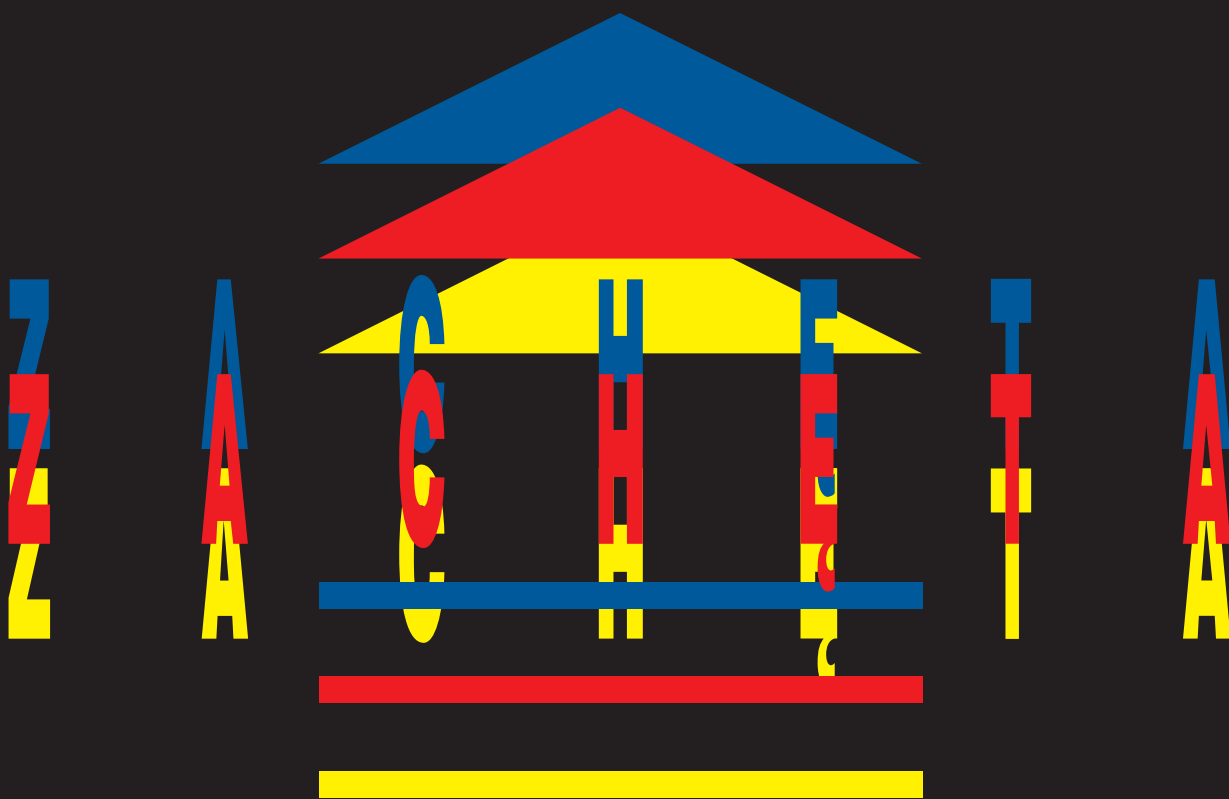

Zachęta Narodowa Galeria Sztuki

Raport roczny 2008

Zachęta
Narodowa Galeria Sztuki

Raport roczny

2008

Luc Tuymans. Idź i patrz
Kościół, 2008, akryl na ścianie,
Zachęta, Sala Matejkowska

Spis rzeczy

Sponsorzy, współorganizatorzy, patroni medialni	5
Wstęp	7
Skład Rady Programowej przy Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki	9
Sprawozdanie z posiedzenia Rady Programowej z dnia 18 kwietnia 2008	10
Wystawy w galerii Zachęta	20
Wystawy w galerii Kordegarda	48
Wydarzenia, projekty goszczące w galerii Zachęta	53
Projekty w przestrzeni publicznej	57
Wystawy w kraju i za granicą organizowane przez kuratorów Zachęty	58
Spotkania i sympozja w kraju i za granicą	58
Nagrody, dyplomy i pełnione funkcje	60
11. Międzynarodowe Biennale Architektury w Wenecji	61
Kolekcja dzieł sztuki	64
Dział edukacji	65
Dział dokumentacji	68
Dział wydawnictw	69
Dział marketingu i rzecznik prasowy	71
Dział administracji	72
Księgarnia artystyczna	72
Biuro programów operacyjnych	73
Kalendarium wystaw. Spotkania autorskie, sesje naukowe, wykłady, promocje książek, koncerty, spektakle teatralne, projekcje filmowe, program edukacyjny towarzyszący wystawom i poza programem wystaw	74
Finanse galerii Zachęta w 2008 roku	82
Dyrekcja i pracownicy galerii Zachęta w 2008 roku	82

Sponsorzy galerii

A+C Systems
Centrum Medyczne Damiana
DGT
Klima San
Leroy Merlin
Lex a Wolters Kluwer business
Netia
„Press-Service” Monitoring Mediów
Peri Polska
Tandberg Data
Trend Micro

Sponsorzy galerii Kordegarda

BenQ
Chocolissimo

Patroni medialni galerii

Empik
„Gazeta Wyborcza”
Onet.pl
„Polityka”
Radio TOK FM
„The Warsaw Voice”
Telewizja Polska

Sponsorzy wernisaży

A. Blikle
Freixenet

Partner programu dla dzieci

Bayer

Współorganizatorzy, sponsorzy i patroni medialni poszczególnych wystaw

Agora SA
Ambasada Chorwacji w Polsce
Ambasada USA w Polsce
Ambasada Izraela w Polsce
„Architektura-murator”
Ars Cameralis Silesiae Superioris
„Art&Business”
Art NEW media S.A.
ARW A. Grzegorzcyk
Austria.info
British Council, Warszawa

Cabaret Voltaire, Zurych
Drog-Znak
Dom Spotkań z Historią
Efect Doradztwo Finansowe
Erste Stiftung
Fatty.pl
Fotopolis
„Foto”
Fundacja Artis
Fundacja Nowej Kultury Bęc Zmiana
Fundacja Shalom
Goethe-Institut, Warszawa
Haus der Kunst, Monachium
Hamburger Kunsthalle
Instytut Adama Mickiewicza
International Visegrad Fund
INTOP
Kino Muranów
Le Meridien Bristol
Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie
MARDEL
Miasto Stołeczne Warszawa
„Midrasz”
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP
Mood Design
Muzeum Historii Żydów Polskich
Mücsarnok Kunsthalle, Budapeszt
Narodowe Centrum Kultury
Szwajcarska Fundacja dla Kultury
„Pro Helvetia”
Pliva Kraków S.A.
Poliform
Rząd Flandrii
Rumuński Instytut Kultury w Warszawie
Samsung Electronics Polska
Stowarzyszenie Solidarność Francja–Polska
TOI TOI Systemy sanitarne
Video Board
Werbena Art
Węgierski Instytut Kultury w Warszawie
White & Case
Wydawnictwo Bosz
Wydawnictwo Muchomor
Zarząd Dróg Miejskich

Złoty Lew dla Pawilonu Polskiego,
otrzymany na 11. Międzynarodowej
Wystawie Architektury w Wenecji, 2008
(fot. J. Kinowska)

Podsumowanie roku tak bogatego w wydarzenia, jak rok 2008 w Zachęcie, nie jest wcale łatwe. Zacząć wypada z pewnością od sukcesu, do którego Zachęta się przyczyniła jako opiekun Pawilonu Polskiego, organizator konkursu i realizator wystawy: wielkiego wyróżnienia w postaci nagrody Złotego Lwa za najlepszy pawilon narodowy na 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji, gdzie pokazaliśmy projekt „Hotel Polonia” kuratorów Jarosława Trybusia i Grzegorza Piątka oraz artystów Nicolasa Grosppierre’a i Kobasa Laksy. Od kilku lat renoma polskiego pawilonu rośnie: zarówno „Powtórzenie” Artura Żmijewskiego, jak „1:1” Moniki Sosnowskiej zostały bardzo wysoko ocenione i weszły w obieg sztuki światowej, mamy więc nadzieję, że nagroda ta ugruntuje naszą pozycję na tej wystawie.

Ważnymi wydarzeniami w Warszawie stały się trzy prezentacje malarskie: Wilhelma Sasnala, Luca Tuymansa i Włodzimierza Pawlaka, z których pierwsza pobiła rekordy frekwencji i zainteresowania mediów, druga była wielkim sukcesem sprowadzenia do Polski artysty o ugruntowanej światowej renomie, trzecia wreszcie przyniosła pierwszy poważny przegląd dorobku znakomitego malarza, udokumentowany katalogiem dzieł wszystkich. Z satysfakcją można odnotować kilka wystaw przywracających zapomnianych artystów, takich jak Alina Ślesieńska, Barbara Zbrożyna, Marek Piasecki oraz duża grupa polskich fotografek, których prace pokazano na wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”. Wszystkie te prezentacje są wynikiem poważnych badań posuwających naprzód naszą wiedzę o sztuce XX wieku. Projekt kryjący się pod prowokującym tytułem „To nie jest wystawa” miał cel edukacyjny, a skierowany był nie tylko do publiczności, której chcieliśmy pokazać problemy związane z praktyką kolekcjonowania, przechowywania, dokumentowania i prezentowania dzieł sztuki, ale i do naszych kolegów z muzeów, galerii i centrów sztuki, napotyających wciąż na problemy, jakich nastrocza zajmowanie się nową sztuką. Zainteresowanie tą wystawą i towarzyszącymi jej warsztatami i spotkaniami potwierdziło potrzebę eksperymentu, jakim było pokazanie tej części pracy galerii, która zwykle jest niewidoczna.

Przypadająca w ubiegłym roku okrągła rocznica wydarzeń 1968 roku zaznaczona została w Zachęcie dwoma wydarzeniami. Jednym był pokaz projektu Krystyny Piotrowskiej „Dokumenty podróży”, mówiący o przymusowej emigracji Żydów z Polski na fali wydarzeń 1968 roku, drugim duża wystawa „Rewolucje 1968”, której kuratorki starały się pokazać światowe zjawisko rewolty, kryzysu politycznego i konsolidacji nowych idei społecznych i artystycznych. Udało nam się pozyskać współpracę Agory przy wydaniu zbierającej teksty źródłowe i opracowania książki towarzyszącej wystawie, która dzięki publikacji w serii Biblioteki Gazety Wyborczej mogła ukazać się w dużym nakładzie.

Mieliśmy więc sukcesy, ale mieliśmy również kłopoty z powodu rzekomej nieobyczajności pracy Maurycego Gomulickiego, przedstawiającej wypięte gołymi pupami dziewczyny ukazane w komiksowej stylizacji, zaprezentowanej na wystawie „Pod ścianą”.

Zorganizowana akcja protestów kierowanych do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, do Rzecznika Praw Dziecka i dyrektora Zachęty, za hasło miała obronę dzieci, które mogłyby ulec deprawacji. Pozwalam sobie skorzystać z okazji, by raz jeszcze apelować o zaufanie do Zachęty i o większą wiarę w poczucie humoru i kulturę obrazkową własnych dzieci. A jeśli to niemożliwe, to przynajmniej o uznanie, że choć robimy czasem wystawy dla dzieci, pokazujemy też wiele wystaw dla dorosłych.

Kontrowersje wzbudziła też aukcja obrazów ze zbiorów Zachęty. Dyskusję nad słusznością decyzji o sprzedaży części prac i przeznaczeniu uzyskanej sumy na uzupełnienie kolekcji

publikujemy w sprawozdaniu z posiedzenia rady programowej Zachęty. Aukcja cieszyła się wielkim zainteresowaniem i przyniosła nam 317 tysięcy złotych, a wielu obrazom skazanym dotąd na zamknięcie w magazynie zapewniła nowe życie. Bogactwo wystaw, pokazów, warsztatów, konferencji i spotkań, remontów i działań służących bezpieczeństwu i ochronie zabytkowego gmachu Zachęty, wraz ze sprawozdaniem finansowym, staje się wspomnieniem lepszych czasów w kontekście tegorocznej, kryzysowej sytuacji galerii.

Agnieszka Morawińska

dyrektor Zachęty Narodowej Galerii Sztuki

Skład Rady Programowej przy Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki

Jacek Dehnel

Poeta, prozaik, tłumacz

Rainer Fuchs

Wicedyrektor Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig (MUMOK) w Wiedniu. Kurator wystaw sztuki współczesnej

Piotr Gruszczyński

Krytyk teatralny, dramaturg w Nowym Teatrze w Warszawie

Béatrice Josse

Historyk sztuki i prawnik, dyrektor Fonds Régional d'Art Contemporain (FRAC) Lotaryngii

Krzysztof Knittel

Kompozytor i wykonawca

Marta Leśniakowska

Historyk sztuki (historia architektury nowoczesnej), profesor w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk

Andrzej Mencwel

Historyk i krytyk literatury i kultury polskiej, antropolog kultury, eseista, publicysta, profesor w Instytucie Kultury Polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego i na Wydziale Reżyserii Akademii Teatralnej w Warszawie

Dorota Monkiewicz

Prezes Polskiej Sekcji Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki (AICA), historyk sztuki, kurator w Muzeum Narodowym w Warszawie

Mark Nash

Krytyk i teoretyk filmu i sztuki wideo, kurator, profesor w Royal College of Art w Londynie (kieruje wydziałem Curating Contemporary Art)

Piotr Piotrowski

Historyk sztuki, profesor w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, kierownik Zakładu Historii Sztuki Nowoczesnej

Krzysztof Pomian

Filozof i eseista. Od 1973 mieszka we Francji, od 1984 roku profesor w Centre National de la Recherche Scientifique w Paryżu, od 1999 roku na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 2001 roku dyrektor naukowy Muzeum Europy powstającego w Brukseli

Maria Poprzęcka

Historyk sztuki, profesor w Instytucie Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1998 roku prezes Stowarzyszenia Historyków Sztuki

Jacek Sempoliński

Malarz i pisarz o sztuce, emerytowany profesor Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie

Maciej Świeszewski

Malarz i grafik. Profesor na Wydziale Malarstwa i Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Andrzej Starmach

Historyk sztuki, marszałek i dyrektor Galerii Starmach w Krakowie

Artur Żmijewski

Artysta (wideo, fotografia), redaktor artystyczny pisma „Krytyka Polityczna”

Sprawozdanie z posiedzenia Rady Programowej w dniu 18 kwietnia 2008

Agnieszka Morawińska powitała wszystkich zgromadzonych i podziękowała członkom Rady za przybycie na spotkanie. Przedstawiła też profesora Marka Nasha, członka rady, który w tym roku po raz pierwszy uczestniczy w posiedzeniu, a następnie otworzyła dyskusję nad Raportem rocznym Zachęty za rok 2007.

Jacek Dehnel: Sądzę, że był to dobry rok, zróżnicowany, jeśli chodzi o epoki (sztuka XIX wieku i najnowsza); odbyły się wystawy poświęcone ważnym artystom zagranicznym, sztuce polskiej, monograficzne i grupowe.

Marta Leśniakowska: Wyraźnie rysuje się tendencja pokazywania neoawangardy lat 50. i 60. Mocnym akcentem w tym roku okazała się wystawa Aliny Ślesińskiej, zrobiona w gruncie rzeczy z niczego, z powodu znikomej liczby zachowanych dzieł artystki. Sądzę, że warto organizować cykl wystaw przedstawicieli polskiej neoawangardy, zwłaszcza artystów słabo znanych lub zapomnianych.

Andrzej Mencwel: Też chciałbym dołączyć do tych pochwał. Wystawy, które odniosły sukces, także frekwencyjny, sytuowały się na dwóch biegunach sztuki współczesnej: „Arka Wilkonia” i wystawa Wilhelma Sasnala. Warto też wspomnieć o ekspozycji Aliny Ślesińskiej i Billa Violi.

Marta Leśniakowska: Bardzo mocnym akcentem jest również działalność Kordegardy; sądzą, że sprawdziła się proponowana dla niej formuła.

Agnieszka Morawińska: Kordegarda jest kolejnym punktem posiedzenia Rady Programowej, ponieważ odżyło zainteresowanie MKiDN budynkiem, który zajmuje galeria. Opinia członków Rady pozostaje w zasadniczej sprzeczności z krytyczną opinią przedstawicieli Ministerstwa, którzy uważają, że marnotrawimy przestrzeń, dającą się lepiej wykorzystać.

Plan wystaw na 2008 rok

Hanna Wróblewska przedstawiła plan wystaw na rok 2008 i krótko opowiedziała o planach na następne lata, takich jak wystawy monograficzne: Zbigniewa Libery, Katarzyny Kozyry czy Piotra Uklańskiego oraz projekt poświęcony futuryzmowi w Europie Środkowej, tj. na terenie Węgier, Czech i Polski. Wspomniała również o planowanej wystawie Allana Sekuli, a także ekspozycji poświęconej związkom muzyki i sztuk wizualnych oraz niewielkich wystawach Jerzego Stajudy, Rajmunda Ziemskiego i Jana Lebensteina.

Andrzej Mencwel nawiązał do wystawy poświęconej futuryzmowi, apelując, aby w projekcie uwzględnić także Ukrainę.

Marta Leśniakowska upewniła się, że będą kontynuowane cykle wykładów poświęcone fotografii i problemom architektonicznym.

Maria Poprzęcka chciała wiedzieć, czy kontynuowany będzie też wątek wystaw polskich rzeźbiarek działających po 1945 roku.

Agnieszka Morawińska: Przy okazji planowanej wystawy Annette Messenger pragniemy powrócić do tematu polskich artystek lat 50., 60. i 70. Myślmy o twórczości Natalii LL i Marii Pinińskiej-Bereś. Chciałabym, aby kuratorką została Ewa Toniak.

Jacek Dehnel, odwołując się do wystawy Olgi Boznańskiej i prac z kolekcji Krzysztofa Musiała, zapytał, czy sztuka wcześniejszego okresu będzie prezentowana w Zachęcie.

Agnieszka Morawińska: Zachęta zawsze była nastawiona na sztukę współczesną, a wystawy sztuki dawnej były próbą przyciągnięcia tej publiczności, której sztuka najnowsza nie interesuje. W tej chwili strategia taka stoi pod znakiem zapytania. Zarówno „Arka Wilkonia”, jak i wystawa „Wilhelm Sasnal. Lata walki”, cieszyły się ogromnym zainteresowaniem. Będziemy więc starali się znajdować we współczesności takie zjawiska, które przyciągną publiczność, ale jeśli pojawi się jakaś nadzwyczajna propozycja prezentacji sztuki dawnej, to oczywiście chętnie się w nią zaangażujemy.

Marta Leśniakowska zgłosiła postulat wystawy Mieczysława Szymańskiego (1903–1990), którego bardzo interesujący i nieznanymi zbiór akwareli i obrazów znajduje się w Muzeum Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Artysta znany jest właściwie wyłącznie jako autor słynnej tkaniny przygotowanej do pawilonu polskiego na światową wystawę w Paryżu w 1937 roku. Okazuje się jednak, że po wojnie Szymański malował obrazy abstrakcyjne. Zbiorem tym opiekuje się Agnieszka Szewczyk z Muzeum ASP. Znajduje się tam ponad 650 prac Mieczysława Szymańskiego z lat 1942–1990, które zostały podarowane po jego niewielkiej wystawie zorganizowanej w MASP w 1988 roku. Zrobił m.in. projekty dekoracji sali posiedzeń do Rady Państwa w latach 40., do sejmu, a także kompozycję zaprojektowaną z myślą o klatce schodowej budynku rektoratu ASP. Kolekcję uzupełnia dekoracja fotograficzna, wywiady, teksty o artyście, materiały z niewydanego katalogu wspomnianej wystawy.

Agnieszka Morawińska stwierdziła, że Zachęta stale współpracuje z Muzeum ASP, więc z pewnością nadarzy się okazja do rozmowy na temat ewentualnej wystawy tego artysty.

Krzysztof Knittel: Zauważyłem, że panuje moda na awangardę lat 60. w Polsce, tendencja ta widoczna jest także wśród współpracowników festiwalu „ad libitum” poświęconego improwizacji w muzyce. Myślę, że jest to bardzo ciekawy okres i cieszę się, że są nim również zainteresowani kuratorzy sztuk wizualnych. Na szczęście wraca zainteresowanie awangardą, także tą z lat późniejszych — 70. i 80. Chciałbym też zwrócić Państwa uwagę na tak ciekawe zjawiska, jak Łódź Kaliska czy Warsztat Formy Filmowej, w którym działali m.in. Wojciech Bruszewski, Paweł Kwiek, Józef Robakowski, oraz na twórczość bardzo interesującego artysty Jerzego Truskowskiego. Jan Rylke i Przemysław Kwiek robili niedawno w galerii Pokaz i galerii Kordegarda cykl performansów wzbudzających żywe zainteresowanie młodej widowni.

Maria Poprzęcka zauważyła, że Józef Robakowski ma w tej chwili dużą wystawę, podobnie Łódź Kaliska, której ekspozycja zrealizowana przez Atlas Sztuki w Łodzi krąży po Polsce, więc trudno będzie uchwycić te zjawiska historycznie i muzealnie, gdyż artyści ci ciągle prowokują, a ich twórczość nie należy do zapomnianych.

Andrzej Mencwel wspominał o ciekawej kolekcji filmów Mirona Białoszewskiego, którymi zajmował się przez 10 lat.

Dorota Monkiewicz odwołała się do poruszonego wątku sztuki lat 80., i nawiązała do wystawy „Republika bananowa”, która w młodych ludziach wzbudza wielkie emocje, ponieważ jest pierwszą, obszerną prezentacją zjawisk artystycznych z tamtych lat. Zastanowiło ją też, dlaczego wystawy nie pokazano w Warszawie, niekoniecznie w Zachęcie czy w CSW. Wystawę, której towarzyszy katalog, przygotowała Jolanta Ciesielska,

Hanna Wróblewska: W początkowych planach wystawa — której inicjatorem był Paweł Jarodzki — miała opierać się wyłącznie na kolekcji Andrzeja Bonarskiego, niedawno pokazywanej w Warszawie. Ostatecznie jednak ewoluowała w zupełnie inną stronę.

Galeria Kordegarda

Agnieszka Morawińska poprosiła Magdę Kardasz o przedstawienie programu Kordegardy, a członków Rady Programowej o wsparcie Zachęty w działaniach na rzecz utrzymania tej galerii jako filii Zachęty.

Magda Kardasz: W Kordegardzie trwa obecnie wystawa Iwa Rutkiewicza i Sławka Czajkowskiego. Projekt poświęcony jest Wrocławowi. Następna będzie wystawa Hadassah Emmerich, holenderskiej artystki nieznannej w Polsce. Szczególnie zainteresował ją problem dążenia Warszawy do odzyskania utraconej na skutek wojennych zniszczeń autentyczności — odbudowa zabytków na podstawie zachowanych fragmentów czy odbudowa „w stylu epoki”, gdy dokumentacja autentycznych miejsc się nie zachowała. Przestrzeń galerii i fakt, że znajduje się ona w części historycznego pałacu, natchnęły artystkę ideą wystawy w formie salonu. Kolejny pomysł dotyczy życia społecznego, mieszkańców miasta i wprowadzania nowych nakazów. Roboczy tytuł projektu brzmi „Czy posprzątałeś po swoim psie?” i będzie przyczynkiem do pobudzenia szerszej dyskusji na temat roli i pozycji psa we współczesnym mieście. Mamy nadzieję, że podobnie jak wystawa „Klub rowerowy” zapoczątkuje żywą dyskusję na temat zakresu wolności czworonogów w przestrzeni miejskiej.

Ekspozycja Rene Meisner (jej kuratorką jest Izabela Wojciechowska) złożona będzie z plasz ze zdjęciami odnoszącymi się do ekologii i pejzażu współczesnych miast. Następnie pokażemy projekcję filmową Kuby Bąkowskiego, którego pomysł na ekspozycję paradoksalnie narodził się podczas pobytu artysty w Nowym Jorku.

Niedawno wzięłam udział w pobycie studyjnym w Berlinie, zorganizowanym przez Instytut Goethego w Warszawie i Instytut Polski w Berlinie. W części tego projektu uczestniczy też Joanna Sokołowska. Odbęłam podróż w towarzystwie kuratorów i osób zajmujących się teatrem i tańcem, i w bardzo ogólny sposób rozmawialiśmy o stworzeniu projektów w Warszawie i w Berlinie. Tę wizytę poprzedziła wizyta kuratorów stamtąd, planowane jest także kolejne spotkanie w Warszawie. Na pewno chciałabym przeprowadzić jakiś projekt, który mógłby zaistnieć w Warszawie i w Berlinie. Wstępnie rozmawiałam na ten temat z Oskarem Dawickim.

Dorota Monkiewicz: Czy planowana jest publikacja obejmująca wszystkie projekty pokazane w Kordegardzie?

Magda Kardasz przyznała, że był taki pomysł. Na razie publikowane są foldery i przygotowywana dokumentacja. Nie wszystkie prace, które powstają z myślą o wystawie w Kordegardzie, udało się zamieścić w folderach wydawanych przed otwarciem ekspozycji. Zastanawiała się też, który fragment z dotychczasowego programu Kordegardy byłby najlepszy do pokazania w Rzymie, w Instytucie Polskim, gdzie obecnie prezentowane są różne polskie galerie.

Maria Poprzęcka: Zachęta bardzo dobrze promuje się w prasie, słabiej natomiast wygląda promocja Kordegardy. Po remoncie Krakowskiego Przedmieścia Kordegarda stanie się jeszcze bardziej atrakcyjnym miejscem. Warto połączyć program Kordegardy z projektem „Zakočaj się w Warszawie”, koordynowanym przez Urząd m.st. Warszawy.

Andrzej Starmach zauważył, że Krakowskie Przedmieście nie będzie żyło, jeśli nie będzie się tam organizować wydarzeń kulturalnych, takich jak te w Kordegardzie.

Agnieszka Morawińska: Odnoszę wrażenie, że Ministerstwo nie ma planu na wykorzystanie Kordegardy, powszechna jest tam tylko opinia, że teraz jest ona źle wykorzystywana.

Dorota Monkiewicz była zdania, że tym bardziej należy wpisać program Kordegardy w działalność miejską.

Marta Leśniakowska zasugerowała zorganizowanie spotkania w MKiDN, na którym można byłoby spokojnie przedyskutować problem Kordegardy.

Agnieszka Morawińska: Przedstawimy Ministerstwu teczkę recenzji dotyczących wystaw zorganizowanych w Kordegardzie, jakie ukazały się w ciągu ostatniego roku.

Andrzej Starmach zasugerował, że Rada Programowa Zachęty powinna zająć oficjalne stanowisko i wystosować jasną deklarację poparcia dla aktualnego programu Kordegardy.

Mark Nash przedstawił dwie sugestie w związku z tym problemem. Zaproponował zaproszenie Magdy Kardasz do Royal College of Art w Londynie, gdzie mogłaby zaprezentować projekty

pokazywane w galerii grupie kuratorów i osób zajmujących się współczesną architekturą. Spotkanie takie można zorganizować w ramach planowanego Sezonu Polskiego w Wielkiej Brytanii. Mogłoby to wpłynąć korzystnie na międzynarodowe nagłośnienie sprawy. Druga sprawa to publikacja, na temat której prowadzone są rozmowy w Zurychu. Mark Nash zaproponował, że przekaze informacje i przedstawi program Kordegardy, może spotka się to z szerszym zainteresowaniem.

Agnieszka Morawińska: Bardzo dziękujemy, myślę, że skorzystamy z jednej i drugiej sugestii. Warto wpisać program Kordegardy w programy promocji miasta i w ten sposób pozyskać silnego sojusznika.

Rozbudowa siedziby Zachęty

Agnieszka Morawińska poprosiła Elżbietę Sobiecką o przedstawienie obecnego stanu projektu rozbudowy siedziby Zachęty.

Elżbieta Sobiecka: Został zgłoszony wniosek o przekazanie w wieczyste użytkowanie działki przed Zachętą, na której miałyby powstać nowa część. Okazało się, że Zachętę ulokowano na dwóch działkach. Jedna jest działką skarbu państwa, druga należy do przedwojennego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych, zdelegalizowanego po wojnie; mimo to w księgach hipotecznych teren ten wciąż uznawany jest za własność TZSP. Złożyliśmy już cztery pisma, w których wyjaśniamy zaistniałą sytuację i prosimy o sprostowanie dokumentów. W tej chwili zastanawiamy się nad wystosowaniem skargi z powodu braku odpowiedzi na wysłane pisma, ale musielibyśmy zaskarżyć urząd miasta, do którego apelujemy o przekazanie nam działki. Drugi wniosek dotyczy wydania decyzji o warunkach rozbudowy. W tej sprawie najprawdopodobniej dostaniemy negatywną odpowiedź, ponieważ urząd ds. przestrzeni publicznej planuje objąć plac Małachowskiego konkursem urbanistyczno-architektonicznym. Miasto chce stworzyć „trakt sztuki współczesnej”, który będzie biegł od placu Trzech Krzyży wzdłuż ulicy Brackiej, Mazowieckiej do placu Małachowskiego. Stołeczny konserwator zabytków stoi na stanowisku, że plac Małachowskiego nie powinien być zabudowany i taką wydał opinię. Naczelnik Wydziału Planowania Miejskiego odpowiedział, że plac z sąsiednimi ulicami nie jest terenem inwestycyjnym i dlatego w przyszłym planie zagospodarowania nie zostanie uwzględniony, w związku z tym nie możemy starać się o wydanie zgody na budowę. Gdy dostaniemy odpowiedź, to będziemy się odwoływać do kolegium odwoławczego, a potem próbować zmienić wniosek, tak aby były podstawy do złożenia go raz jeszcze.

Krzysztof Pomian chciał wiedzieć, czy zabudowa będzie miała też część naziemną.

Elżbieta Sobiecka: Ma to być szklane wejście, zaproponowaliśmy też stworzenie punktu informacyjnego, dotyczącego działań Zachęty, ale uwzględniającego również wydarzenia miejskie.

Agnieszka Morawińska: Jeśli Państwo pozwolą, zapiszemy taki punkt obrad, i z Państwa poparciem będziemy dalej kroczyć tą kamienistą drogą.

Zmiana na stanowisku kierownika działu edukacji

Agnieszka Morawińska: Jak Państwo wiedzą, działalność edukacyjna stanowi mocną stronę Zachęty, i zapewnia galerii dobre kontakty z publicznością. Za ugruntowane opinie na temat Zachęty jako przyjaznego miejsca, i za wielokierunkowy program działu edukacji od wielu lat odpowiada pani Barbara Dąbrowska, której składamy wyrazy uznania. Z dniem 1 maja postanowiła ona odejść na emeryturę, co nas martwi. Wielkie nadzieje wiążemy z panią Joanną Kinowską, która obejmie stanowisko kierownika działu edukacji i którą chciałabym Państwu przedstawić. Będę bardzo wdzięczna Państwu za pomoc, sugestie i popieranie naszego działu w nowej obsadzie.

11. Międzynarodowa Wystawa Architektury, Wenecja

Agnieszka Morawińska: W latach, kiedy nie odbywa się Biennale Sztuki, cała infrastruktura imprezy w Wenecji, łącznie z biurem Fundacji La Biennale jest wykorzystywana w ramach Międzynarodowej Wystawy Architektury. Przez wiele lat Polska nie brała udziału w tym projekcie, w tym roku po raz trzeci organizujemy wystawę w polskim pawilonie. W konkursie otwartym — poprzednie konkursy były ograniczone — wygrało dwóch kuratorów. Poproszę Martę Leśniakowską o przybliżenie tegorocznego projektu.

Marta Leśniakowska: To przyjemne zaskoczenie dla mnie, ponieważ jednym z kuratorów jest mój doktorant Jarosław Trybuś. To młody historyk sztuki, który od dłuższego czasu prowadzi wykłady w Muzeum Powstania Warszawskiego na temat niezrealizowanych przedwojennych wizji architektonicznych Warszawy. Razem ze swoim kolegą Grzegorzem Piątkiem, architektem i redaktorem z pisma „Architektura-murator”, zgłosili bardzo interesujący projekt nazwany „Hotel Polonia”. Będzie to połączenie tradycyjnej wystawy z rodzajem otwartego pawilonu, który ma zostać przekształcony w tytułowy hotel. Wewnątrz będą wystawione zdjęcia kilku ikon najnowszej architektury polskiej, wykonane przez Nicolasa GrosPierre’a, polsko-francuskiego fotografika, oraz fotomontaże artysty Kobasa Laksy, który przedstawi hipotetyczne obrazy tych budynków w przyszłości. Kuratorów interesuje problem (nie)trwałości architektury, poddanej destrukcji i przemianom pod wpływem zmiany funkcji. Mamy nadzieję, że ten projekt będzie interesujący z różnych powodów, także dla publiczności międzynarodowej. Propozycja zyskała uznanie wśród polskiego jury wyłaniającego projekt wenecki — w dwóch tajnych głosowaniach projekt został wybrany jednogłośnie.

Jeżeli chodzi o samo hasło — Hotel Polonia — w prospekcie, który kuratorzy przygotowali dla jury znajduje się wizualizacja komputerowa. Znajdą Państwo klasycyzująco-modernistyczną architekturę naszego pawilonu, z napisem Polonia, nad którym ma zostać zawieszony, wykonany taką samą czcionką, biało-czerwony napis „Hotel”. Zamiarem kuratorów jest przekształcenie pawilonu w hotel, rodzaj noclegowni.

Agnieszka Morawińska: ...w której nie będzie żadnych udogodnień, wody itp.

Marta Leśniakowska: Nawiązuje to nieco do pawilonu francuskiego na Biennale Architektury przed dwoma laty, też przerobionego, choć w zupełnie innej konwencji, w dom noclegowy.

Agnieszka Morawińska: Czy są jakieś pytania dotyczące planowanego projektu?

Dorota Monkiewicz: Wspólnie z Andrzejem Starmachem mamy wątpliwość dotyczącą przekształcenia pawilonu w hotel, słyszeliśmy, że nie można zostawać na noc w pawilonach...

Agnieszka Morawińska: Okazało się, że dwa lata temu był precedens, o którym wspomniała już Marta Leśniakowska. Wówczas Francuzi zdobyli pozwolenie, napisali do Fundacji La Biennale z prośbą o wyrażenie zgody.

Agnieszka Morawińska: Po wystawie w Wenecji będziemy się starali pokazać projekt w Zachęcie.

Marta Leśniakowska zwróciła uwagę, że projekt dla Wenecji wywołał zaniepokojenie w środowisku architektów, ponieważ przywołanych zostało w nim kilka nazwisk wybitnych architektów, a obiekty ich autorstwa stały się przedmiotem fotomontaży Laksy.

Jacek Dehnel: Takie pomysły pojawiały się na XIX-wiecznych pocztówkach — Warszawa w 1950 roku ze sterowcami w tle.

Marta Leśniakowska: Tutaj mamy jednak do czynienia z ironiczną wizją dystopijną, a nie optymistyczną utopią.

Dorota Monkiewicz chciała wiedzieć, jakie są relacje między koncepcją hotelu, a fotografiami pokazywanymi w ramach wystawy w pawilonie.

Marta Leśniakowska: Pawilon wystawowy traci swoją funkcję przestrzeni ekspozycyjnej, obszaru sacrum przeznaczonego dla sztuki, a zmienia się w przestrzeń profanum, w hotel.

Dorota Monkiewicz: Ale w środku wciąż będzie pokazywana wystawa?

Marta Leśniakowska: Tak, fotografie zawisną na ścianach, ale wewnątrz będą ustawione również łóżka. Zaaranżowana więc zostanie „typowa” przestrzeń komercyjna, w której lokowana jest także, w „innej” roli, sztuka.

Aukcja dzieł sztuki ze zbiorów Zachęty. Problem kolekcji

Agnieszka Morawińska: Następnym punktem naszego posiedzenia dotyczy filozofii i sposobów działania galerii. Zachęta ma kolekcję, która — jak to często bywa w instytucjach o podobnym rodowodzie — wynikała z podporządkowania Zachęty Ministerstwu Kultury, co niesło konieczność obowiązkowych zakupów czy też zakupów ministerialnych dokonywanych za pośrednictwem galerii. Kolekcja jest na tyle nierówna, że w pewnym momencie, jeszcze w latach 90., została podzielona na kolekcję A i B, tzn. na to, co ewentualnie chcielibyśmy mieć w swoich zbiorach i to, co nas w tych zbiorach nie interesuje. W muzeum, jeśli obiekt wejdzie do inwentarza, to choćby nawet wszyscy wiedzieli, że znalazł się tam przypadkiem czy przez pomyłkę, wyprowadzenie takiego przedmiotu z inwentarza jest rzeczą prawie niemożliwą, a w każdym razie bardzo trudną. Zachęta jednak nie rządzi się Ustawą o muzeach, tylko Ustawą o działalności artystycznej, gdzie tego rodzaju ograniczeń własności inwentarzowej nie ma. Zdarzały się już precedensy sprzedaży prac z naszej kolekcji i w tej chwili chcielibyśmy skorzystać z tego przywileju, żeby móc wpływać na kształt naszych zbiorów. Całą sumę pieniędzy uzyskaną ze sprzedaży prac pragniemy przeznaczyć na zakup nowych dzieł. Chcielibyśmy przedstawić Państwu wytypowaną grupę obiektów.

Jednocześnie zwracam się do Andrzeja Starmacha z prośbą o uwagi i pomoc w przeprowadzeniu aukcji. Przyjęliśmy różne kryteria, na podstawie których wybraliśmy obiekty — czasem jest tak, że mamy bardzo wiele prac danego artysty, nierównej klasy, i części postanowiliśmy się pozbyć, innym razem nie widzimy żadnej szansy pokazywania niektórych obrazów na nawet najbardziej eklektycznych wystawach. Aukcję planujemy zorganizować w listopadzie.

Maria Poprzęcka: Jako członek wielu rad mogę potwierdzić, że muzea bardzo zazdroszczą Zachęcie, że może na coś podobnego sobie pozwolić.

Dorota Monkiewicz przywołała pogląd Roberta Storra, który uważa, że każda kolekcja jest wyrazem smaku i gustu dawnej epoki i nie należy pozbywać się nawet najgorszych prac.

Andrzej Starmach zauważył, że polskie kolekcje nie są wyrazem gustu, tylko stosunków politycznych.

Mark Nash zapytał, jaki procent kolekcji stanowią prace, które chcemy wystawić na aukcji.

Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek odpowiedziała, że w tzw. kolekcji B znajduje się około 250 prac, na aukcję chcemy wystawić około 70, nasze zbiory liczą około 800 prac malarskich.

Agnieszka Morawińska: Kolekcja jest wynikiem nacisków Ministerstwa Kultury i prób przeciwstawienia się im wewnątrz Zachęty. Ambicją było, aby nie kupować socrealistycznych obrazów, na co nalegało Ministerstwo, wobec tego nabywano rzeczy neutralne, czyli bez stylowego wyrazu.

Andrzej Starmach wracając do planowanej aukcji, uznał, że głównym problemem będzie ustalenie dolnych pułapów cenowych oraz cen gwarantowanych. Zwrócił również uwagę na konieczność sprawdzenia, czy termin aukcji nie pokrywa się z imprezami organizowanymi przez inne domy aukcyjne.

Dorota Monkiewicz: Większość obiektów, które znalazły się na liście, nie wymaga dyskusji i trudno sobie wyobrazić, w jaki sposób mogą one pasować do profilu Zachęty, ale jako członek Rady Programowej chciałabym wiedzieć, jaka jest koncepcja kolekcji galerii. Z perspektywy muzealnika pozbywanie się czegoś to ogromna odpowiedzialność. Nie powinno się to odbywać tylko na poziomie żartów z niskiego poziomu artystycznego niektórych obiektów lub argumentów

mówiących o nieprzystosowaniu do obecnego profilu Zachęty. Zawsze jest to bardzo poważna decyzja.

Andrzej Starmach: Pobieźnie przeglądając listę z wytypowanymi obrazami, nie wyobrażam sobie, żeby udało się ustalić taki profil kolekcji Zachęty, w którym te prace by się mieściły. To jest po prostu robienie porządków.

Marta Leśniakowska: Aukcja może dotknąć osobiście artystów, których prace zostaną wyselekcjonowane do sprzedaży. Dla niektórych z nich fakt, że ich prace są w posiadaniu Zachęty jest istotny. Dlatego powinna być podana jasna informacja, że sprzedawany jest zbiór, który nie mieści się w profilu nowo kształtowanej kolekcji. To uchroni przed ewentualnymi zarzutami, że Zachęta „na śmietnik” wyrzuca prace zasłużonych artystów.

Agnieszka Morawińska: Nie ma mowy o wyrzucaniu na śmietnik. Chcemy te obrazy sprzedać za jak najwyższą cenę, a potem zdobyte pieniądze wykorzystać na zakup dzieł sztuki, które bardziej pasują do naszej kolekcji. „Wyrzucanie na śmietnik” to niewłaściwe sformułowanie.

Maria Poprzęcka: Zawsze można użyć argumentu, że obrazy nie pasują do profilu kolekcji Zachęty, nie mają szansy zaistnienia na wystawach, więc sprzedaż jest dla nich szansą nowego życia, gdyż inaczej są one skazane na pobyt w magazynie.

Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek zwróciła uwagę, że w przedstawionym spisie prac planowanych do wystawienia na aukcji zawarta została informacja o tym, czy dany obraz był gdziekolwiek eksponowany. To kryterium było brane pod uwagę w momencie wyboru prac. Większość z tych obrazów albo w ogóle nie była eksponowana, albo przez ostatnie 15 lat nie opuszczała magazynu. To oczywiście nakłada na nas obowiązek opieki i konserwacji, co jest obciążeniem nieuzasadnionym potrzebą posiadania tych prac.

Gabriela Świtek zauważyła, że spośród blisko 800 obrazów znajdujących się w kolekcji Zachęty około 1/3 jest mobilna, tzn. stale wypożyczana na wystawy.

Barbara Dąbrowska: Jako jedna z nielicznych osób pamiętam, jak obrazy dostawały się do kolekcji Zachęty. Wiele z nich było zakupami z tzw. FRPTP — Funduszu Rozwoju Popierania Twórczości Plastycznej. Był to rodzaj pomocy dla artystów, ale docelowym przeznaczeniem tych obrazów nie była kolekcja Zachęty. Pamiętam takie przypadki, jak przekazanie kilkudziesięciu obrazów Bronisławy Wilimowskiej, z których ani jeden nie został w kolekcji Zachęty, wszystkie trafiły do jednostek wojskowych jako prezenty. Na takich zakupach dobrze zarabiał grawer, który robił tabliczki do obrazów. Mieliśmy też dużą liczbę takich nabytków, które od razu były przeznaczone do KC czy do urzędów kultury różnych miast.

Andrzej Starmach przypomniał, że w 1992 roku BWA w Krakowie również postanowiło sprzedać obrazy, co stało się przyczyną krytyki. Ówczesny rektor ASP napisał list do „Gazety Wyborczej”, że lepiej prace powiesić więźniom w celach, niż je sprzedawać. Rynek sztuki dopiero się kształtował, sprzedaż obrazu osobie fizycznej, a nie państwu, traktowana była jako coś na pograniczu kradzieży albo przestępstwa.

Krzysztof Pomian przyznał rację Dorocie Monkiewicz, uznając, że sprzedaż prac to bardzo poważna decyzja, niezależnie od naszych artystycznych preferencji. Wymaga to refleksji i bardzo jasnego określenia profilu kolekcji Zachęty.

Agnieszka Morawińska zapewniła, że problem aukcji został wnikliwie przemyślany. Wyjaśniła, że Zachęta stara się zbierać dzieła, które są charakterystyczne dla pewnych istotnych i znaczących tendencji, choć zdajemy sobie sprawę, że za tymi określeniami kryją się ogromne możliwości interpretacji.

Zauważyła, że tego rodzaju postawa, która bliska była profesorowi Stanisławowi Lorentzowi — jeśli coś nie jest przechowywane w muzeum, to grozi mu zmarnowanie — w tej chwili już nie obowiązuje. Częściej pojawiają się postawy przeciwstawne, więc ostro reagujemy na

sformułowanie „wyrzucanie obrazów na śmietnik” — typując wybrane obrazy na aukcję używamy określenia: „niech ktoś inny się nimi cieszy”.

Andrzej Starmach: Jeśli nowy właściciel zapłaci kilkanaście lub kilkadziesiąt tysięcy złotych za obraz, to będzie dbał o niego lepiej, niż gdyby praca przechowywana była w magazynie. Nie ma możliwości, aby dbać o około 3000 obiektów przechowywanych na 300 m² powierzchni magazynowej.

Hanna Wróblewska: Cały czas zaznaczamy, że Zachęta nie jest muzeum. Organizujemy wystawy, zajmujemy się promocją sztuki i nasza kolekcja ma mieć funkcję służebną w stosunku do wystaw i do tej promocji. Nie chcemy pozbywać się z naszej kolekcji prac, które są cenne z punktu widzenia historyka sztuki i które wykorzystujemy przy okazji wystaw. Nie prowadzimy jednak działalności naukowej jak muzeum i nie mamy odpowiedniej przestrzeni magazynowej, więc jeśli myślimy o tym, żeby przy okazji następnych wystaw kupować nowe prace, to kolekcja musi się zmieniać także w ten sposób.

Agnieszka Morawińska podkreśliła, że kolekcja jest naszym majątkiem i towarem do wymiany, ponieważ niektóre instytucje chętniej wypożyczają swoje dzieła tym instytucjom, które mogą się zrewanżować tym samym. Jeśli członkowie Rady Programowej wskazałoby spośród wytypowanych do aukcji obraz, który ktokolwiek chciałby od nas pożyczyć, natychmiast go wycofamy.

Dorota Monkiewicz była zdania, że być może prace Eustachego Wasilkowskiego i Jana Wodyńskiego byłyby do wypożyczenia.

Andrzej Starmach zauważył, że niektóre prace mogą zostać pokazane w ramach wystaw retrospektywnych lub prezentacji okolicznościowych, takich jak obchody zorganizowane z okazji 100-lecia urodzin danego artysty.

Agnieszka Morawińska zauważyła, że w takich sytuacjach instytucje zamieszczają ogłoszenie w gazetach i najczęściej prywatni właściciele chętnie decydują się na wypożyczenie prac ze swoich zbiorów.

Maria Poprzęcka jeszcze raz podkreśliła, że planowana aukcja jest stworzeniem szansy dla obrazów, wydobywaniem ich z niebytu magazynowego.

Jacek Dehnel stwierdził, że jest to również okazja dla kolekcjonerów.

Andrzej Starmach ponownie wspomniął o opracowaniu dobrego komunikatu prasowego w tej sprawie, tak aby aukcja nie obrażała artystów, a ci, którzy kupią prace, nie mieli świadomości, że uczestniczą w salonie odrzuconych.

Hanna Wróblewska zwracając się do Andrzeja Starmacha poprosiła o pomoc i konsultację w tej sprawie oraz o poprowadzenie aukcji.

Agnieszka Morawińska, zamykając ten punkt posiedzenia, poprosiła Małgorzatę Bogdańską-Krzyżanek o zaprezentowanie projektu „To nie jest wystawa”.

Programy operacyjne MKiDN

Agnieszka Morawińska nawiązała do konferencji prasowej zwołanej przez Ministra Kultury, poświęconej programom operacyjnym, umożliwiającym złożenie wniosków na dofinansowanie określonych projektów. W przyszłym roku zasady te ulegną zmianie, o zwiększenie dotacji podmiotowej nie będą mogły ubiegać się Narodowe Instytucje Kultury.

Elżbieta Sobiecka: Zmiana ta rozpoczyna się od przyszłego roku, a pierwszy nabór zaplanowany jest na listopad 2008, drugi natomiast w okresie styczeń/marzec 2009. Będą obowiązywały inne kryteria, będzie mniej programów, mają być dofinansowywane raczej poważniejsze przedsięwzięcia kulturalne. Minister Kultury potwierdził, że instytucje narodowe nie będą miały prawa ubiegać się o fundusze w ramach programów operacyjnych. Powstanie

również pula pieniędzy przeznaczona na zabytkowe gmachy w stanie zagrożenia. MKiDN nie przewiduje jednak pieniędzy na utrzymanie zabytkowych gmachów, pozostających w miarę dobrym stanie.

Maria Poprzęcka zapytała, z ilu programów operacyjnych korzystała Zachęta.

Agnieszka Morawińska odpowiedziała, że fundusze pozyskane z programów operacyjnych stanowiły 27% budżetu galerii.

Dorota Monkiewicz: Dotychczasowy system był bardzo dobry, ponieważ instytucje zobowiązane były do składania projektów i zdobywania na nie pieniędzy. Przynajmniej teoretycznie mogły konkurować ze sobą w jakości projektów.

Agnieszka Morawińska: Programy operacyjne miały swoje dobre i złe strony. Rozstrzygnięcie wniosków trwało miesiącami, bardzo często wystawa dobiegała już końca, a wnioskodawca nie wiedział, czy otrzyma na nią dofinansowanie. Jeśli dostawaliśmy dotację pod koniec trwania wystawy, często nastęczało nam to trudności w jej rozliczeniu.

Elżbieta Sobiecka nawiązała do problemu pozyskiwania pieniędzy z funduszy unijnych. Unia Europejska dofinansowuje projekty powyżej 1 miliona euro, żaden z projektów Zachęty nie przekracza tej sumy. Myśleliśmy o wspólnym porozumieniu z CSW Zamkiem Ujazdowskim i Muzeum Etnograficznym, tak by trzy instytucje wystąpiły z wnioskiem o zrobienie porządnej klimatyzacji i miały wspólnego inwestora zastępczego, ale tego też nie wolno nam zrobić.

Agnieszka Morawińska, zamykając posiedzenie Rady Programowej, podziękowała wszystkim członkom za udział.

Na sąsiedniej stronie:

Pod ścianą

Maurycy Gomulicki, *Fertility Pop*, mural, 2008

Wystawy w galerii Zachęta

Wilhelm Sasnal. Lata walki 27 listopada 2007 – 2 marca 2008

kuratorka wystawy: **Maria Brewińska**

współpraca: Joanna Sokołowska

projekt ekspozycji: Wilhelm Sasnal, Maria Brewińska

sala nr 1 (Matejkowska), 2 (Narutowicza), 8, 9, 10

Twórczość Wilhelma Sasnala sytuuje się pomiędzy dążeniem do odtwarzania rzeczywistości a potrzebą interpretacji jej różnych, często niepopularnych kontekstów. Artysta koncentruje się także na warstwie malarskiej, a poprzez nią na badaniu fizjologii widzenia. Pokazuje, z jakich elementów powstaje obraz, i w jakich warunkach rozpoczyna się proces widzenia i „stawiania się” obrazu. Bardzo istotna dla malarstwa Sasnala jest oryginalna ikonografia (zdjęcia, filmy, komiksy, muzyka), co powoduje, że świat przedstawiany w jego dziełach postrzegamy przez pryzmat pojedynczych wydarzeń z biografii artysty czy ważnych faktów ze „wspólnej historii”, lub też określonego miejsca i czasu przestrzeni społecznej.

Na wystawie w Zachęcie pokazane zostały obrazy z ostatnich kilku lat, pochodzące z pracowni artysty oraz z kolekcji polskich i zagranicznych. Ich tematyka odzwierciedla szeroki zakres jego działalności twórczej, m.in. odwołania do przedwojennego modernizmu splecione z wątkami autobiograficznymi (seria *Mościce*, 2005), historii wojennej (m.in. seria *Partyzanci*, 2005), Holocaustu (serie obrazów: *Maus*, 2001 namalowana na podstawie komiksu Arta Spiegelmana, *Shoah*, 2003 inspirowana filmem Claude'a Lanzmanna czy obrazy inspirowane prozą Tadeusza Borowskiego), a także różnorodne wątki z życia w PRL czy historii najnowszej, ujęte

z perspektywy indywidualnej. Zaprezentowane zostały również filmy Sasnala: *Kodachrome* (2006) i *Concorde* (2003), o wycofaniu kultowej taśmy filmowej oraz kultowego samolotu, *Love Songs* (2005) i *Europa* (2007), inspirowane obrazem i muzyką, *Wiosna* (2006) i *Brasil* (2005), dokumentujące starcia z policją.

Artysta brał udział w wielu wystawach indywidualnych i zbiorowych, m.in.: MUHKA w Antwerpii, Kunsthalle Zürich, Van Abbemuseum w Eindhoven, Stedelijk Museum w Amsterdamie, Kunsthalle Basel. Jego prace znajdują się m.in. w zbiorach Museum of Modern Art, Solomon R. Guggenheim Museum w Nowym Jorku, Tate Modern i Saatchi Gallery w Londynie. Związany z Fundacją Galerii Foksal w Warszawie. Mieszka i pracuje w Krakowie. W roku 2006 Wilhelm Sasnal otrzymał najważniejszą europejską nagrodę artystyczną, The Vincent Award, przyznaną co dwa lata i fundowaną przez The Broere Charitable Foundation.

publikacje: katalog, folder dla dzieci, plakat
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, warsztaty, koncert, pokazy filmów, promocja książki
ekspozycję w dniach 1 stycznia – 2 marca zwiedziły 29 232 osoby

Zatem młoda polska sztuka, czyli kto? Nie będę specjalnie oryginalny, jeśli powiem, że Wilhelm Sasnal na wystawie [...] w warszawskiej Zachęcie. Zapewne przyjdzie czas na krytykę jego twórczości, na wysuwanie wątpliwości. Teraz jednak trzeba się cieszyć, że wreszcie można zobaczyć jego twórczość. Nie pojedyncze obrazy, nie filmy, ale jedno i drugie złożone w całość. Sasnal tworzy malarstwo świetne, ale niepozorne, intrygujące, ale niełatwe. Nie ma tu fajerwerków kolorystycznych, raczej dominuje wyciszenie, szarość. A jednak tworzy sztukę, która nieraz dotyka spraw ważnych, trudnych, lecz jednocześnie płótina, ale także filmy i komiksy układają się w swoisty dziennik artysty. Twórczość Sasnala głęboko wgrza się w naszą rzeczywistość, a jednocześnie jest na tyle uniwersalna, że znajduje odbiorców poza naszymi granicami. To inny język mówienia o polskości, odmienny od tego wszystkiego, z czym mieliśmy do czynienia w ostatnich dwóch latach. Nie lękający się poruszania trudnych kwestii, nie uciekający w łatwe mitologizacje.

Piotr Kosiewski, *Co mnie zachwyciło w ubiegłym roku. Sasnal poza konkurencją*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 1, 2 I 2008

Zdarzają się, choć nieczęsto, wystawy, które zmieniają stare porządki panujące w naszych głowach. Tak właśnie jest

* Szczegółowy opis wydarzeń towarzyszących wystawom s. 73–81.

** Szczegółowy opis katalogów i innych publikacji towarzyszących wystawom s. 69–70.

z wystawą Wilhelma Sasnala w warszawskiej Zachęcie. W największej Sali, zwanej Matejkowską, na ścianie przeznaczonej dla *Bitwy pod Grunwaldem*, Sasnal zawiesił cztery niewielkie obrazy. Dwa z nich inspirowane kadrami z filmu Claude'a Lanzmanna *Shoah*, dwa inne „ramkami” z komiksu Spiegelmana *Maus*. Trudno właściwie wyobrazić sobie mocniejszy pomysł ekspozycyjny i trudno pomyśleć, że stało się to przypadkiem. Grunwald — symbol chwały i potęgi polskiego oręża, polskiego państwa, siła narodowego patriotyzmu — zestawiony zostaje z niepochlebny dla Polaków dziełami, które przypominają o wątpliwej, a nie tylko chwalebnej historii czasów Holokaustu. Czy tego chcemy, czy też nie, ta sala, ta ściana w warszawskiej Zachęcie to chyba najważniejsza sala wystawiennicza w Polsce. To, co zostaje na niej zawieszane, oglądane jest ze szczególną uwagą.

Bogusław Deptuła, *Sasnal pod Grunwaldem*, „Zeszyty Literackie” nr 1, 2008

Alina Ślesieńska 1922–1994 **8 grudnia 2007 – 24 lutego 2008**

kuratorka wystawy: **Ewa Toniak**

współpraca ze strony Zachęty: Julia Leopold

scenografia: Małgorzata Szczęśniak

wizualizacje: Łukasz Kwietniewski

sala nr 3, 4, 5, 6, 7

Alina Ślesieńska to wielka nieobecna w polskiej historii sztuki współczesnej. Porównywana z inną słynną Aliną, Szapocznikow, podobnie jak ona debiutowała w latach 50., w okresie socrealizmu, podobnie zainteresowana była rzeźbą figuratywną inspirowaną twórczością Henry'ego Moore'a. Jednak twórczość Aliny Ślesieńskiej to obecnie zaledwie wzmianka w monografiach rzeźby współczesnej i słownikach sztuki.

Wystawa monograficzna artystki stawia zatem bardziej ogólne pytanie o miejsce kobiet w kanonie polskiej sztuki współczesnej oraz o rolę w niej samej artystki, która na przełomie lat 50. i 60. odniosła spektakularny sukces na Zachodzie; najpierw jako zwiastun przemian i poetyk nowoczesności przyswojonych za żelazną kurtyną, a od początku lat 60. jako autorka eksperymentalnych rzeźbiarskich „propozycji dla architektury”, znoszących granice między tymi dwiema dyscyplinami. Była jedyną rzeźbiarką, która w tym okresie tak śmiało ingerowała w dziedzinę architektury. Od establishmentu, głośnej kariery medialnej, przez tajemnice i mistyfikacje do wątku

szaleństwa — wystawa w Zachęcie to pierwsze kompletne przedstawienie artystki zapomnianej.

publikacje: katalog, plakat

wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, warsztaty, pokaz filmowy, sesja naukowa
ekspozycję w dniach 1 stycznia – 24 lutego zwiedziło 26 728 osób

Wystawa Ślesieńskiej skonstruowana została niezwykle precyzyjnie, z dbałością o szczegóły merytoryczny i scenograficzny (autorką aranżacji jest Małgorzata Szczęśniak), ale z naciskiem na pustkę, na milczenie, czyli w duchu tego, jak (nie)obecna czy może nawet źle! obecna jest bohaterka całego zdarzenia w dzisiejszej i niedawnej historii sztuki. Co więcej, jakby wbrew poprawności politycznej, ale po to, żeby właśnie wsadzić kij w mrowisko, zdekonstruować tabu ciężące nad artystką i jej sztuką, kuratorka Ewa Toniak, świadomie idąc z prądem pomówień i oskarżeń padających pod adresem zmarłej w zapomnieniu Ślesieńskiej, proponuje nam czytanie jej dzieła życia z perspektywy *male gaze* (męskiego spojrzenia): artystki właściwie nie ma na tej wystawie, są tylko jej odbicia. Ta propozycja jest bardzo odważna, rewizjonistyczna.

Ewa Małgorzata Tatar, *Maskarady i projekcje, albo czy Alina Ślesieńska istniała naprawdę*, „Orońsko” nr 1, 2008

Znaczącą część wystawy stanowią rysunki artystki powstałe w latach 70. i 80. Poprzez twórczość docieramy również do osobistych aspektów osobowości artystki. Mimo postępującej choroby kontynuuje swoje notatki. Paradoksalnie szkice z lat 80. — natrętne, pozbawione precyzji wizje, są jednak bardziej emocjonalne niż odhumanizowane projekty z lat 70. Wystawa w Zachęcie stawia więcej pytań, niż daje odpowiedzi. Jednym z powodów ograniczenia prezentacji jest dramatyczna historia prawdopodobnej decyzji artystki o zniszczeniu swoich prac przechowywanych w warszawskiej pracowni do 1971 roku.
Piotr Rogacz, *Historia pewnej kariery*, „Art & Business” 1–2/2008

Portret, pejzaż, martwa natura. **Od Siemiradzkiego do Czapskiego.** **Kolekcja Krzysztofa Musiała.**

18 grudnia 2007 – 17 lutego 2008

kuratorka wystawy: **Julia Leopold**

projekt ekspozycji: Grzegorz Rytel

sala nr 11 (Mały Salon), 12, 13

Zgromadzona w ostatnich latach kolekcja Krzysztofa Musiała, jedna z największych i najciekawszych prywatnych kolekcji sztuki polskiej, obejmuje ponad 700 dzieł powstałych od połowy XIX wieku aż po czasy współczesne. Szeroki wybór z tej kolekcji został przedstawiony jesienią 2007 roku w Muzeum

Narodowym we Wrocławiu na wystawie „Zapisy przemian” oraz w Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, wkrótce kolekcja zostanie zaprezentowana też w Muzeum Narodowym w Krakowie i Muzeum Narodowym w Poznaniu.

Na wystawę w Zachęcie, będącą prezentem gwiazdkowym dla publiczności, wybraliśmy przede wszystkim dzieła z okresu do II wojny światowej — od dziewiętnastowiecznego akademizmu aż po obrazy Józefa Czapskiego z lat 50. i 60. XX wieku. Zaprezentowaliśmy malarstwo i rzeźbę tak znakomitych artystów jak: Olga Boznańska, Józef Czapski, Eugeniusz Eibisch, Julian Fałat, Wojciech Gerson, Wojciech Kossak, Józef Pankiewicz, Henryk Siemiradzki, Wojciech Weiss, Leon Wyczółkowski i Stanisław Wyspiański, artystów, którzy na stałe wpisali się w historię polskiej sztuki, a których dzieła wiążą się z najważniejszymi kierunkami w sztuce nowoczesnej, takimi jak impresjonizm, ekspresjonizm czy kubizm.

publikacje: folder, plakat
wydarzenia towarzyszące: wykład, warsztaty, panel dyskusyjny z udziałem kolekcjonera, spotkania
ekspozycję w dniach 1 stycznia – 17 lutego zwiedziły 23 652 osoby

Tej wystawy nie wolno przegapić zwłaszcza tegorocznym maturzystom! [...] Dwuletnie tournée kolekcji Musiała po galeriach narodowych całej Polski należy uznać za wręcz wyjątkową okazję do przeglądu — w pigułce — malarstwa polskiego ostatnich 150 lat. Na wystawę w Zachęcie trafił wybór prac powstałych przed 1945 r. oraz obrazy Józefa Czapskiego z lat 50. i 60. XX wieku. W pierwszej, środkowej sali prezentowane są dzieła najstarsze, XIX-wieczne, wywodzące się z realizmu i akademizmu (Wojciecha Gersona, Wojciecha Kossaka, Henryka Siemiradzkiego czy Władysława Podkowińskiego), oraz późniejsze, osadzone formalnie i tematycznie w tej epoce. Jest spory zbiór obrazów Olgi Boznańskiej, Wojciecha Weissa, pejzaże Jana Stanisławskiego.
RM, *Malarstwo polskie w pigułce*, „idziemy” nr 2, 13 I 2008

To nie jest wystawa

26 lutego – 4 maja

kuratorki wystawy: **Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek**,
Joanna Egit-Pużyńska

współpraca: Joanna Waśko
sala nr 12, 13

Jest to projekt poświęcony opiece nad dziełem sztuki w kolekcji, zarówno instytucjonalnej, jak i domowej. Kuratorki działu zbiorów podzieliły się swoimi doświadczeniami w opiece nad kolekcją Zachęty Narodowej Galerii Sztuki, ale poruszyły również problemy, na jakie napotykały osoby, które w swojej pracy zajmują się dziełami sztuki współczesnej. Była to nie tylko okazja do zobaczenia pracy galerii od „kuchni”, ale także szansa uświadomienia sobie znaczenia opieki nad dziełem sztuki. Dotyczy to szczególnie obiektów sztuki współczesnej — wieloelementowych instalacji, prac wykonanych w nietradycyjnych technikach i materiałach.

Ekspozycja miała charakter procesu, prace były montowane i wymieniane w czasie jej trwania. Przez dwa miesiące jedna z sal ekspozycyjnych Zachęty stała się miejscem pracy z wybranymi obiektami kolekcji Zachęty. Były to przede wszystkim skomplikowane w montażu instalacje, dzieła wielkoformatowe trudne do przechowywania i transportu czy konserwacji. Tradycyjne podpisy zastąpiono wydrukami z programu komputerowego MuseumPlus, który w galerii Zachęta jest wykorzystywany do inwentaryzacji zbiorów, jak również do katalogowania zasobów działu dokumentacji, biblioteki, oraz w organizacji wystaw i wydarzeń edukacyjnych. Wydruki uzupełniano o nowe dane opracowane w czasie realizacji projektu. Wykonywano również dokumentację (razem 65 obiektów z kolekcji Zachęty) i spisywano zalecenia konserwatorskie, fotografowano i filmowano montaż (powstało 289 ujęć). Zorganizowano cykl otwartych spotkań z artystami, aby porozmawiać o ich warsztacie i koncepcjach twórczych (powstało sześć filmów dokumentujących spotkania).

Druga sala ekspozycyjna została zaaranżowana na wzór magazynu muzealnego. Prace pokazywano w niej w taki sposób, w jaki przechowywane są na co dzień — w skrzyniach, na regałach i ramiakach, w otoczeniu niezbędnych w magazynie materiałów, takich jak taśmy, papiery

bezkwasowe, specjalne rękawiczki czy folie. Udostępniony w tej sali komputer dawał możliwość zapoznania się z systemem inwentaryzacji zbiorów Zachęty na przykładzie 100 wybranych obiektów umieszczonych w programie MuseumPlus. Przygotowanie odpowiedniej dokumentacji obiektu jest niezbędne do interpretacji, ekspozycji, a także do podejmowania decyzji konserwatorskich, właściwego eksponowania i przechowywania dzieł. Ważną rolę w procesie dokumentacyjnym odgrywa artysta jako źródło informacji o dziele sztuki. Temu zagadnieniu poświęcony jest autorski projekt „Zachować dla przyszłości” Iwony Szmelter, profesora m.in. na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie. To realizowany od 1996 roku cykl wywiadów z artystami, uzupełnionych o dokumentację dzieła według standardu INCCA (International Network for the Conservation of Contemporary Art).

W jednej z sal ekspozycyjnych zaprezentowano rozmowy z artystami, których prace znajdują się w kolekcji Zachęty oraz dokumentację filmową z przebiegu montażu wystaw. Partnerem projektu było Narodowe Centrum Kultury.

publikacje: książka, folder, plakat
wydarzenia towarzyszące: wykłady, spotkania z artystami, spotkania z konserwatorami, warsztaty, konferencja
ekspozycję zwiedziło 22 315 osób

Na „To nie jest wystawa” muzealny klimatyzator do utrzymywania odpowiedniej wilgotności powietrza jest wystawiany na równych prawach ze sztuką i podobnie jak dzieła ma nawet własną tabliczkę z podpisem. Efekt tych zabiegów przypomina skutki Magritte’owskiego gestu. Instytucja artystyczna traci przezroczystość, staje się widoczna, wysuwa się na pierwszy plan. [...] „To nie jest wystawa” jest projektem w zamierzeniu dydaktycznym, ale równie dobrze wpisuje się w nurt tzw. krytyki instytucjonalnej. Instytucje sztuki stały się bowiem wielkim tematem współczesnych twórców, tak jak wielkim tematem dzisiejszego malarstwa jest właśnie malarstwo.

Stach Szablowski, *Sztuka zamknięta w skrzyniach*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 63, 14 III 2008

To nie jest wystawa
Katarzyna Kozyra, *Piramida zwierząt*, 1993

Są tam dzieła sztuki, ale częściowo zapakowane. Pomiedzy nimi kręcą się wyspecjalizowani pracownicy galerii. Dłonie w białych rękawiczkach, przy pasach pagery. Odpakowują, mierzą, zabezpieczają. Na podłodze wala się folia antykwasowa do owijania dzieł. Na ścianie, jak eksponat, lampa ultrafioletowa ujawniająca zmiany naniesione na obrazie przez artystę (wiedza niezbędna dla konserwatora!) oraz sprzęt do pomiaru temperatury i wilgotności. Same dzieła wymieniane są dwa razy w tygodniu. W czasie nie-wystawy nastąpi rotacja około 60 prac polskich współczesnych autorów. Jednocześnie non stop wyświetlana jest dokumentacja z montażu różnych wystaw. Swoisty pamiętnik Zachętowskich pokazów.

Monika Małkowska, *Podglądanie zaplecza pracowni konserwatorskiej*, „Rzeczpospolita” nr 54, 4 III 2008

Takiego zamieszania już dawno w Zachęcie nie było. Do dwóch sal na parterze na bieżąco na oczach widzów wnoszone są dzieła z magazynów, następnie sukcesywnie rozpakowywane, montowane, opisywane i fotografowane. [...] Teraz w sali „magazynowej” na rozpakowanie czeka m.in. *Piramida zwierząt* Katarzyny Koziry — jedno z najważniejszych dzieł polskiej sztuki współczesnej — ogromnych rozmiarów konstrukcja z wypreparowanych: konia, psa, kota i koguta. Widzimy jak zwierzęta są przechowywane i transportowane, podwieszane za specjalne szelki do dachu wielkiej skrzyni.

Agnieszka Kowalska, *Zachęta od kuchni*, „Gazeta Wyborcza” nr 55, 5 III 2008

Zofia Lipecka. Po Jedwabnem **27 lutego – 18 maja**

kuratorka wystawy: **Hanna Wróblewska**

współpraca: Julia Leopold

projekt ekspozycji: Zofia Lipecka

sala nr 7

Pokaz wideoinstalacji artystki z polskim rodowodem, mieszkającej na stałe we Francji, to rodzaj artystycznego głosu w dyskusji, reakcja na książkę Tomasza Grossa *Sąsiedzi*, wydaną w 2001 roku. W niewielkiej przestrzeni Lipecka przedstawiła równolegle cztery projekcje (po dwie naprzeciw siebie), pomnożone niemal w nieskończoność przez odbijające je lustra, wiszące na dwóch innych ścianach. Filmy ukazują prezentowane w dużym zbliżeniu twarze ludzi, ich reakcje na przeczytany fragment książki Grossa — świadectwo Szmula Wasersztajna o wydarzeniach w Jedwabnem. Z głośników dociera szum, z którego wyraziście wyłania się czytany tekst świadectwa. Widzowie otoczeni przez projekcje stają się częścią tej instalacji,

sami zmuszeni stanąć wobec problemu zagłady. Samotni w zderzeniu z tekstem, projekcją i własnym odbiciem. „Pamięć o ludobójstwie jest problemem uniwersalnym, dotyczy każdego z nas, niezależnie od narodowości, wyznania czy koloru skóry — tych, którzy zaznali go osobiście, i tych, którzy mają o nim wiedzę książkową; tych, którzy mogli być ofiarami, i tych, którzy mogli być oprawcami. Shoah, zagłada Cyganów, Ormian, ludobójstwo w Kambodży, Rwandzie... Wykraczając poza kontekst polski, *Po Jedwabnem* jest tragicznym pytaniem, bez odpowiedzi, o to, co w człowieku nieludzkie” — pisała w komentarzu do swej pracy artystka.

publikacje: katalog, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, pokaz filmu, panel dyskusyjny, warsztaty
ekspozycję zwiedziło 26 345 osób

Wystawa Zofii Lipeckiej [...] w warszawskiej Zachęcie jest jak próba dla każdego, kto ją odwiedza — co widzimy, kiedy patrzymy sobie w oczy, słuchając trudnych do pojęcia okropności? [...]

Jak bolesna potrafi być konfrontacja z widmami wydobytymi z owych mroków, uświadamia nam Zofia Lipecka. Stawiając przed nami lustro, artystka zadaje podstawowe w dyskursie postpamięci Holocaustu pytania: co ja mam wspólnego z tą niemożliwą do zniesienia relacją? W jakim stopniu dotyka mnie zło historii, która wydarzyła się przed moim narodzeniem? W jakim stopniu jest częścią mojej tożsamości — i gdzie kończą się granice odpowiedzialności? Zofia Lipecka każe szukać odpowiedzi na te pytania we własnym odbiciu.

Stach Szablowski, *Zagłada odbita w lustrze sztuki*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 74, 28 III 2008

Przejmująca praca Zofii Lipeckiej w Zachęcie to kolejny głos w dyskusji wywołanej przez książkę Jana Tomasza Grossa. Instalacja *Po Jedwabnem* zajmuje niedużą salę. Po jej bokach artystka zawiesiła lustra. Odbijają wszystko, co w niej się znajduje: oglądających, ustawione w sali ławki, a przede wszystkim cztery projekcje. Przewijają się w nich twarze kobiet, mężczyzn w różnym wieku i różnej narodowości. Niektóre może rozpoznamy, inne pozostaną anonimowe. Raz surowe i poważne, innym razem widać w nich ból. Ktoś płacze.

Piotr Kosiewski, *Artystyczna konfrontacja z tragedią w Jedwabnem*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 76, 31 III 2008

Krystyna Piotrowska. Dokumenty podróży
Fragment ekspozycji

Od lewej: Krystyna Piotrowska, Gołda Tencer i Agnieszka Marawińska podczas otwarcia wystawy
Krystyna Piotrowska. Dokumenty podróży
(fot. Agencja Medium)

Na poprzedniej stronie:
Zofia Lipecka. *Po Jedwabnem*
Fragment ekspozycji

Krystyna Piotrowska. Dokumenty podróży 9–23 marca

kuratorka wystawy: **Krystyna Piotrowska**
współpraca ze strony Zachęty: Karolina Vyšata
projekt ekspozycji: Krystyna Piotrowska
sala nr 11 (Mały Salon)

Projekt wiąże się z czterdziestą rocznicą wydarzeń marcowych 1968 w Polsce. Wystawa poświęcona została masowej emigracji ludzi pochodzenia żydowskiego, mającej miejsce na skutek prowadzonej wówczas w Polsce nagonki politycznej. Szacuje się, że w latach 1968–1972 na fali rosnącego antysemityzmu wyjechało z kraju ponad 15 tysięcy osób. Żydowscy emigranci musieli zrzec się polskiego obywatelstwa. Zamiast paszportów otrzymywali tzw. dokumenty podróży, uprawniające wyłącznie do opuszczenia granic Polski, bez prawa powrotu. Krystyna Piotrowska zebrała kilkadziesiąt wypowiedzi uczestników tych wydarzeń, które tworzą wideoinstalację

Wyjechałam, wyjechałem z Polski, bo...

Emigranci dwukrotnie mówią o przyczynach swojego wyjazdu — po polsku i w języku kraju, w którym się osiedlili. Widzowie mieli także unikalną możliwość rozmowy, za pośrednictwem komunikatora internetowego, z osobami wypowiadającymi się w filmie. Krystyna Piotrowska poprosiła tych, co wyjechali, o wystanie listów na adresy, gdzie mieszkali przed opuszczeniem Polski. Listy, które powróciły, stały się częścią wystawy. Wystawa zrealizowana we współpracy z Fundacją SHALOM oraz Domem Spotkań z Historią.

publikacje: folder, plakat, plakat edukacyjny
ekspozycję zwiedziło 3 712 osób

Projekt ten dotyczy, jak sądzę, w mniejszym stopniu opowiadających, w większym zaś tych, którzy słuchają i dla których te wspomnienia (nawet gdy dotyczą czasu sprzed ich narodzin) stają się swego rodzaju przekleństwem, przekleństwem niepięknej historii, przekleństwem uniemożliwiającym odzyskanie niewinności i zamieszkanie na nowo w teraźniejszości. [...] W jakimś sensie zatem bohaterami *Dokumentów podróży* są nie tylko ci, którzy wyjechali, ale też ci, którzy zostali i ci, którzy jeszcze się nie urodzili. Oni wszyscy mogą się tu, w sali Zachęty, spotkać.

Katarzyna Bojarska, *I znów Polskę a nie wiosnę zobaczę*.
(*niespodziewanie część 2*), www.obieg.pl, 25 III 2008

Praca Piotrowskiej dotyczy języka — czy takie doświadczenie można opisać? Język na opisanie procesu utraty, wymuszenia na kimś nowej formy tożsamości, jest trudny — ale jednak się znajduje. Ta praca nie mogłaby powstać w 1968 ani w 1969 roku. Używa współczesnego języka, porusza problemy, które dopiero dzisiaj mogą być sformułowane. Jednak kiedy słucha i patrzy się na tych ludzi, trudno nie postawić sobie pytania: jak wtedy na dramatyczne wydarzenia polityczne reagowała polska sztuka, jeśli w ogóle reagowała?

Dorota Jarecka, *Żelazna kurtyna we mnie*, „Gazeta Wyborcza” nr 61, 12 III 2008

Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku

18 marca – 18 maja

kuratorka wystawy: **Karolina Lewandowska**

współpraca: Anna Duńczyk, Julia Leopold, Karolina Puchata-Rojek

architektura wystawy: Grzegorz Rytel
sala nr 2 (Narutowicza), 3, 4, 5, 6

Wystawa prezentowała dwa obszary marginalizowane dotąd przez polską historię

fotografii — nurt dokumentalny oraz fotografię kobiet. Znalazło się na niej ponad 400 zdjęć wykonanych przez 50 autorek. Najstarsze zdjęcia powstały w latach 70. XIX wieku, najnowsze w 2007 roku. O nurcie dokumentalnym w fotografii polskiej mówi się od kilku lat, lecz mimo licznych po 2000 roku przedsięwzięć wystawienniczych, edytorskich, konferencyjnych i publicystycznych, wciąż nie wyczerpano zagadnienia. Nie ma ostatecznie określonej mapy polskiej fotografii dokumentalnej, nie dostrzegamy artystów, których prace mogłyby stać się alternatywnymi punktami odniesienia wobec stale powracających nawiązań do Eugène’a Atgeta, Augusta Sander’a, Walkera Evansa czy Berndta i Hilli Becherów. Dlatego przedstawiliśmy niezwykle bogatą, zaskakującą twórczość wybranych polskich fotografek, zadając jednocześnie pytania o ich miejsce w historii fotografii. Na wystawie znalazły się „klasyczne”, a zatem dobrze znane i już docenione projekty, jak *Zapis socjologiczny* Zofii Rydet z lat 1978–1989, fragmenty *Fotodziennika* Anny Beaty Bohdziewicz czy reportaże Ireny Jarońskiej. Historię nurtu dokumentalnego przedstawiliśmy jednak od początku, wskazując na nieznaną szerokiej publiczności zdjęcia Marii Lipowskiej z życia ziemiaństwa w początkach XX wieku czy fotografie Ady Janczewskiej z Kazimierza Dolnego z lat 1922–1923. Wystawa została podzielona na cztery części: Pionierki, Amatorki, Przestrzenie reportażu, Fotografia dokumentalna. Dwie ostatnie to główne, najobszerniejsze części ekspozycji, które podzielono na mniejsze fragmenty tak, by lepiej można było zaakcentować najważniejsze

tematy podejmowane przez autorki czy prześledzić formy i środki, jakimi się posługiwały. Na wystawie oprócz odbitek oryginalnych oraz współczesnych, wykonanych ze starych negatywów, zaprezentowaliśmy również albumy, książki i magazyny ilustrowane, w których ukazywały się prace wybranych fotografek.

Fotografki biorące udział w wystawie: Małgorzata Apathy, Dorota Bilaska, Anna Beata Bohdziewicz, Anna Brzezińska-Skarżyńska, Zofia Burzyńska, Wanda Chicińska, Anna Chojnacka, Zofia Chomętowska, Maria Chrzęszczowa, Maria Czaplicka, Irena Elgas-Markiewicz, Jadwiga Golcz, Krystyna Gorazdowska, Danuta Goździewicz, Ewa Hartwig-Fijałkowska, Helena Hartwig, Joanna Helander, Wanda Herse, Halina Holas-Idziakowa, Ada Janczewska, Irena Jarosińska, Irena Jurkiewicz, Maria Kietlińska, Antonina Kołakowska, Irena Kummant-Skotnicka, Izabela Lipowska, Maria Lipowska, Weronika Łodzińska, Krystyna Łyczywek, Bożena Michalik, Janina Mierzecka, Janina Mokrzycka, Anna Musiałówna, Zofia Nasierowska, Fortunata Obrępańska, Maria Panasewicz, Julia Pirotte, Danuta Rago, Jadwiga Rubiś,

Zofia Rydet, Nina Smolarz, Helena Stanisiz, Julia Staniszevska, Zofia Szembek, Elżbieta Teichman, Wanda Wojewódzka, Jadwiga Wolska, Maria Zbąska, Bolesława Zdanowska, Zorka Projekt: Monika Redzisz, Monika Bereżecka. Ekspozycję uzupełniła książka, wydana wspólnie przez Zachętę i wydawnictwo Bosz.

publikacje: książka-album, folder, plakat
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, wykłady, warsztaty, filmy, spotkanie z fotoedytorem
ekspozycję zwiedziły 25 122 osoby

„Dokumentalistki” to przede wszystkim nobilitacja fotoreportażu do rangi wielkiej sztuki. Ponad 400 prac wystawionych w Zachęcie zdumiewa artystyczną rangą. Naprawdę na światowym poziomie. Ale to także przywołanie historii naszego kraju ostatnich 130 lat. Unaocznienie zmian, które zaszły w tym czasie, zarejestrowanych okiem kobiet i obiektywu. Gratulacje dla kuratorki Karoliny Lewandowskiej — spenetrowała „białą plamę” na mapie polskiej fotografii.

Monika Małkowska, *Kobiety nie są sentymentalne*, „Rzeczpospolita”, 17 III 2008

Od lewej w pierwszym rzędzie:
Weronika Łodzińska-Duda, Joanna Helander, Anna Musiałówna,
w drugim rzędzie: Julia Staniszevska, Irena Elgas-Markiewicz
(fot. Agencja Medium)

Na poprzedniej stronie:
Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku
Fragment ekspozycji

Robienie zdjęć reporterskich uchodziło niegdyś za zajęcie typowe dla mężczyzn. Galeria Zachęta postanowiła przełamać ów stereotyp wystawą imponującą, niezwykle starannie przygotowaną i w gruncie rzeczy pionierską. Przypomniano w niej dorobek Polek, które z powodzeniem poświęciły się fotografowaniu. [...] Trop drugi to traktowanie wystawy jako istotnego uzupełnienia naszej wiedzy o historii polskiej fotografii dokumentalnej, bez nakładania na nie perspektywy gender. Interesujący układ ekspozycji, która dzieli się na kilka ciekawie zdefiniowanych działów (np. reportaż humanistyczny czy fotografia w roli świadka historii), owe tropy czyni bardziej przejrzystymi. To wystawa, której nie należy pominąć.

Piotr Sarzyński, *Fotografki*, „Polityka” nr 12, 22 III 2008

Z ogromnego materiału ekspozycyjnego wyłania się obraz życia w XX wieku. Żywy i atrakcyjny przede wszystkim dlatego, że nie pochodzi z pierwszych stron gazet, nie odnosi się do wielkiej polityki, sławnych mężów stanu, państwowych ceremonii. Patrzymy na świat kameralny: zajęcia na „kursach dla ziemianek” (1913), żniwa na folwarcznym polu (1910), portrety ludzi z pobliskiej wsi, uliczki rodzinnego miasteczka, zabawy dzieci na podwórku, starcy w domu opieki.

Andrzej Osęka, *Kobiety fotografują XX wiek*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 80, 4 IV 2008

Wystawa zrealizowana jest, jak to ujął jeden z obserwatorów, „na europejskim poziomie”. Dokumentalistki obroniły się. Do „odkryć” należą zdjęcia Ady Janczewskiej z Kazimierza Dolnego, pojedyncze fotografie Chrzęszczówny, czy znany z wystaw „czarnego fotoreportażu” materiał Musiał (*Minus jeden*). Na wystawie widz znajdzie zdjęcia gigantek fotografii XX wieku. Przede wszystkim Zofii Rydet, ale także mniej znanych poza środowiskiem ekspertów (przynajmniej do czasu wystawy) Janiny Mierzeckiej, Julii Pirotte i Joanny Helander. Są również zdjęcia najmłodszej generacji. Wśród zaproszonych do wystawy „nowych dokumentalistek” znalazły się Zorka Project, Julia Staniszevska, Weronika Łodzińska, ale także gdzieś zagubiona od kilku lat Maria Zbąska. Dla tych autorek wystawa oznacza kanonizację. Trudno od tej pory wyobrazić sobie bez nich historię fotografii polskiej.

Adam Mazur, *Dokumentalistki, stare i nowe w Zachęcie*, www.obieg.pl, 26 IV 2008

Większość autorek prac prezentowanych na ekspozycji nie doczekała się dotąd ani monograficznych wystaw, ani katalogów, część ich dorobku pozostaje wciąż rozproszona i nieopracowana. Wystawa jest pierwszym krokiem do zbadania ich dzieła i określenia roli, znaczenia i miejsca licznych grona polskich dokumentalistek w historii polskiej fotografii. [...] Najważniejsze, że kobiety się odnalazły — w twórczej, dokumentacyjnej pasji, a w końcu w dziejach polskiej fotografii. Teraz czas na ich dzieło.

Katarzyna Sołtan, *Kobiety odnalezione*, „Art & Business” nr 5, 2008

Barbara Zbrożyna. Figury nasłonecznione

29 marca – 18 maja

kuratorka wystawy: **Anna Maria Leśniewska**

współpraca ze strony Zachęty: Julia Leopold

projekt ekspozycji: Raman Tratsiuk

muzyka: Krzysztof Knittel

sala nr 8, 9, 10, hol

Wystawa prezentowała syntezę dokonań twórczych rzeźbiarki, która brała udział w najważniejszych wystąpieniach sztuki polskiej drugiej połowy XX wieku. Przywołanie twórczości Barbary Zbrożyny (1923–1995) to także próba zmierzenia się z tradycją rzeźby, ukształtowanej w pracowni Xawerego Dunikowskiego. W pamięci artystki profesor pozostał na zawsze nie tylko najwybitniejszym polskim rzeźbiarzem i nauczycielem, ale przede wszystkim artystą o ogromnej sile inspiracji. Barbara Zbrożyna studiowała w ASP w Krakowie (1945–1947) w pracowni Dunikowskiego, a następnie w ASP w Warszawie w pracowni Franciszka Strynkiewicza (1947–1950). Współtworzyła Grupę 55 wraz z Marianem Boguszem, Zbigniewem Dłubakiem i Kajetanem Sosnowskim. Pierwsze, niemal undergroundowe wystawy grupy odbywały się w pracowni artystki. Najbardziej znaną kompozycją powstałą w tym czasie była *Rzeka*, eksponowana w 1957 roku na wystawie „Rzeźba w ogrodzie”. Przenikające się miękkie, abstrakcyjne, organiczne kształty rzeźby z tego okresu często podejmowały dialog z dziełami Henry’ego Moore’a. W latach 70. i 80. artystka aktywnie włączyła się w działalność opozycyjną; współtworzyła Memoriał 59 (1975/1976), list otwarty intelektualistów polskich skierowany do władz PRL-u. Wraz z ogłoszeniem stanu wojennego w jej pracowni rozpoczął się ciąg spotkań, dyskusji i wystaw, w wyniku których powstawały nowe programy artystyczne i społeczne.

Barbara Zbrożyna. Figury nasłonecznione

Fragment ekspozycji

Słońce, 1968, gips

Figura nasłoneczniona, 1965, gips patynowany

Jako prezes Okręgu Warszawskiego zdelegalizowanego wówczas ZPAP, współtworzyła podziemny ruch kultury niezależnej.

Uniwersalny symbol o optymistycznej wymowie, jakim była rzeźba *Słońce* (1968) pokazana na wystawie w Zachęcie, Zbrożyna stworzyła z myślą o wystawie z okazji Roku Praw Człowieka. Dramatycznie kontrastuje z nim cykl *Sarkofagi*, które miały być — jak pisała — „ślądem człowieka, znakiem męczeństwa”. Na wystawie zaprezentowano m.in. *Sarkofag pamięci Jana Palacha* (1968), i *Figury żałobne* (1971), które stały się uosobieniem człowieczego losu, jego znikomości, niemego krzyku, zastygłego ekspresyjnego gestu. Całości dopełniły filmy o artystce, m.in. *Spotkanie z Barbarą Zbrożyną i Polska rzeźba współczesna*.

publikacje: katalog, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, warsztaty, spacer z kuratorką po Warszawie śladami twórczości artystki
ekspozycję zwiedziło 21 318 osób

Wielu artystów malowało słońce, niewielu jak Barbara Zbrożyna odważyło się je wyrzeźbić. [...] W Zachęcie zarówno relief *Słońce*, jak i kształt innych dzieł artystki zostały znakomicie wydobyte światłem. Autor ekspozycji Raman Tratsiuk zrezygnował z oświetlenia jednolitego, które w sposób obiektywny ukazuje konstrukcję rzeźb, jednak zazwyczaj zacierza to, co płynie z emocji, co zostało ożywione nieuchwytnym gestem. *Figury nasłonecznione* pokazano tym razem w salach skąpanych w blasku, to znów spowitych mrokiem. W tej rozdartej przestrzeni rzeźby ujawniają zaskakującą różnorodność form, złożoność materii: jędrnych i rozpadających się, młodych i obumierających. Obok motywów promiennej radości słońca występuje bowiem w twórczości Zbrożyny bogaty wątek śmierci i smutku: *Figury żałobne*, sarkofagi, epitafia. Oba wątki pięknie się dopełniają.

Andrzej Osęka, *Wyrzeźbić słońce z gliny*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat”, 2–4 V 2008

Rysunki Zbrożyny stały się także inspiracją dla muzyków, którzy odczytywali je jako swego rodzaju partyturę. Efektem takiego doświadczenia jest m.in. muzyka Krzysztofa Knittla *Homage to Barbara Zbrożyna for synthesizer and sampler*. Utwór ten (w specjalnie przygotowanej wersji) „zaprasza” na wystawę w warszawskiej Zachęcie. [...] Radosna aura koloru i intensywnego oświetlenia stanowi doskonałe dopełnienie prezentowanych prac. Zakończeniem tej niedużej ekspozycji jest „przestrzeń prywatna” artystki, gdzie zawisł portret jej mistrza, Dunikowskiego, gdzie zobaczymy ją na zdjęciach z pracowni, gdzie usłyszymy jej wspomnienia i refleksje w prezentowanych archiwalnych wywiadach telewizyjnych. Zobaczymy

spontaniczną, ciepłą, zaangażowaną kobietę, kochającą naturę, delikatną i przede wszystkim prawdziwą. Zgromadzone najlepsze prace rzeźbiarki w doskonałej oprawie koloru, światła i dźwięku, dopowiedziane własnymi słowami artystki, składają się na naprawdę dobrą wystawę.

Paulina Rymkiewicz, *Delikatny instrument do odkrywania natury*, „Art & Business” nr 5, 2008

Barbara Zbrożyna miałaby dziś 85 lat. Twórczość jednej z najoryginalniejszych polskich artystek przypomina wystawa w Zachęcie. Doskonały wybór rzeźb i rysunków z różnych okresów dopełniony filmami dokumentalnymi o artystce. [...] Ceramiczny *Sarkofag* z lat 1973–1974 wygląda niemal jak koralowiec — nieregularny, pofałdowany, miękki. Tylko brunatny odcień tego „organizmu” sugeruje obumieranie, zdrewnienie. Całe pomieszczenie spowija mrok. Ściany w brązowo-fioletowej tonacji, punktowe światła, funeralna muzyka. Nastrój sali podkreśla obecność trzech *Figur żałobnych*. Przywodzą na myśl zawołowane płaczki. Ale pod nimi — nuta optymizmu, cykl *Życie jest snem*. Dziewięć kobiecych aktów na wspólnej planszy. Pulchne, obłe, rozmarzone. Wprowadzenie do następnego pomieszczenia — poświęconego ciepłym, optymistycznym motywom w twórczości Zbrożyny.

Monika Małkowska, *Lament i radość oddane dotykiem*, „Rzeczpospolita” nr 74, 28 III 2008

Inne miasto, inne życie

9 kwietnia – 31 lipca

kuratorzy wystawy: **Joanna Sokółowska, Benjamin Cope**

współpraca: Kamil Malinowski, Agata Pietrasik
projekt ekspozycji: Raman Tratsiuk i kuratorzy
sala nr 11 (Mały Salon) oraz przestrzeń publiczna Warszawy

Projekt dotyczył transformacji przestrzeni miejskiej i publicznej Warszawy w kontekście podobnych procesów zachodzących w innych postsocjalistycznych miastach. Odnosił się do niedokończonych projektów socjalistycznej modernizacji, a także współczesnych przemian związanych z globalizacją i kapitalizmem, utopii społecznych i osobistych wyobrażeń lub pamięci o lepszym, innym życiu.

Postsocjalistyczna przestrzeń charakteryzuje się jednoczesnym występowaniem wielu procesów o pozornie sprzecznej logice. Zaproszonym artystom postawiono pytanie, jakie procesy wpływają na przestrzeń współczesnej Warszawy i na wizualną strukturę miasta, pamięć i doświadczenie życia codziennego jej mieszkańców, na to, co w obowiązujących „podziałach postrzegalnego” jest widzialne, a co nie. Zastanawiano się też nad miejscem i funkcją sztuki w kształtowaniu sfery publicznej.

W związku z projektem powstały nowe prace, w większości w przestrzeni miejskiej Warszawy, a ich dokumentacja pokazywana była w Małym Salonie Zachęty. Realizowano je sukcesywnie od kwietnia do końca lipca 2008, a wystawa rozrastała się i ewoluowała w miarę rozwoju działań artystów. W Małym Salonie od 9 kwietnia zaprezentowano archiwum, gromadzące prace i dokumentacje projektów artystycznych zrealizowanych w kilku miastach dawnych krajów socjalistycznych (Petersburgu, Sofii, Bukareszcie, Budapeszcie, Pradze, Zagrzebiu, Lublanie, Erewaniu, Tbilisi, Skopje). Prace te dotyczyły takich wątków jak załamanie projektu socjalistycznego, w tym industrializacji i kolektywnego budownictwa, współczesnych podziałów ekonomicznych miast, chaosu urbanistycznego, turystyki i sprzedaży wizerunku, stosunku periferii do centrum,

Inne miasto, inne życie

Anna Niesterowicz, projekt rzeźby w Parku Wielkopolskim w Warszawie (w miejscu planowanego w latach 30. XX w. meczetu), 2008, wizualizacja

możliwości alternatywnego wspólnotowego działania artystycznego i politycznego, form aktywności i adaptacji w nieobliczalnej i ryzykownej sytuacji ekonomicznej. Archiwum umożliwiło porównanie perspektywy transformacji Warszawy z procesami zachodzącymi w podobnych miastach. Zaproszeni artyści: Zbyněk Baladrán (Praga), Rahim Blak (Kraków), Bergamot (Volha Maslouskaya, Brześć; Raman Tratsiuk, Poznań), Cooltūristes (Wilno), Grzegorz Drozd (Warszawa), Angelika Fojtuch (Gdynia), Łukasz Gronowski (Warszawa), Roman Dziadkiewicz (Kraków), Andreja Kulunčić (Zagrzeb), Miklós Mécs (Budapeszt), Anna Niesterowicz (Warszawa), Tadej Pogačar (Lublana), Karol Radziszewski (Warszawa), Joanna Rajkowska (Warszawa), R.E.P. (Ksenia Hnyłycka, Mykyta Kadan, Žanna Kadyrowa, Olesia Chomenko, Wołodymyr Kuzniecowa, Łada Nakoneczna; Kijów), Piotr Sakowski (Warszawa), studenci architektury uniwersytetu w Edynburgu, Truth (Wrocław), Twożywo (Warszawa), Mona Vātamānu i Florin Tudor (Bukareszt) Archiwum: Vahram Aghasyan (Erewań), Zbyněk Baladrán (Praga), Chto Delat? (Petersburg), Miklós Erhardt (Budapeszt), Katharina Koch (Berlin), Daniela Kostova (Sofia), Andreja Kulunčić (Zagrzeb), Khinkali Juice (Nadia Tsulukidze & Sophia Tabatadze, Tbilisi), Tadej Pogačar (Lublana), Nada Prlja (Skopje, Londyn), Marija Mojca Pungerčar (Lublana), Stefan Rusu (Kiszyniów), Škart (Dragan Protić i Đorđe Balmazović, Belgrad)

publikacje: katalog

wydarzenia towarzyszące: wykład, dyskusje panelowe, warsztaty, prezentacja projektów studentów Wydziału Architektury Uniwersytetu w Edynburgu, prezentacja dokumentacji akcji plenerowej ekspozycję zwiedziło 33 728 osób

Już teraz mieszkańcy stolicy mogą oglądać instalację wrocławskiego artysty Truth, zatytułowaną *Stoisko*, która znajduje się w Ogrodzie Saskim. Artysta zaprojektował prostą konstrukcję: dwie lady handlowe. Choć projekt wygląda na solidny, jest wykonany z nietrwałego, sztucznego tworzywa. Za kilka dni zacznie się deformować i załamywać, bo Truth celowo zaplanował w nim błąd konstrukcyjny. *Stoisko* to nawiązanie do prowizorycznego handlu na ulicach Warszawy. Abstrakcyjna praca żyje już własnym życiem — w miniony weekend przewrócił ją anonimowy mieszkaniec Warszawy.

Julia Sawicka, *Miasto po socjalizmie w oczach artystów*, „Polska” nr 83, 8 IV 2008

Od utopijnych wizji daleki jest Łukasz Gronowski, autor wyświetlanych na wideoboardzie na Sezamie przy ul. Marszałkowskiej krótkich filmów.

— Warszawa to miasto, w którym trzeba być nieustannie aktywnym. Jego tempo wymusza na nas działanie — mówi. — Nawet stojąc, jesteśmy w biegu — przekonuje, mrużąc oko. W filmach prezentowanych między reklamami specjalista od videoartu przedstawił ludzi podczas wysiłku fizycznego. Przechodząc przez kolejne fazy ćwiczeń, doprowadzają się do całkowitego wyczerpania.

Anna Brzezińska, *Tożsamość na ulicach*, „Życie Warszawy” nr 83, 8 IV 2008

Na skrzyżowaniu ulic Marszałkowskiej i Świętokrzyskiej stanęła mała blaszana budka z neonowym napisem *Informacja*. Wystawił ją artysta Grzegorz Drozd. Codziennie mijają ją tysiące ludzi. Pytać można o wszystko. [...]

— Ludzi, którzy przychodzą do *Informacji*, podzieliłbym na trzy grupy — mówi artysta. — Pierwsi traktują budkę dosłownie: pytają, czy mam bilety tramwajowe albo gdzie jest najbliższy postój taksówek. Zupełnie ich nie dziwi moja obecność na skrzyżowaniu. Drudzy przychodzą, żeby się poradzić lub zwierzyć, na przykład z problemów małżeńskich. Też traktują mnie poważnie. Tylko niewielka grupa domyśla się, że to projekt artystyczny.

Zofia Zaleska, *Budka informacji wszelakiej*, „Gazeta Wyborcza” nr 135, 11 VI 2008

Dada East? Rumuńskie konteksty dadaizmu

17 maja – 29 czerwca

kuratorzy wystawy: **Zofia Machnicka, Adrian Notz**

projekt ekspozycji: Zofia Machnicka, Adrian Notz,

Grzegorz Rytel

sala nr 12, 13, hol

Ruch Dada przez wiele dziesięcioleci był postrzegany poprzez swoją legendę, identyfikowany z nihilizmem, destrukcją, brakiem powagi, czy też z błazenadą. Mimo że dzisiaj rehabilitacja dadaizmu stała się faktem, ciągle jeszcze pokutują na jego temat pewne nieporozumienia. Tymczasem Dada to nie tylko ruch artystyczny, ale też szerokie zjawisko kulturowe, jedno z najbardziej znaczących w XX wieku. Zastanawiające, że zachodni badacze tak często pomijają milczeniem rumuńskie źródła dadaizmu. Tom Sandqvist, szwedzki badacz ruchu, jako jeden z niewielu znawców zagadnienia, prowadził badania w Rumunii, tropiąc ślady artystycznej ewolucji w „małym Paryżu Bałkanów”. Jego zdaniem źródłami rumuńskiego nurtu awangardowego

są nie tylko symbolizm, futurizm i folklor, ale także wschodnioeuropejska kultura jidisz, która miała znaczący wpływ na kształtowanie się osobowości artystycznych Rumunów z Cabaret Voltaire. Celem wystawy w Zachęcie było nie tylko podkreślenie złożonego charakteru ruchu poprzez przypomnienie jego rumuńskich

Dada East? Rumuńskie konteksty dadaizmu
Fragmenty ekspozycji

Dan Perjovschi, *PostDada*, 2008

źródła, ale także przyjrzenie się potencjałowi i obecnemu znaczeniu koncepcji „Dada East” dla rumuńskiej sceny kulturalnej. Zaistniały dialog między historią a współczesnością pomaga dostrzec jak bardzo dadaizm, a przede wszystkim osobowości artystyczne związane z tym nurtem, wpłynęły na sztukę współczesną.

Artyści biorący udział w wystawie: Irina Botea, Mircea Cantor, Ștefan Constantinescu, Harun Farocki, Ion Grigorescu, Sebastian Moldovan, Ciprian Mureșan, Dan Perjovschi, Lia Perjovschi, Cristi Pogăcean, Florin Tudor, Andrei Ujică, Mona Vătamănu.

publikacje: katalog, plakat
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, wykłady, warsztaty
ekspozycję zwiedziły 13 654 osoby

Stawka w grze jest wysoka. Dadaizm to fenomen nie do przecenienia, artystyczne trzęsienie ziemi, które przemeblowało myślenie o sztuce. Kierunek stał się prototypem wszystkich późniejszych antyartystycznych rewolucji. W tej sytuacji pytanie, kto i kiedy go wymyślił, nie jest czysto akademickim sporem. [...] Jako lekcja historii sztuki *Dada East*? wpisuje się w proces oddawania sprawiedliwości dziejowej zmarginalizowanej do tej pory Europie Wschodniej. Pokazuje zakorzenienie nurtu w bukaresztańskiej awangardzie, ale również w błotnistych uliczkach rumuńskich miasteczek, w kulturze jidisz, w żydowskim teatrze, w bałkańskim folklorze.

Stach Szablowski, *Karpackie korzenie antysztuki*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 125, 30 V 2008

Tę wystawę raczej należy „czytać” niż oglądać. Warto ją jednak przyswoić, bo jest niezmiernie ciekawa, ale wymaga od widza trochę więcej zaangażowania niż typowe pokazy malarstwa. Aby nie była tylko trudną pigułką historyczną, jej kuratorzy postanowili zaprosić współczesnych twórców rumuńskich do przygotowania specjalnie na tę ekspozycję prac będących ich pojmowaniem pierwiastka Dada. Nie jest to próba postawienia tezy o aktualności ducha dadaizmu we współczesnej kulturze rumuńskiej, bo coś takiego nie ma miejsca. Jest to natomiast próba interpretacji tego artystycznego fenomenu przez twórczość aktualną. Próba ciekawa i owocna. Niewiele mamy możliwości obcowania ze sztuką rumuńską w Polsce, a takie nazwiska jak Dan i Lia Perjovschi, Harun Farocki, Ion Grigorescu czy Mona Vătamănu, są istotne dla współczesnej sceny artystycznej w Europie.

Agnieszka Gniotek, *Biała DADA plama*, „Gazeta Antykwareczna” nr 6, 2008

Luc Tuymans. Idź i patrz

31 maja – 17 sierpnia

kuratorka wystawy: **Magda Kardasz**

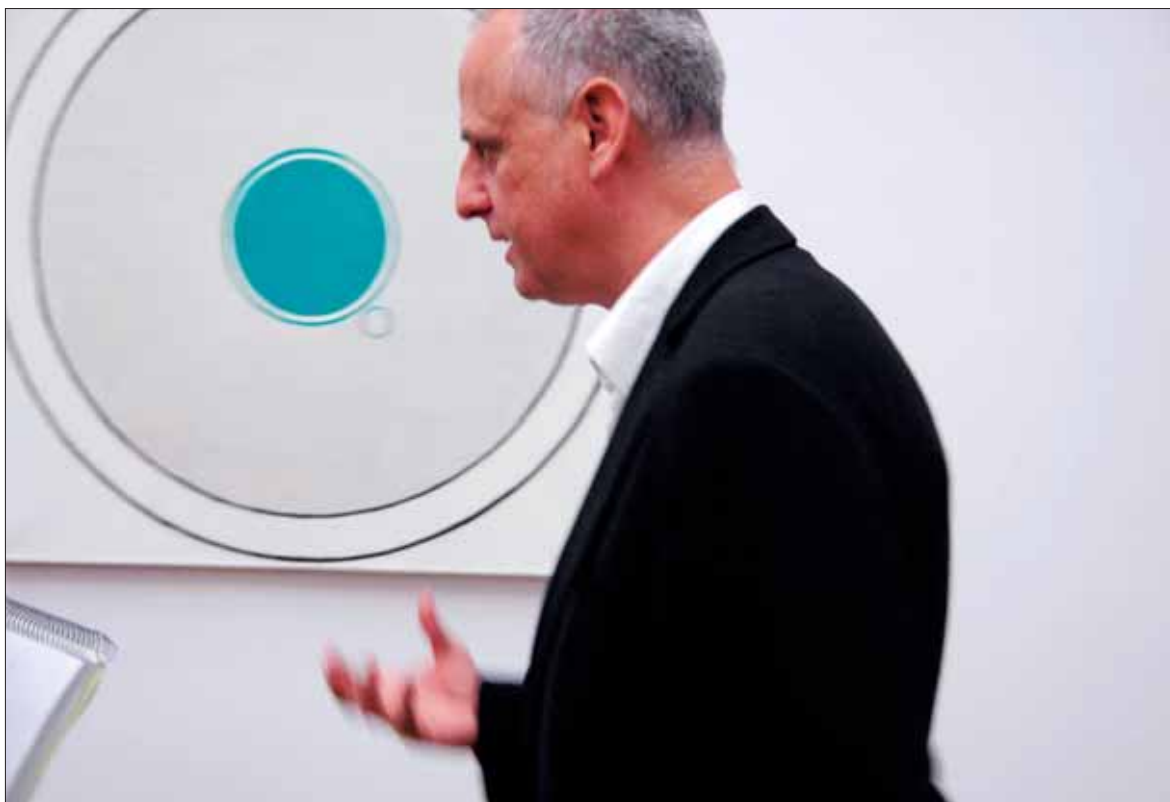
współpraca: Anna Tomczak

projekt wystawy: Luc Tuymans

sala nr 1 (Matejkowska), 2 (Narutowicza), 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, klatka schodowa

Wystawa była pokazywana w Budapeszcie i w Monachium, za każdym razem w innej wersji. Warszawski pokaz wpisał się w cykl prezentacji twórczości najwybitniejszych światowych artystów współczesnych w Zachęcie. Złożyło się nań ponad 70 obrazów Luca Tuymansa, którego twórczość przyczyniła się w latach 90. do powrotu zainteresowania malarstwem, także w Polsce. Luc Tuymans urodził się w 1958 roku w Mortsel w Belgii, mieszka i pracuje w Antwerpii. Na przełomie lat 70. i 80. studiował w Brukseli malarstwo w Hogeschool Sint-Lukas i Ecole Nationale Supérieure des Arts Visuels de La Cambre, a następnie w latach 1982–1986 historię sztuki na Vrije Universiteit. Jako malarz zadebiutował w 1985 roku, wcześniej eksperymentował też z filmem. W swych dziełach bada możliwości reprezentacji w malarstwie. Łączy te zagadnienia z radykalną intensyfikacją treści obrazów. Jego metoda twórcza polega na redukowaniu tematu do kadru, fragmentu. Tematyka dzieł dotyczy najczęściej najnowszej historii postrzeganej w ujęciu katastroficznym oraz polityki i pozostaje w opozycji do oszczędnej formy obrazów. Faszyzm, nacjonalizm, kolonialna historia Belgii, rola Kościoła w historii narodów, przywołanie pamięci o słabszych czy poszkodowanych, poczucie braku, próby przedstawienia niewyraźnych przeżyć — to najpopularniejsze motywy w twórczości Tuymansa. Źródłem jego obrazów są najczęściej materiały archiwalne: stare gazety, książki, fotografie, filmy, polaroidowe zdjęcia dostrzeżonych gdzieś przedmiotów czy sytuacji — ewokujące skojarzenia, przywołujące zatarty ślad mrocznych historii.

Wystawa Luca Tuymansa w Zachęcie miała charakter monograficzny. Prezentowane na niej obrazy ułożone były raczej według wątków tematycznych, niż w sposób chronologiczny.

Ekspozycja odnosiła się do lokalnej historii i do architektury samej galerii. Szczególnie silnie wypuklone zostały wątki nacjonalizmu oraz faszyzmu i jego zbrodni. Pokazaliśmy także obrazy z jednego z najbardziej znanych cykliów artysty zatytułowanego *Spojrzenie diagnostyczne/Der Diagnostische Blick* z 1992 roku. Tuymans stworzył też specjalnie na tę wystawę mural, ścienną kompozycję malarską zatytułowaną *Kościół* — powiększenie obrazu z 2006 roku przedstawiającego wnętrze kościoła jezuitów we wschodniej Europie (s. 3). Dzieło wpisało się w monumentalną architekturę Sali Matejkowskiej Zachęty i historyczny kontekst miejsca. Osobną część ekspozycji stanowiły materiały dokumentacyjne (papiery, zdjęcia, filmy). Tytuł wystawy jest jednocześnie tytułem jednego z ulubionych filmów jej autora — dzieła Elema Klimowa z 1985 roku (roku debiutu Tuymansa) *Idź i smotri (Come and See)* — historii chłopca ze spacyfikowanej białoruskiej wioski w czasie II wojny światowej. Film ten można było

zobaczyć w kinie Zachęty podczas trwania ekspozycji.

Wystawa zorganizowana we współpracy z Mücsarnok Kunsthalle, Budapeszt i Haus der Kunst, Monachium.

publikacje: wkładka z tekstami w języku polskim do książki wydanej przez wydawnictwo Stockmans/Belgia, folder, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, oprowadzanie po wystawie przez artystę, filmy, panel dyskusyjny
ekspozycję zwiedziło 16 237 osób

[...] pierwsza tak obszerna prezentacja tego malarstwa w naszym kraju. Przygotowywano ją dość długo, ale wysiłek się opłacił. To duże wydarzenie artystyczne, być może najważniejsze w tym roku w Polsce. [...] Luc Tuymans pokazuje, że przy pomocy pędzla i płótna nadal można mówić o ważnych sprawach. Malarz nie szokuje widzów, ale też ich nie oszczędza. Przypomina, że za powabem wyobrażeń, za najpiękniejszymi widokami mogą kryć się sprawy nie zawsze najprzyjemniejsze. Uczuła na dwuznaczność obrazu. Uczy ostrożności.

Piotr Kosiewski, *Przymus patrzenia*, „Tygodnik Powszechny” nr 26, 29 VI 2008

Pomieszczenie jest duże i puste, jednak wydaje się przytulne — zostało namalowane w jasnych, ciepłych kolorach. Są tu niewielkie drzwi, na suficie kilka ciemniejszych plam, które

Luc Tuymans. *Idź i patrz*
W tle fragment pracy *Rozczarowanie*, 1990
(fot. Agencja Medium)

z daleka wyglądają jak ptaki. Nie zwracamy uwagi na kratkę w podłodze, jest niewyraźna. Opuszczony pokój, piwnica, magazyn? Tytuł odkrywa prawdę: *Komora gazowa*. Jesteśmy w szoku. Ta dwuznaczność i niepokój są wpisane we wszystkie obrazy belgijskiego malarza Luca Tuymansa, nikt nie pozostaje na nie obojętny. Ponad 70 z nich przyjechało właśnie do warszawskiej Zachęty — w tym tygodniu startuje pierwsza duża wystawa jednego z najważniejszych malarzy XX wieku.

Joanna Ruszczyk, *Malarstwo niepokoju*, „Newsweek Polska” nr 22, 1 VI 2008

W Sali Matejkowskiej, w ustawionych przy ścianie gablotach zebrano źródła, z których malarz czerpie tematy swoich obrazów. Można tam znaleźć fotografie rąk, robione więźniom w obozach koncentracyjnych, numery pisma nazistowskiego, wydawanego na potrzeby propagandy za granicą, fragmenty filmów dokumentalnych: jeden przedstawiający wysokiego rangą nazistę w momencie, kiedy pociera nos, drugi — kreskówkę Disneya o krasnoludkach, oglądaną w kółko przez Hitlera, kiedy jego klęska była już przypieczętowana. Kiedy wiemy już, co w rzeczywistości przedstawiają tajemnicze obrazy, zaczynamy zupełnie inaczej patrzeć na resztę, która — jak podkreśla sam artysta — nie niesie w sobie żadnej historii. Między innymi zebrane w jednej z mniejszych sal *Różowe okulary*, *Perkusja*, albo obraz przedstawiający po prostu jadowicie zieloną roślinę.

Natalia Kaliś, *najpierw nie wiesz, a potem już nie możesz nie wiedzieć*, „Arteon” nr 8/100, 2008

W Zachęcie pokazano siedemdziesiąt obrazów Luca Tuymansa. Te obrazy, nawet całkiem odarte z treści i ideologicznej skóry, pozostają piękne. To jest malarstwo. [...] Paradoksalnie, Tuymansowi także w tych nasyconych treściami obrazach chodzi o ocalającą moc malarstwa. Ocalenie polega na wpisaniu w obrazy z jednej strony owych ważkich treści, z drugiej na perfekcyjnym wykonawstwie. Umysł i ręka bez ograniczeń. Zespólone tak, że jedno służy drugiemu. Nie do rozdzielenia.

Bogusław Deptuła, *wierzę w ten anachronizm jakim jest malarstwo (Luc Tuymans)*, www.obieg.pl, 18 VII 2008

Najczęściej posługuje się zimną i zgaszoną paletą barw, niemal monochromatyczną, rzadko sięga po kontrastowe kolory. Ktoś kiedyś zauważył, że jego nowe obrazy wyglądają tak, jakby przez 20 lat wystawiano je na działanie promieni słonecznych. Z wyblakłych płaszczyzn nieledwie wyłaniają się jakieś kontury, sylwetki, zarysy budynków. Farbę kładzie zamasytymi, szybkimi pociągnięciami pędzla, nic nie poprawia, nic nie wygładza. [...] Tej warsztatowej dezynwoltury nie można jednak zaliczyć do kategorii artystycznych zabaw, a tym bardziej do chałturniczego pośpiechu. Stanowi raczej wyraz świadomie wybranej konwencji, którą krytycy trafnie określili mianem estetyki technicznej porażki. Współczesny malarz nie ma szans i potrzeby ścigać się w umiejętnościach z dawnymi mistrzami, należy więc odrzucić problem techniki malarskiej i biegiłości w posługiwaniu się pędzlem jako nieistotny. Owa założona niechlujność, pośpiech, malarski gest mają jednak i duży atut: odbiorca nie ma możliwości skupiania uwagi na tym „jak?”, za to więcej czasu, by zastanowić się nad „co?”

Piotr Sarzyński, *Sensy Tuymansa*, „Polityka” nr 23, 7 VI 2008

Lech Majewski

12 lipca – 31 sierpnia

współpraca: Małgorzata Marszałł

współpraca ze strony Zachęty: Zofia Machnicka

projekt ekspozycji: Lech Majewski

sala nr 12, 13

Lech Majewski jest reżyserem filmowym i teatralnym, pisarzem, poetą i malarzem.

Należy do członków Gildii Reżyserów Amerykańskich i Europejskiej Akademii Filmowej. Urodził się w Katowicach.

Początkowo studiował malarstwo w Akademii Sztuk Pięknych, by w 1973 roku rozpocząć naukę na Wydziale Reżyserii PWSFTViT w Łodzi. Studia ukończył w 1977 roku.

Sławę zyskał jako twórca kina artystycznego, często na temat sztuki (*Basquiat*, *Wojacek*, *Angelus*, *Ogród rozkoszy ziemskich*). Istotne miejsce w jego twórczości zajmują także inscenizacje oper. W maju 2006 Museum of Modern Art w Nowym Jorku zorganizowało retrospektywę jego twórczości. W lutym 2007 cykl wideoartów *Krew poety* był prezentowany na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Berlinie, a w czerwcu na Biennale w Wenecji.

Prezentowane w Zachęcie (głównie wideoarty) wiążą się z traumami dzieciństwa, jego lękami, inicjacją i samotnością. Artysta odwołuje się do uniwersalnych niegdyś kanonów obrazowania, zestawia motywy judeochrześcijańskie, mitologiczne i czysto estetyczne elementy z rekwizytami wziętymi z codzienności i motywami tradycyjnie zarezerwowanymi dla tak zwanej kultury niskiej.

publikacje: plakat

wydarzenia towarzyszące: spotkanie z artystą na wystawie, filmy ekspozycję zwiedziło 8 977 osób

Lech Majewski z powodzeniem mógłby tworzyć w renesansie. Jego najnowsze wideoarty są pełne ukrytych symboli, erudycyjnej gry z widzem i niepokojącej tajemnicy. Sztuka w wydaniu Majewskiego to nie eksperyment towarzyszący jego filmowej twórczości czy niezobowiązująca zabawa z formą. To poważny artystyczny komentarz dotykający czułych nut tabu. Niezgoda na zastanę rzeczywistość, krępujące ramy kultury, w której żyjemy, i obnażenie traumy dzieciństwa. To nie jest wystawa łatwa, lekka i przyjemna. Jak daleko można dojść, szukając własnej tożsamości?

Igor Seider, *Trauma, która stała się sztuką*, „Życie Warszawy” nr 163, 14 VII 2008

W wideoarcie pt. *Sznurówki* widzimy mieszkanie, a w nim rodzinę: małżeństwo z dzieckiem. Matka i ojciec zakładają chłopcu białe spodnie, bluzkę, komżę — wygląda, jakby zaraz miał iść do kościoła i przystąpić do pierwszej komunii. Ojciec stawia krzesło, chłopiec na nim siada. Rodzice zakładają mu białe buty i wplatają w nie sznurówki. Są one bardzo długie, mają kilkanaście metrów. Rodzice po włożeniu sznurówek w buty oplatają nimi siedzącego na krześle chłopca. Wygląda jakby był uwięziony w pajęczej sieci. W tej samej sali Zachęty ogrodzona niskimi, białymi ściankami stoi rzeźba. Przedstawia szczupłego chłopca siedzącego na krześle, któremu z butów jakby wyrastają sznurówki i układają się w kształt wąskich, długich gałęzi. Bohaterami wystawy Lecha Majewskiego często są mali chłopcy. Artysta podejmuje temat samotności, traum z dzieciństwa, lęków związanych m.in. z momentami inicjacji. Wykorzystuje elementy należące do tradycji judeochrześcijańskiej, pokazuje swoją fascynację malarstwem i zestawia to z tzw. kulturą niską.

Izabela Szymańska, *Dynamika obrazu*, „Gazeta Wyborcza” nr 162, 12/13 VII 2008

Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach

9 września – 2 listopada

kuratorka wystawy: **Agnieszka Szewczyk**

współpraca: Julia Leopold

projekt ekspozycji: Grzegorz Rytel, Agnieszka Szewczyk
sala nr 1 (Matejkowska), 8, 9, 10, klatka schodowa

Włodzimierz Pawlak (ur. 1957) — malarz, performer, poeta i teoretyk sztuki, pedagog, członek Grupy, jednej z najważniejszych formacji artystycznych lat 80. — nie doczekał się dotąd przekrojowej, indywidualnej wystawy ani wyczerpującej publikacji na temat swojej twórczości. Wystawa w Zachęcie była pierwszą retrospektywną prezentacją twórczości artysty obejmującą prace z lat 1984–2008. Układ ekspozycji, zachowujący kolejność powstawania obrazów, podyktowany był przede wszystkim potrzebą zaprezentowania głównych wątków i zagadnień w twórczości Pawlaka. Pierwszą część stanowiły obrazy z okresu działalności Grupy (1982–1989) odnoszące się do aktualnych wydarzeń, polityki czy historii oraz prace o wymiarze egzystencjalnym i autobiograficznym. Na drugą złożyły się *Dzienniki* i obrazy o bieli (1989–2004), uważanej przez artystę za barwę nadrzędną w sensie formalnym i symbolicznym.

Ekspozowane były również *Obrazy zamalowane* — wcześniejsze prace artysty, które zamalował na początku lat 90. na biało, wracając tym samym do podejmowanego już w pracy dyplomowej i stale aktualnego w jego twórczości zagadnienia „tworzenia — niszczenia”. W trzeciej części znalazły się obrazy poświęcone analizie teoretycznych problemów malarskich, którym patronuje sztuka Kazimierza Malewicza i Władysława Strzemińskiego, a wśród nich cykle takie jak: *Historia koloru*, *Notatki o sztuce*, *Przestrzeń logiczna obrazu*, *Linia barwna*. Do tej części zaliczono również rzeźby-objekty, konstruowane przez Pawlaka z przedmiotów znalezionych oraz używanych przy malowaniu. Rzeźby są swego rodzaju aneksami do obrazów, ich trójwymiarowym, przestrzennym odpowiednikiem. Interpretacja malarstwa Pawlaka byłaby jednak niepełna bez trzeciego elementu, stanowiącego istotny punkt odniesienia — są nim teksty artysty, których znaczna część znalazła się w katalogu wystawy. Poza antologią tekstów malarza, zamieszczone w nim zostały także eseje krytyczne Maryli Sitkowskiej, Agnieszki

Szewczyk i Janusza Zagrodzkiego, część albumowa, kalendarium oraz katalog obrazów artysty. To pierwsze tak szeroko zakrojone wydawnictwo dotyczące twórczości Pawlaka, przygotowane także w angielskiej wersji językowej.

Włodzimierz Pawlak
W tle fragment pracy *Ręka lewa przebija rękę prawą*, 1985
(fot. Agencja Medium)

Na poprzedniej stronie:
Lech Majewski
Fragment ekspozycji

publikacje: katalog, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, spotkania na wystawie, filmy, warsztaty
ekspozycję zwiedziło 13 267 osób

Mało komu udaje się tak doskonała synteza formy z treścią. Każde rozwiązanie formalne nabiera znaczeń, narracja prowadzona jest pędzlem, kolorem i rozbudowywana literackimi tytułami. Soczysta wizualność pociągnięta zostaje *Intelektualnym laserunkiem*, by przywołać tytuł pracy. I zawsze pozostaje coś nieuchwytnego, jakaś tajemnica, która wskazują dłonie z obrazu *Najważniejsze jest niewidzialne*. Uderzeniowa dawka sztuki Pawlaka robi tym większe wrażenie, że chodzi o artystę cokolwiek zapoznanego, pokazywanego bodaj najrzadziej ze wszystkich byłych uczestników Grupy. Jak to możliwe, że zapomnieliśmy o tak rewelacyjnym malarzu? [...] Pawlaka spowija mit pustelnika, który żyje na uboczu w rodzinnym Korytowie. Ma wizerunek hermetycznego filozofa

malarstwa, poety, myśliciela, który niechętnie żegluję po mętnych wodach art worldu. Co robi Pawlak na dobrowolnym odosobnieniu? Z odpowiedzią na to pytanie wiąże się drugi wstrząs w Zachęcie. Ekspozycja rozegrana została w trzech salach. W pierwszej i największej zgromadzono obrazy z lat 80. Kiedy przechodzimy do drugiej, wszystko znika, wydaje się, że trafiliśmy na wystawę zupełnie innego artysty. Przełom nastąpił około roku 1990. Jego symbolem są zamalowane obrazy, w których przedstawienia zniknęły pod warstwą bieli. Malarz z mistrza syntezy zmienia się w analityka usiłującego rozgrzyść teoretyczne tajemnice malarstwa.

Stach Szablowski, *Mocny argument za kryzysem*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 214, 12 IX 2008

Włodzimierz Pawlak jest jednym z najciekawszych malarzy w Polsce, może nawet najciekawszym, bo najbardziej tajemniczym, zaskakującym w tym, co robi teraz, i w tym, co robił kiedyś. Wystawa w Zachęcie pokazuje ogromną część jego dorobku. [...]

[...] obraz, który porusza dzisiaj mocniej niż cokolwiek, nazywa się *Adolf Hitler* (1986). Taki jest tytuł i taka jest jego treść. Na obrazie Hitler ze swastyką na ramieniu patrzy na południowy morski pejzaż, sielską zatokę jak z obrazów Gauguina. *Hitler* — dobry mieszczanin zatopiony w marzeniu o egzotyce — to obraz, przy którym niedawny film *Upadek Olivera Hirschbiegla* o człowieczeństwie Hitlera to historyjka dla przedszkolaków.

Dorota Jarecka, *Wywrotowcy z Grupy*, „Gazeta Wyborcza” nr 212, 10 IX 2008

Jak wielu innych, Pawlak kontestował ówczesną władzę. Jednak, co cennie, nie manifestował antyczerwonych poglądów w sposób prostacki. Stosował aluzje i metafory, łączył z historią. Szczególnie silne wrażenie wywierał na mnie obraz *Łamanie szklanych rurek* (1987). Z czerwonego masywu wyłaniają się cztery dłonie zaciśnięte na czymś cienkim (zapewne na szklanych rurkach). Z rąk spływają strużki krwi, wsiąkając w krwawe tło. [...] Ideę skatalogowania cudzego dorobku Pawlak wykoncypował jeszcze w latach 80. Analizował m.in. twórczość Marcela Prousta (1989). Na białym płótnie dziesiątki drobnych rysunków ołówkiem. Elementy kobiety z końca XIX wieku: trzewik, gorset, nóża, rąsca, buzia. W tym rozgardiaszu sylwetka pisarza, zabiegi medyczne; jego twarz, coraz starsza. Świetna praca, do wielokrotnego „czytania”.

Monika Małkowska, *Refleksje z polityką w tle*, „Rzeczpospolita” nr 219, 18 IX 2008

Daje się odczuć, że rzeczywistość lat 80., widziana oczami artysty, tak w wymiarze prywatnym, jak i globalnym, ma groźny, niepokojący charakter. To dotknięcie zła, którego pokłady odnajduje artysta zarówno w sobie, jak i w przestrzeni historycznej oraz społecznej, na całą dekadę kształtuje pesymistyczny charakter jego malarstwa. Artysta obsesyjnie deprecjonuje własne człowieczeństwo, tworzy kronikę kolejnych zwątpień i upadków. Człowiek na obrazach Pawlaka jest wyalienowany i samotny, uwikłany w pełne napięcia relacje z otoczeniem, rozpięty pomiędzy chwilową euforią a powszechnym przygnębieniem.

Piotr Rogacz, *Ku źródłom sztuki*, „Art & Business” nr 10, 2008

Rewolucje 1968

16 września – 11 listopada

kuratorki wystawy: **Maria Brewińska, Hanna Wróblewska**

współpraca: Julia Leopold, Zofia Machnicka, Joanna Sokołowska, Karolina Vyšata

projekt ekspozycji: Maria Brewińska

sala nr 2 (Narutowicza), 3, 4, 5, 6, 7, klatka schodowa

Rok 1968 to okres kumulacji najróżnorodniejszych napięć politycznych i społecznych. Protesty, zamieszki, rozruchy przetoczyły się przez cały świat, od Meksyku i Stanów Zjednoczonych, przez Niemcy, Francję, Polskę, Czechosłowację, aż po Japonię (nie omijając Ameryki Południowej). Rok wcześniej we Francji ukazała się książka *Spółczesność spektaklu* Guy Deborda, jednego z założycieli Międzynarodówki Sytuacionistycznej, określanego mianem „ostatniego wielkiego rewolucjonisty”, która stała się zapowiedzią tych rewolt. Książka była bezlitosną diagnozą społeczeństwa wyobcowanego na skutek oddziaływania mediów i systemów sprzedaży. Dla takiego społeczeństwa wszystko stanowi zbiór obrazów biernie pożądaných, na których powstawanie nie ma żadnego wpływu. Lekarstwem na powyższy stan rzeczy miały być zmiernające do wyrwania ludzi z letargu artystyczno-polityczne prowokacje, skierowane przeciw wszelkim systemom (nie tylko politycznym). Wystawa podjęła próbę przedstawienia tego okresu poprzez sztukę, z różnych perspektyw: historycznej, dokumentalnej, poprzez interpretacje i reinterpretacje problemów społecznych oraz zjawisk kulturowych charakterystycznych dla tego burzliwego czasu. Narodziny kontrkultury, a jednocześnie szybki rozwój popkultury, ruchy emancypacyjne (prawa mniejszości, prawa kobiet), walka o swobody obywatelskie, kształtowanie się świadomości ekologicznej, fascynacja nurtami lewicowymi, utopijne wizje architektoniczne, zainteresowanie nowymi mediami (przenośną kamerą, komputerem czy przekazem telewizyjnym), kontestacje instytucji (i nie tylko) oraz przemiany uniwersytetów — to jedynie niektóre z poruszanych tu wątków. Jaka sztuka towarzyszyła tym zmianom, czy i w jaki sposób

była w nie zaangażowana? Jakie motywy, wątki czy dziedzictwo 1968 roku możemy odnaleźć w pracach z późniejszych lat? Dziełom sztuki — obrazom, filmom wideo i fotografiom towarzyszyły wizualne materiały archiwalne oraz instalacje stworzone specjalnie na wystawę. Ekspozycję uzupełniła książka, wydana wspólnie przez Zachętę i wydawnictwo Agora SA w ramach cyklu Biblioteka Gazety Wyborczej. Złożyły się na nią eseje analizujące najważniejsze zjawiska kulturowe, społeczne i polityczne roku 1968 na świecie, teksty historyczne i źródłowe — przemówienia, rezolucje, manifesty, apele itp. — oraz wypowiedzi bohaterów tamtych czasów i uczestników wydarzeń. Książkę przedmową opatrzył Adam Michnik.

Artyści biorący udział w wystawie: Vito Acconci, Dennis Adams, Bas Jan Ader, Eleanor Antin, Tamas St. Auby, John Baldessari, Ant Farm, Jerzy Bereś, Thomas Bayrle, Joseph Beuys, Alighiero Boetti, Bill Bollinger, Włodzimierz Borowski, Louise Bourgeois, Mark Boyle &

Joan Hills, Marcel Broodthaers, Christo & Jeanne-Claude, Elżbieta i Emil Cieślarowie, Chris Burden, Wojciech Bruszewski, James Lee Byars, Victor Nieuwenhuijs & Maartje Seyferth, Andrzej Dłużniewski, Jan Dobkowski, Guy Debord, Stanisław Dróżdź, Druga Grupa, Valie Export, Öyvind Fahlström, Harun Farocki, Robert Filliou, Gérard Fromenger, Jean-Luc Godard, Jerzy Grotowski, Rodney Graham, Johan Grimontprez, Richard Hamilton; Hans Haacke, Eva Hesse, Hans Hollein, Dorothy Iannone, Jerzy Jarnuszkiewicz, Michel Journiac, Jagoda Kaloper, On Kawara, William Klein, Jiří Kolář, Gyula Konkoly, Grzegorz Kowalski, Edward Krasiński, Zofia Kulik, Yayoi Kusama, Przemysław Kwiek, László Lakner, Lee Lozano, Dusan Makavejev, Witold Masznicz, Gordon Matta-Clark, Ana Mendieta, Gustaw Metzger, Henryk Morel, Bruce Nauman, Marcel Odenbach, OHO Group, Dennis Oppenheim, Nam June Paik, Niki de Saint Phalle, Maria Pinińska-Bereś, Charlotte Posenenske, Waldemar Raniszewski & Wiktor Gutt, Bridget Riley, Martha Rosler,

Rewolucje 1968

Mark Boyle & Joan Hills, *Światło i dźwięk — ziemia, powietrze, ogień i woda*, 1966

Jerzy Rosołowicz, Joe Tilson, Andrzej Urbanowicz, Helke Sander, Peter Sedgley, Katharina Sieverding, Carolee Schneemann, Robert Smithson, Leszek Sobocki, Keith Sonnier, Elaine Sturtevant, Steina & Woody Vasulka, Wolf Vostell, Andy Warhol, Ryszard Winiarski, Anastazy Wiśniewski, The Wooster Group, Jurry Zieliński.

publikacje: książka, folder, plakat, plakat edukacyjny
 wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, promocja książki, spotkania i dyskusje, warsztaty, filmy
 ekspozycję zwiędziły 13 732 osoby

W stosunkowo małej przestrzeni wypełnionej archiwaliai wysypującymi się jak zawartość puszki Pandory, te pełne ruchu, dźwięków oraz nakładających się na siebie filmowych wątków dokumenty i dzieła sztuki dają pokaz bogaty i wielowarstwowy, choć dla piszącego te słowa „zbyt szybki”. Nakładają się na siebie i krzyżują trajektorie znaczeń i nie dają niemal czasu na pogłębioną refleksję. Autorki jako osoby ze znacznie młodszego

pokolenia niż tamta zrewoltowana generacja, mają pełne prawo widzieć większość dokumentów (nie tyle oryginalnie rzuconych, co „soczewkowo” spreparowanych) wraz z tumanami kurzu historii i multimedialnym tonem. [...] Wystawa ciekawa, trochę drażniąca, lecz nieprovokująca (i słusznie), a przede wszystkim — „naga” tj. otwarta na to, aby wiele jej wątków rozwinąć.

Andrzej Kostolowski, *Rok 1968 — spojrzenie ślimaka*, www.obieg.pl, 31 X 2008

Znakomite miejsce. Z tą wystawą nie rozliczycie się w ciągu pół godziny. Nie trzeba siadać przed wszystkimi ekranami LCD, które tam są. Chodzi o możliwość wyboru. Wystawa zorganizowana w 40-lecie wydarzeń, które wstrząsnęły światem, jest źródłem zaskoczeń, olśnień, zdziwień. [...] Oczywiście nie wszystko tam jest różowe, tu i ówdzie w filmach, rysunkach pojawia się milicyjna i policyjna pałka. Ale nie ma tam martyrologii, jest za to nowe ujęcie roku '68. Wystawa pokazuje, ile ten rok zmienił w sztuce i w naszym postrzeganiu sztuki. Kto tam nie pójdzie, wiele straci.

Doroła Jarecka, *Agenda. Sztuka, „Gazeta Wyborcza”*, 11–12 X 2008

Rewolucje 1968.
 Fragment ekspozycji

Być może to jest w projekcie Brewińskiej i Wróblewskiej najciekawsze: oglądamy rewolucje, które wydarzyły się gdzie indziej, nie były częścią naszej historii — ale przecież teraz się nią stały. Świat, który rodził się na paryskich barykadach, amerykańskich uniwersytetach, w hipisowskich komunach, na koncertach Rolling Stonesów, w garażach zajętych przez alternatywne teatry nowojorskie — ten świat z opóźnieniem dotarł do Polski, jesteśmy dziś jego częścią. Na dobre i złe uczestniczymy w kulturowym, politycznym i artystycznym dziedzictwie 1968 roku. W Zachęcie można stawiać pytanie o pojemność takiego medium jak wystawa. Czy tak złożony fenomen jak rok 1968 w ogóle da się ogarnąć w formie galeryjnej ekspozycji? Pytanie jest retoryczne, a jednak *Rewolucja 1968* trzeba pilnie studiować i uważnie je oglądać, skoro nie mieliśmy okazji ich przeżyć.

Stach Szablowski, *Wielkie przekraczanie granic*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat”, 26 IX 2008

Najbardziej chyba wstrząsająca praca wystawy — *Krwawiący pomnik* Węgry Gyuli Konkoly'a. Bryła lodu nasączona pigmentem owinięta bandażami. Topniejący lód ścieka czerwoną strugą „krwi” do stojącego pod nią korytka. W zderzeniu z takim horrorem protesty dzieci kwiatów, ich wolna miłość, palenie trawki i kontestacje wydają się niegroźną dzieciinną zabawą. [...] W dziale feministycznym, oprócz oczywistych przykładów z tych czasów, jak rzeźby Niki de Saint Phalle czy Louise Bourgeois, pojawiły się erotyczne miękkie prace jedynej polskiej przedstawicielki w tym dziale — Marii Pinińskiej-Bereś, pokazujące kobietę jako seksualną maszynę. Zaprezentowano też nowe prace komentujące rewolucję 1968 roku. Niektóre z nich zostały wykonane specjalnie na tę wystawę.

Eulalia Domanowska, *Wystawiennicza anarchia*, „Arteon” nr 11, 2008

W zebranych pracach odbijają się najważniejsze wydarzenia: wojna w Wietnamie, konflikty na Bliskim Wschodzie, zamach na Kinga, śmierć Jana Palacha. Alighiero Boetti tworzy *Terytoria okupowane* poświęcone sytuacji w Palestynie, a Martha Rosler w świętych kolożach wprowadza wojnę do mieszkań statecznych Amerykanów. Estetyczne wnętrza urządzone według katalogów, symbole dostatniego życia, zostają skontrastowane z dramatycznymi zdjęciami. [...]

Nie zabrakło też kwestii seksualności. Znalazł się tu nie tylko ciekawy film *Więcej solówek gitarowych do sceny erotycznej* Rodneya Grahama, lecz przede wszystkim prace Dorothy Iannone. To jedno z największych odkryć tej prezentacji.

W swych obrazach, rysunkach i obiektach przestrzennych artystka z niezwykłą otwartością mówi o erotyce, seksualności, przyjemności. Stylizowany, trochę naiwny rysunek kontrastuje z bezpośredniością przedstawień. To twórczość pełna dwuznaczności i wciągająco drażliwa.

Piotr Kosiewski, *Dwie strony mitu*, „Tygodnik Powszechny” nr 40, 5 X 2008

Guy Ben-Ner. Zgodnie z instrukcją 30 września – 16 listopada

kuratorka wystawy: **Magda Kardasz**

projekt ekspozycji: Magda Kardasz, Grzegorz Rytel
sala nr 11 (Mały Salon), 12, 13

Guy Ben-Ner (ur. 1969) to jeden z najbardziej znanych na świecie współczesnych artystów z Izraela. Jego twórczość stała się szczególnie rozpoznawana i ceniona od czasu prezentacji instalacji *Zestaw drzewodom* w pawilonie izraelskim na Biennale w Wenecji w 2005 roku. Kilka lat po tym wydarzeniu Zachęta zaprezentowała jego indywidualną wystawę. Oprócz projektu znanego z Wenecji, artysta pokazał dwie wcześniejsze prace: *Elia* (2003) i *Dziki chłopiec* (2004), a także ukończoną w 2007 roku *Kradnąc piękno* oraz najnowszy film — *Druga natura*, który tuż przed prezentacją w Zachęcie miał swoją premierę na Biennale w Liverpoolu. W twórczości Ben-Nera ważny jest element performatywny — w jego filmach czy instalacjach wideo występuje często on sam i członkowie najbliższej rodziny: żona i dzieci. Poszczególne dzieła formalnie nawiązują do różnych filmowych gatunków: filmu dokumentalnego, edukacyjnego, czy wreszcie rozmaitych rodzajów filmu artystycznego — ze szczególnym uwzględnieniem tych z początków kina. *Kradnąc piękno* to film, który zaczyna się jak telenowela, a kończy jak zapis telewizyjnej dyskusji specjalistów z dziedziny filozofii, polityki i edukacji. *Druga natura* sytuuje się pomiędzy gatunkami: klasycznej oświeceniowej bajki, w której bohaterami są zwierzęta obdarzone ludzkimi cechami, traktatem filozoficznym, a filmem rodzinnym w stylu Włata Disneya, z udziałem tresowanych zwierząt. Niektóre z dzieł to wideoinstalacje, inne łączą medium filmowe z przestrzenną aranżacją (noszącą cechy instalacji rzeźbiarskiej i environment), zaś w filmie *Elia* występują „ożywione rzeźby”. Artysta celowo ujawnia tajniki swojego warsztatu, niedoskonałości montażu, taniość chałupniczo

wykonanych dekoracji; buduje skomplikowane historie za pomocą kilku prostych rekwizytów, które na czas filmu zmieniały swoją funkcję. Umowność, ironiczne zatarcie granic, zabawa służąca wydobyciu ukrytych, nie zawsze wesołych treści, celowe zakłócanie zasad tematycznego *decorum* to cechy właściwe całej dotychczasowej twórczości artysty. Guy Ben-Ner obsadza się w różnych rolach: marynarza odtworzonego statku, Robinsona Crusoe — rozbitka na wyspie, ojca uwięzionego pod łóżeczkiem synka (metafora artysty szukającego twórczej samotności), pioniera i budowniczego, umięjącego zrobić wszystko z niczego, strusia — przewodnika stada, przybranego ojca dzikiego chłopca — Bustera (imię po ulubionym artyście Ben-Nera — Busterze Keatonie) czy nie będącego wcieleniem cnót ojca udzielającego dzieciom życiowych rad na temat życia, ekonomii i prawdziwych wartości.

publikacje: katalog, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie
ekspozycję zwiedziło 11 287 osób

Ekspozycję Izraelczyka umieszczono w kilku salach na parterze Zachęty. Wchodząc do pierwszej, trafiamy na niecodzienną instalację. Na ścianie w głębi wisi telebim, na którym wyświetlany jest film, natomiast przed nim rozciągnięto sztuczny trawnik pokrywający niemal całą podłogę. Widz może swobodnie na nim usiąść lub się położyć i oglądać.

Co zobaczy? Historię nakręconą przez Guy Ben-Nera w 2004 zatytułowaną *Dziki chłopiec/Wild Boy*. Mamy okazję przyjrzeć się w nim cywilizowaniu „dzikiego dziecka” przez zanegowanie jego wcześniejszych przyzwyczajień i wyobrażeń oraz formowanie na swój obraz i podobieństwo przez dorosłego — przybranego ojca.

Bartosz Bator, *Prace izraelskiego artysty Guya Ben-Nera w Zachęcie*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 263, 10–11 XI 2008

Wystawa w izraelskim pawilonie w Wenecji rzeczywiście była dla artysty przełomowa i przyniosła mu międzynarodowy rozgłos

Guy Ben-Ner. Zgodnie z instrukcją
Dziki chłopiec, 2004

Na następnej stronie:
Marek Piasecki. *Fragile*
Fragment ekspozycji

i uznanie. Pokazał tam *Zestaw drzewodom* — wielkie drzewo zbite z surowych desek, na które wszedł zarośnięty, w hawajskich spodenkach, jak współczesny Robinson Crusoe. Drzewo zbudowane było jak ikeowski produkt, więc w kilka minut artysta rozbił je i mógł wymontowywać z niego poszczególne konary i konstruować z nich: krzesło, drabinę, stół. Miało nawet w pionu szufladkę z niezbędnymi narzędziami. Teraz drzewo stało na wystawie w Zachęcie, na wykładzinie w pastelowe kwiatki, a w tle wyświetlany jest zapis wideo weneckiego performansu.

Agnieszka Kowalska, *Dziki chłopiec w galerii sztuki współczesnej*, „Gazeta Wyborcza” nr 229, 30 IX 2008

Jak powinien zachowywać się mężczyzna? Czy sztuka to tylko obrazy van Gogha, czy może też makabryczne dzieło Guillermo Vargasa, który w galerii zagłodził na śmierć psa? Czy powinniśmy żyć i działać zgodnie z instrukcją — przypisaną nam odgórnie przez kulturę, rodzinę i społeczeństwo rolę? Takie pytania stawia publiczności jeden z najbardziej cenionych izraelskich artystów Guy Ben-Ner. [...]

Do realizacji swoich prac — rzeźbiarskich instalacji, filmów czy performansów — twórca najczęściej zaprzęga swoich bliskich i znajomych. Zachęta pokaże m.in. quasi-przyrodniczy film *Elia* — historia strusiczki (2003), nakręcony z udziałem żony oraz synów artysty, w którym Ben-Ner przemycił opowieść o tym, jak narodziny dziecka zmieniają życie rodziców.

Karolina Szmytko, *Drzewodom i strusie z Izraela*, „Polska” nr 228, 29 IX 2008

Świątecznym przykładem inteligentnej, choć nienarzucającej się krytyki konwencjonalnych ról płciowych, ojcostwa i władzy jest wideo z 2003 roku, *Elia* — historia strusiczki, będące znakomitą parodią dokumentalnego filmu przyrodniczego, w którym komentarz z off-u opowiada perypetie rodziny strusi (Ben-Nerów) przemierzających park (Riverside Park na Manhattanie?). [...] Znaczną część sztuki politycznej cierpi na dydaktyzm. Ze sztuką Ben-Nera jest inaczej. Jego strategia jest niejednoznaczna, artysta bowiem nie wykorzystuje i nie powiela znanych modeli zaangażowania i krytyki społecznej czy kulturowej, co pozwala mu podejmować interesujące go kwestie w sposób nieszablony i poruszający.

Katarzyna Bojarska, „Sztuki piękne mojego pokoju”. Guy Ben-Ner w warszawskiej Zachęcie (i nie tylko), www.obieg.pl, 25 XI 2008

Marek Piasecki. Fragile

28 listopada – 1 lutego 2009

kuratorka wystawy: **Joanna Kordjak-Piotrowska**

współpraca ze strony Zachęty: Julia Leopold

projekt ekspozycji: Paulina Tyro-Niezgoda

sala nr 3, 7

W latach 50. i 60. Marek Piasecki (ur. 1935) był związany ze środowiskiem artystycznym Warszawy i Krakowa i uczestniczył w ważniejszych prezentacjach polskiej sztuki współczesnej. W 1967 wyjechał do Szwecji, gdzie mieszka do dziś. Od tego czasu obecność Marka Piaseckiego w polskim życiu artystycznym była marginalna, a jego zapomniane w Polsce oeuvre przypominała

dopiero kilka lat temu krakowska Galeria Starmach. Wystawa w Zachęcie była pierwszą próbą całościowego ujęcia bogatej i wielowątkowej twórczości krakowskiego artysty uwzględniającą różne dziedziny plastyki — malarstwo, grafikę, rzeźbę, a także fotografię, w tym fotografię reportażową. Wystawa powstała dzięki bogatym, dotąd nieopracowanym zbiorom podkrakowskiego archiwum twórcy, a także kolekcjom polskich oraz szwedzkich muzeów (Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Narodowego we Wrocławiu, Muzeum Narodowego w Poznaniu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Narodowego w Krakowie, Malmö Konstmuseum, Skissernas Museum w Lund) i galerii (Galerii Starmach, Galerii Piekary, Galerii 86) oraz prywatnych właścicieli. Pokazano przede wszystkim prace z lat 1956–1975, z okresu największej aktywności twórczej Piaseckiego: zarówno jego eksperymenty z pogranicza malarstwa, grafiki i fotografii: heliografie, „miniatury” (prace

wykonane techniką mieszaną łączącą fotografię, heliografię i techniki graficzne) oraz kolaże i obiekty przestrzenne. Pokazano asamblaże (tzw. „skrzynki” — wykorzystujące „gotowe elementy” zamknięte w charakterystycznych ramach-pudełkach), a także prace wykonane podczas pobytu artysty w Szwecji — niewielkich rozmiarów obiekty malowane na czarno, z drewna, metalu oraz szkła. Wystawa zaprezentowała także fotograficzną twórczość artysty: fotografie i fotomontaże z cyklu *Lalki*, oraz zdjęcia reportażowe publikowane m.in. na łamach „Tygodnika Powszechnego”. Ten rozdział jego twórczości wydaje się szczególnie godny uwagi, podobnie jak fotografie ukazujące aktorów, przedstawienia oraz scenografię Teatru na Tarczyńskiej (później Teatru Osobnego). Na wystawie pokazano także fotograficzną dokumentację zlikwidowanej pod koniec lat 90. krakowskiej pracowni artysty. Aranżacja ekspozycji pozwoliła przywołać atmosferę owego „alchemicznego laboratorium”.

publikacje: katalog, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, wykłady, warsztaty
ekspozycję do dnia 31 grudnia zwiedziło 5525 osób

280 prac Marka Piaseckiego — zdjęcia, fotomontaże, rzeźby, asamblaże, grafiki i eksperymenty malarskie — to wszystko będziemy mogli zobaczyć od dziś w warszawskiej galerii Zachęta na największej dotychczas polskiej wystawie poświęconej twórczości mistrza z Krakowa. [...] „Fragile” w Zachęcie ma być zatem nie tylko zwykłą retrospektywą dokonań 73-letniego dziś maestra, ale przede wszystkim solidnym hołdem dla niezwykłego artysty, który pomysłowością i talentem mógłby konkurować z Man Rayem i Maxem Ernstem.

Dagny Kurdwanowska, *Przegląd hitów ze stajni polskiego Man Raya*, „Polska” nr 278, 28 XI 2008

Chyba najbardziej znaną częścią dorobku Piaseckiego są heliografie. Wraz z miniaturami stanowią one, obok prac Andrzeja Pawłowskiego, Bronisława Schlabsa czy Józefa Robakowskiego, niezwykle ciekawe przykłady konsekwentnych, rozbudowanych serii zrealizowanych w technikach wykorzystujących jako podłoże materiał światłoczuły. Sam artysta traktował je przede wszystkim jako rodzaj grafiki, nie zgadzając się z nadawaniem im statusu fotografii. [...] Wystawa Marka Piaseckiego w Zachęcie z pewnością ma szansę stać się prawdziwym objawieniem. Rzadko bowiem zdarza się, by twórczość w tym stopniu konsekwentna i indywidualna pozostawała w cieniu przez tak długi czas. Zgromadzenie

licznych prac w placówce tej rangi z pewnością przyczyni się do nowego spojrzenia na dokonania tego artysty i otworzy wiele ciekawych dróg dla ich interpretacji.

Marta Przybyło, *Z nadrealistycznej apteki Piaseckiego*, „Art & Business” nr 12, 2008

Artysta w latach 1958–1962 był stałym współpracownikiem „Tygodnika Powszechnego”. Tematem jego fotoreportaży była prowincja, rzadziej pejzaże, czy miejskie przestrzenie. Te fotografie są pokazane w Zachęcie po raz pierwszy — artysta nigdy dotąd ich nie wystawiał. [...] Podobnie oryginalnie prezentują się dziś mające już walor dokumentacyjny fotografie Mirona Białoszewskiego, a także aktorów, fragmentów przedstawień, scenografii Teatru na Tarczyńskiej, a później Teatru Osobnego.

Beata Kęczkowska, *Powrót artysty*, „Gazeta Wyborcza” nr 279, 29–30 XI 2008

Pod ścianą

7 grudnia – 25 stycznia 2009

kuratorka wystawy: **Maria Brewińska**

sala nr 1 (Matejkowska), 2 (Narutowicza), 8, 9, 10, klatka schodowa

Murale, kojarzone przede wszystkim z malarstwem ściennym stały się pretekstem dla różnorodnych interwencji w architekturę wnętrz galerii Zachęta. Oprócz malarskich, klasycznych murali zrealizowano także nie-murale — instalacje na ścianach z wydruków wielkoformatowych, w pewien sposób powtarzające lub imitujące efekty malarskie, jak również instalacje anektujące ściany przez zastosowanie niekonwencjonalnych materiałów. W tym projekcie istotne było wpisanie działań artystów w kontekst klasycyzującej przestrzeni wystawowej Zachęty. Zawładnęli oni zastaną architekturą której historia sięga początku XX wieku, a w latach 50. zyskała ona nowy kontekst za sprawą estetyki *white cube*. Jednorodne i obiektywne „białe pudło” galerii uchodzi we współczesnym wystawiennictwie za przestrzeń uniwersalną, w której uwaga widza ma skupiać się na dziełach sztuki, będących na ogół materialnymi obiektami. Poboczne znaczenia, związane z rzeczywistością czy otoczeniem wystawy, ulegają neutralizacji, gdyż odbiór dzieł poprzedza percepcja przestrzeni galerii. Od czasu rewolucji w sztuce i w wystawiennictwie na przełomie lat 50. i 60.

Na następnej stronie:

Pod ścianą

Anna Myca, *30 sekund do tego, co lubisz*, 2008

ściana nie jest już tylko bierną podporą czy podłożem, lecz bywa często aktywnym uczestnikiem, polem konfrontacji albo powierzchnią, w którą artyści usiłują ingerować. W Zachęcie architektura wewnątrz tworzy przestrzeń niezwykłą, ale niełatwo poddającą się przekształceniom. Artyści uczestniczący w projekcie zostali poproszeni o zmierzenie się z nią i stworzenie instalacji — murali/nie-murali — anektujących architekturę monumentalnych powierzchni ścian Sali Matejkowskiej, Narutowicza i trzech sal w części dobudowanej w latach 90. W wyniku tych działań powstała nowa przestrzeń, w której odbiorca poczuł siłę iluzji, koloru i pozornie nieograniczonych form — w skali większej od tej, jaką ma obraz zamknięty ramą, ale ograniczonej jednak wielkością budynku. Widz, który na ogół przyjmuje sposób odbioru wyznaczany przez zawieszane na ścianie obrazy, w przypadku murali otrzymuje nieokreślone wektory percepcji — może przyjąć każdy możliwy punkt widzenia. Artyści biorący udział w wystawie: Wojciech Bąkowski, Jan Christensen, Maurycy Gomulicki, Katarzyna Kozyra/The Midget Gallery, Josefine Lyche, Mark Mulronej, Anna Myca, Robin Rhode, Yngvild K. Rolland, Paul Zografakis

publikacje: folder, plakat

wydarzenia towarzyszące: warsztaty, koncerty
ekspozycję do dnia 31 grudnia zwiedziło 5579 osób

W ogóle pokaz jest w opozycji do oficjalności. Plastyczną partyzantką dopuszczoną na wystawę [...]. W ten sposób warszawska galeria narodowa doszusowała do zachodniej awangardy: tam obecność artystycznego off-u w muzeach nikogo nie dziwi. W Zachęcie występuje dziesięciu artystów różnych nacji. Jak przystało na partyzantów działali z zaskoczenia. [...] Autorzy nie uprzedzali, co namalują lub zainstalują. Każda praca w innym duchu. W efekcie galeria przeobraziła się w przestrzeń „dziką”, przywodzącą na myśl miejskie mury przyozdobione przez plastycznych dysydentów.
Monika Małkowska, *Artyści wchodzą na ściany Zachęty*, „Rzeczpospolita” nr 284, 5 XII 2008

Najpierw kojarzona z językiem protestu. Zamknięta w galerii straciła swoją polityczną tożsamość, a zyskała przezroczystość. Długo myślano, że może być zupełnie naturalna. Teraz temat ściany wywołuje warszawska Zachęta, pokazując [...] wystawę, która angażuje widza, a nawet daje mu sprej do ręki. [...] Niemalą powierzchnię galerijnych ścian artyści przekształcili w autorskie projekty — spektakularne, bezkompromisowe, zajmujące. Tak zajmujące, że galerijny widz czuje się na „Up Against the Wall” jak w wielkiej wirówce motywów, gestów

i kolorów. Na dodatek Zachęta postanowiła wyposażyć go w środki do własnej wypowiedzi — podczas otwarcia galerii każdy z oglądających pokaz mógł sam wysprejować fragment ściany. Wystawa jest więc nie tylko głosem w dyskusji o tym, czy galeria może być jeszcze *white cube* — pustą, przezroczystą kostką, ale też ukłonem w stronę zaangażowanego języka murali.

Anna Theiss, *Do galerii ze sprejem i gwoździami*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 289, 12 XII 2008

W Zachęcie znalazł się także projekt Katarzyny Kozyry — *The Midget Gallery*. Jak zaznacza artystka, to najmniejsza galeria na świecie, bo prowadzona przez kartę. W Warszawie Kozyra zaprezentowała murale, skrótowo opowiadające historię sztuki od jej początków aż po współczesność. Została ona sprowadzona do powszechnie rozpoznawanych dzieł i wyobrażeń tak nieustannie powielanych, że stały się elementami kultury masowej. [...] Krytyka systemu? Tak, ale też ironiczne odwołanie się do tradycji zbiorowego wykonywania dzieł, wielkich pracowni czy kolektywnych obrazów z czasów socrealizmu. Dziś ta praktyka powraca — Damien Hirst osobiście nie wykonuje swoich obrazów, a są one sprzedawane za ogromne sumy. W przypadku Kozyry można jednak zobaczyć twarze pomocników artystki. Publicznie zaistnieli, choć fizyczność często skazuje ich na marginalizację, nieobecność, zamknięcie we własnym świecie. Kozyrze na chwilę udało się usunąć kolejną ścianę.

Piotr Kosiewski, *Poza ścianą*, „Tygodnik Powszechny” nr 1–2, 4–11 I 2009

Nie jest to może wystawa szkodliwa, ale też nie jest konieczna i niezbędna do życia. Malarstwo ścienne to nie jest sztuka, która zbawia. Na czym polega kłopot? Myślę, że na sztywności zamierzenia — pokazać artystów, którzy chcieliby przenieść swoje wizje na ścianę, takie było chyba założenie. Wynik był zupełnie zaskakujący — artyści dali się namówić do tego, by pomalować ściany. Wszystkie ściany, które były w Zachęcie do dyspozycji artystów ściennych, małe i duże, zostały pomalowane. Gdyby były jeszcze większe, też zostałyby pomalowane, bo z wystawy wynika, że artyści chętnie pomalują wszystko, aż do sufitu.

Dorota Jarecka, *Kit*, „Gazeta Wyborcza”, dodatek „Wysokie Obscasy”, 27–28 XII 2008

Disco Zachęta. Budynków życie po życiu

13 grudnia – 25 stycznia 2009

Druga edycja projektu „Budynków życie po życiu”. Pierwsza — „Hotel Polonia”, zdobyła nagrodę Złotego Lwa na 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji kuratorzy wystawy: **Grzegorz Piątek**, **Jarosław Trybuś** artyści: Nicolas Groszpiere, Kobas Laksa dźwięk: Lena Pejt oprawa graficzna: Magdalena Piwowar oprawa muzyczna wernisażu: dj lenar scenografia: Mateusz Świątorzecki, Grzegorz Rytel współpraca ze strony Zachęty: Małgorzata Osińska sala nr 11 (Mały Salon), 12, 13

Druga edycja nagrodzonego Złotym Lwem projektu „The Afterlife of Buildings”, prezentowanego w Pawilonie Polskim podczas 11. Międzynarodowej Wystawy Architektury w Wenecji, to przewrotna prezentacja fotografii

i fotomontaży sześciu ważnych budynków zrealizowanych w Polsce w ostatnich latach. Kuratorzy i artyści zadali pytanie, co stanie się z tymi budowlami, gdy zaniknie przypisana im funkcja? Co stanie się z Biblioteką Uniwersytetu Warszawskiego, gdy książki zostaną zdigitalizowane? Co poczęć z biurowcem Metropolitan Normana Fostera, gdy zmieni się model pracy biurowej? Co z terminalem lotniczym, gdy pod wpływem wzrostu cen ropy latanie znów będzie luksusem? Z sanktuarium w Licheniu, gdy nawet Polacy przestaną chodzić do kościoła? Obiekty te, dziś ważne i prestiżowe, zaprezentowane zostały „przed” i „po” wielkiej zmianie. Przed — na uroczystych, nastrojowych zdjęciach Nicolasa Grosppierre’a. Po — w hipotetycznej przyszłości, na surrealistycznych fotomontażach Kobasa Laksy. A swoją funkcję zmieniły nie tylko budynki, ale i sale wystawowe Zachęty. Udział Polski w 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji sfinansowało Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Disco Zachęta. Budynków życie po życiu
Fragment ekspozycji

publikacje: folder, plakat
wydarzenia towarzyszące: warsztaty, spotkania, dyskoteka
w czasie wernisażu
ekspozycję do dnia 31 grudnia zwiedziło 5155 osób

Jakby szaleństw w Zachęcie było mało, w tydzień po otwarciu wystawy murali i innych ściennych instalacji parter galerii zamieni się w piątek w „Disco Zachęta”. To nowa wersja wystawy, która we wrześniu zdobyła prestiżową nagrodę Złotego Lwa na Międzynarodowym Biennale Architektury w Wenecji. [...] Wystawa prosto z Wenecji przyjechała do Warszawy, do Zachęty, która ją zorganizowała. Otrzymała tu nowe tło: dyskotekowe kule, konfetti i klubową muzykę.

Agnieszka Kowalska, *Lew na disco*, „Gazeta Wyborcza” nr 290, 12 XII 2008

Konfetti na podłodze, srebrne błyszczące kule pod sufitem, przyciemnione wnętrza i zdjęcia w light-boxach — to wszystko robi wrażenie klubu garnizonowego, i takie było zamierzenie autorów wystawy. Wymyślili dyskotekę, odwołując się ironicznie do dziejów samej Zachęty, którą w czasie wojny Niemcy zamienili na dom kultury, a tuż po wyzwoleniu znaleziono tam stopy butelek po wódce i podium dla orkiestry. Tym bardziej, że tematem wystawy jest przekształcenie i zmiana funkcji budynków. Autorzy chcą pokazać, że w architekturze nie ma nic trwałego, a każdy architekt, wznosząc dom, biurowiec czy kościół, musi liczyć się z tym, że kiedyś znajdzie się tam coś zupełnie, zaskakująco i nieoczekiwanie innego.

Dorota Jarecka, *Kiedyś było tam lotnisko*, „Gazeta Wyborcza” nr 294, 17 XII 2008

Wystawy w galerii Kordegarda

Kierująca galerią Magda Kardasz realizuje program „Pokój z widokiem”, poświęcony problemom miasta. Każdej wystawie towarzyszy folder.

Daniel Malone. Upadając/Powstając **26 stycznia – 9 marca**

Wystawa Daniela Malone’a stworzyła warszawiakom unikalną okazję zobaczenia swojego miasta oczyma przybysza z daleka. Artysta (ur. 1977), od kilku miesięcy mieszkający i pracujący w Polsce, pochodzi z Nowej Zelandii.

Projekt został w całości przygotowany dla Kordegardy i był rodzajem totalnej instalacji, na którą złożyły się obiekty rzeźbiarskie, rysunek, fotografia, ślady działań performatywnych autora, a także obiekty znalezione, które w kontekście ekspozycji

nabierają nowych znaczeń. Na wystawie pojawił się bliski artyście motyw ziemi — gliny, materii podstawowej, towarzyszącej człowiekowi od narodzin po śmierć, która jednocześnie stanowi budulec warstwy kulturowej (gлина — cegła — budowla). Wystawa była pełna niezwykle poprowadzonych wątków. Symbol Polski walczącej artysta odnalazł na pomnikach i murach, jego ślady dostrzegł także w banalnym pejzażu miasta. Symbol ten skojarzył z chińskim znakiem *chai* symbolizującym przemianę. Wieloznaczny język jest typowy dla twórczości Daniela Malone’a. Jednym ze źródeł inspiracji stał się dla artysty odbywający się pod oknami Kordegardy remont Krakowskiego Przedmieścia, odkrywający głębsze warstwy historyczne.

Na wyświetlanych zdjęciach budynki, ulice, pomniki, bruk. Popularna w podziemnej warszawskiej Polsce kotwica, symbol Polski Walczącej. Malone pokazuje, a właściwie symbolizuje dzieje Warszawy. Jej tragiczne upadki i ponowne odtwarzanie. Wystawa stanowi skondensowaną lekcję patriotyzmu, miłości ojczyzny, przywiązania do przeszłości i wiary w przyszłość.

Wojciech Tuszek, *Lekcja patriotyzmu*, „Foto-Kurier” nr 2, 2008

Daniel Malone. Upadając/Powstając

Iwo Rutkiewicz, Sławek ZBK Czajkowski. vlepka

15 marca – 4 maja

Iwo Rutkiewicz (ur. 1968) od wielu lat mieszka i pracuje w Warszawie, ale urodził się, wychował i studiował we Wrocławiu. Wystawa powstała w dialogu z innym twórcą, street artowcem, Sławkiem ZBK Czajkowskim (ur. 1982), pochodzącym z Zielonej Góry, od kilku lat działającym we Wrocławiu oraz innych miastach Polski i świata. ZBK to autor wielu murali i interwencji miejskich, brał także udział w licznych wystawach. Poproszony przez Rutkiewicza o „oznakowanie historii miasta” zdecydował się wziąć udział we wspólnych akcjach ulicznych, a na wystawie w Kordegardzie przedstawił swój głos w postaci interwencji na ścianach galerii. Z wyjątkiem wczesnego obrazu Iwa Rutkiewicza, wszystkie pokazywane na wystawie dzieła powstały specjalnie z myślą o niej. Tytuł: „vlepka” — termin zaczerpnięty ze słownika sztuki ulicy, trafnie wskazuje na wielowarstwowość dziejów Wrocławia.

Centralną część wystawy stanowiła prezentacja filmów Rutkiewicza, ukazujących działania ZBK w przestrzeni miejskiej Wrocławia (np. wypisywanie na murach wszystkich kolejnych nazw miasta), zestawione z subiektywnymi zapisami widoków Wrocławia, w którym gotyckie wieże kościołów różnych wyznań sąsiadują z fragmentami architektury socrealistycznej, modernistycznej zabudowy z lat 60. i 70. i resztkami architektury barokowej czy eklektycznej. Elementem wystawy była także instalacja malarska złożona z dwóch części: wczesnego obrazu Rutkiewicza z 1992 roku i malarstwa ściennego autorstwa ZBK. Obraz powstał przez odciski napisu z nagrobka przedwcześnie zmarłego niemieckiego asesora sądowego. Płyta nagrobna, która stała się matrycą dzieła, pochodziła z zaniedbanego cmentarza niemieckiego, a przechowywana była w ogrodzie domu rodzinnego Rutkiewicza na Krzykach.

To nobilitacja sztuki ulicy, która dotychczas pojawiała się w galeriach jak meteor, tylko przy okazji sezonowych przeglądów street artu. W Kordegardzie jest równoprawnym językiem, a treść vlepki pełnowartościową wypowiedzią artystyczną. Rutkiewicz pokazuje, że street art to aktywność i postawa, która zmienia zwykłego użytkownika przestrzeni w twórczy podmiot.

Anna Theiss, *Uliczna operacja na historii*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 69, 21 III 2008

Hadassah Emmerich. Salon

13 maja – 22 czerwca

Projekt Hadassah Emmerich (ur. 1974, Heerlen, Holandia) został zainspirowany „pałacowym” charakterem architektury galerii i jej usytuowaniem wśród oficjalnych instytucji kultury i władzy. Artystkę szczególnie zainteresował problem ciągłego dążenia Warszawy do odzyskania utraconej na skutek wojennych zniszczeń autentyczności — odbudowa zabytków na podstawie zachowanych fragmentów. Elementy instalacji w Kordegardzie zainspirowane warszawskimi

Iwo Rutkiewicz, Sławek ZBK Czajkowski. vlepka

Hadassah Emmerich. Salon

wędrownkami artystki były intuicyjną próbą zrekonstruowania lokalnego „stylu”.

Wystawa prezentowała prace wykonane w technice mieszanej (malarstwo, grafika, kolaż), na papierze lub namalowane bezpośrednio na ścianie.

Dla Emmerich najbardziej inspirujące okazały się klasyczne miejsca turystyczne: Stare Miasto, Muzeum Narodowe, Łazienki Królewskie, Wilanów, Powązki. Ornamenty z budynków, starych nagrobków, motywy z obrazów z polskich muzeów — to tylko niektóre z elementów, które można było rozpoznać w jej kompozycjach na wystawie w Kordegardzie. Artystka zestawiała te nowe prace z barwnymi i czarno-białymi obrazami, w których spośród plątaniny ornamentalno-organiczných kształtów wyłaniały się fragmenty figury ludzkiej. Na przykład *Wake* — obraz zainspirowany indonezyjskimi ceremoniami przywoływania duchów — na wystawie wszedł w dialog z kompozycjami reinterpreterującymi motywy z obrazów: Józefa Simmlera *Śmierć Barbary Radziwiłłówny* (1860) i Wojciecha Gersona *Zjawa Barbary Radziwiłłówny* (1886).

Najbardziej inspirujące dla Emmerich okazało się m.in. Stare Miasto. Zdobienia budynków, starych nagrobków, motywy z obrazów z różnych warszawskich muzeów — to tylko niektóre z elementów dających się rozpoznać w kompozycjach prezentowanych w Kordegardzie. Warto też podkreślić, że w twórczości tej artystki ważną rolę odgrywają różnobarwne ornamenty — tak charakterystyczne dla sztuki Wschodu. Emmerich umiejętnie łączy je z motywami znanymi z polskiego podwórka. Dzięki temu, odwiedzając galerię przy Krakowskim Przedmieściu, będziemy mieli rzadką okazję zobaczyć m.in. Barbarę Radziwiłłównę wyłaniającą się z misternie wykonanych roślinnych ornamentów.

Bartosz Bator, *Warszawa widziana oczami Hadassy Emmerich*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat”, 20 V 2008

Pies w wielkim mieście

28 czerwca – 7 września

Na wystawę złożyły się prace Katarzyny Cichoń, Janka Kozy, Maksymiliana Łukomskiego, Wojtka Pustoły i Małgorzaty Sołtysiak oraz duetu artystycznego Tatiany Czekalskiej & Leszka Golca. Katarzyna Cichoń zaprezentowała film *Pimpek*, ukazujący liczne zabiegi kosmetyczno-lecznicze, jakim

poddawani są młoda kobieta i pies. Janek Koza przygotował dwa komiksy z życia miejskich psów, a prezentację dopełniły dwa animowane filmy *ZTW* i *Psy*, w których zwierzęta odgrywają rozmaite role społeczne. Obserwacje zachowań psa stały się inspiracją dla serii rzeźb *Wojtka Pustoły*. Małgorzata Sołtysiak pokazała dwie serie fotografii. Jedna z nich powstała podczas licznych wizyt artystki w Delhi i przedstawia scenki z życia psów — pariasów na ulicach tego miasta. Druga seria to rodzaj reportażu z komentarza dla zwierząt pod Warszawą. Tatiana Czekalska & Leszek Golec zaprezentowali fotografie i film, rejestrujące performans z udziałem psa wegetarianina na wystawie „Fauna” w Zachęcie (1999) oraz nowy film, zapis performansu, w którym chcieli uchwycić typy zachowań trzech psów rezydujących w Zachęcie: Benia, Gutka i Lotki. Seria obrazów Maksymiliana Łukomskiego *Czy posprzątałeś po swoim psie?* to plan miasta

z zaznaczonymi trasami codziennych spacerów ludzi i ich psów. Projekt ten w zabawny sposób odnosił się do dyskutowanego ostatnio problemu sprzątania psich odchodów przez właścicieli, ale także przedstawiał niezwykle kolekcję autentycznych psich imion.

Uwagę przyciągały szczególnie fotografie Małgorzaty Sołtysiak prezentujące dwa skrajne podejścia do zwierząt. Pierwszy cykl przedstawia sceny z życia ulicznych psów, pariasów w Delhi w Indiach — ich cierpienia, krzywdę i bezdomność. Drugi został poświęcony podwarszawskiemu cmentarzowi dla zwierząt — nagrobki z imieniem i datą śmierci pupila, kwiaty oraz zapalone znicze pokazują, że te psy były kochane i traktowane jak członkowie rodziny. Widzów zainteresował też krótkometrażowy film *Pimpek* autorstwa Katarzyny Cichoń, który pokazuje na przemian zabiegi kosmetyczne w salonach dla pań i dla psów (manicure, strzyżenie, czyszczenie zębów psa).

Natalia Werbanowska, *Pies w wielkim świecie*, „Exit” nr 3(75), 2008

Na jednym obrazie [Maksymilian Łukomski] narysował miłość człowieka do zwierząt. Przedstawia linię metra, którego każda stacja ma psa za patrona. Artysta sporządził też schematy stołecznych ulic z zaznaczonymi ścieżkami codziennych spacerów czworonogów. Uzpełnił je autentycznymi imionami znanych mu psiaków: Bomby, Dżoka, Cywila czy Pluto. Prace przypominają namierzone przez czujnik GPS obiekty — w tym wypadku pozostawione przez merdających bywalców parków odchody. Może artysta chciałby, żeby każdy hodowca po obejrzeniu tej plątaniny zanieczyszczonych tras zadał sobie pytanie: „Czy posprzątałem po swoim psie?”

Grażyna Kuryłło, *Psie kupy w galerii*, „Machina”, 1 VIII 2008

Rene Maisner. Żywioty **18 września – 26 października**

kuratorka wystawy: **Izabela Wojciechowska**

Rene Maisner (ur. 1953) jest artystką fotografem. Od 1976 roku mieszka w Kanadzie. W latach 1990–1995 studiowała sztukę na wydziale Multi Media w Emily Carr College of Art and Design i historię sztuki na University of British Columbia w Vancouver. Na wystawie pokazywano kolaże fotograficzne: *Skyabout*, *Solar*, *Coast* i *Ocean*, układające się w cykl czterech żywiołów: powietrza, ognia, ziemi i wody. Artystka od lat dokumentuje postępującą dewastację środowiska naturalnego, będącą efektem ubocznym

Rene Maisner. Żywioty
Fragment ekspozycji
(fot. Agencja Medium)

Na poprzedniej stronie:
Pies w wielkim mieście
(fot. Agencja Medium)

industrializacji, urbanizacji i konsumpcyjnego stylu życia. W przypadkowo napotkanych miejscach, niechętnie uczęszczanych zaułkach, porzuconych zakładach przemysłowych rejestruje fragmenty chaotycznego świata odpadów naszej cywilizacji. Rene Maisner używa nietypowej techniki — fotografie mocowane są na metalowych płytach z magnesami, dzięki czemu można dowolnie modyfikować ich układ, tworząc, niczym w kalejdoskopie, rozmaite konfiguracje. Podczas trwania ekspozycji artystka dokonała czterokrotnego przekształcenia stworzonych przez siebie kompozycji.

Artystka używa nietypowej techniki — fotografia pojedynczego przedmiotu jest dla niej punktem wyjścia, dopiero z kilkudziesięciu kolorowych fotokopii tworzy przeróżne kompozycje, mocując je na blaszanych płytach. Zawsze jednak jest to starannie zaplanowane przez artystkę, bo w tym układzie panują zaproponowane przez nią reguły. Na pracach Rene Maisner nie ma ludzi, ale jest to, co po sobie zostawiają, artystka fotografuje bowiem rzeczy przez nas odrzucane, uznane za niepotrzebne.

Beata Kęczkowska, *Cztery żywioły w czterech odśtonach*, „Gazeta Wyborcza” nr 219, 18 IX 2008

Kuba Bąkowski. Potęga

8 listopada – 4 stycznia 2009

Instalacja rzeźbiarsko-dźwiękowa Kuby Bąkowskiego (ur. 1971). krzyczy: „Potęga!” głosem Zdzisława Maklakiewicza, Arkaszki z filmu Andrzeja Kondratiuka *Wniebowzięci* (1973). Surowa forma przestrzenna była gotowym elementem znalezionym w postindustrialnym pejzażu warszawskich Zakładów Mechanicznych „Ursus”. Wykonany przez artystę gest przeniesienia części przemysłowego urządzenia w kontekst galerii sztuki i dodanie dźwięku — monumentalizuje przedmiot, sytuując w sferze sztuki. To już nie fragment złomu, lecz rzeźba odznaczająca się surowym pięknem.

Drugie dzieło to minimalistyczna instalacja 233, której punkt wyjścia stanowił wrak samochodu warszawa 233 znaleziony na złomowisku. Artysta zdemontował elementy wyposażenia i silnika, a następnie przekształcił nadwozie samochodu poprzez wycięcie jego części środkowej (wzdłuż i szerz) i ponowne zespawanie elementów. Dzięki tym zabiegom wrak otrzymał formę rzeźbiarską, kształtem przypominającą dawny pojazd, lecz pozbawiony użytkowej funkcji. Bąkowski zaprezentował też instalację, w której wziął na warsztat inną klasyczną komedię polską z czasów PRL-u — *Bruneta wieczorową porą* Stanisława Barei (1976). Jeden z bohaterów próbuje się oprzeć o nieistniejącą poręcz schodów przejścia podziemnego i zostaje z metalowym trzpieniem w ręku, aby po chwili włożyć go na powrót w otwór. Bąkowski zapętlił tę właśnie scenę, dodając do niej komputerowe elementy graficzne.

Kuba Bąkowski w warszawskiej Kordegardzie zręcznie mierzy się z ikonami modernizmu. Kultura niska i wysoka, technika niska i wysoka. Klasyczne podziały, dziś już dawno nieaktualne, stają się niezwykle ciekawym tworzywem sztuki. Właśnie tymi konwencjami sprawnie gra Kuba Bąkowski. W ramach wystawy *Potęga* zaprzęga analogową, prostą technikę w służbę galerijnego projektu. I dowodzi, że palnikiem da się samplować. Pierwsze, co zwraca uwagę na ekspozycji to wielka, szara bryła wybebeszonej karoserii samochodu. Sylwetkę znamy z parkingów. To warszawa 233, kultowy model.

Anna Theiss, *Nowoczesność opisana palnikiem*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 268, 17 XI 2008

Wypatrzył ją na złomowisku Kuba Bąkowski, twórca multimedialny z Poznania. Co tu krzyć — była wrakiem. Artysta z wrodzonym sobie humorem i inteligencją poddał swoją

warszawę nietypowym zabiegom upiększającym. Przeciął karoserię wzdłuż, wyrzucił środkową partię i ponownie zspawał. Po kuracji odchudzającej samochód mierzy 75 cm szerz, dwukrotnie mniej niż przedtem. Nienaturalne wyszczuplenie nadało mu kosmiczno-surrealistyczny wygląd. Niestety, nigdzie nie można nim pojechać: nie ma kół, silnika, mechanizmu, ani w ogóle wyposażenia. Jest po prostu skorupką. Ale za to prezentuje się tajemniczo. Przypomina jednookich „cyklopów” z kolaży Romana Ciesławicza. Prawdziwe dzieło sztuki z recyklingu.

Monika Małkowska, *Rura, która mówi*, „Rzeczpospolita” nr 272, 21 XI 2008

KORDE GARDA

Kuba Bąkowski. *Potęga*
Fragment ekspozycji

Logotyp galerii, używany od 2006 wraz z zaprojektowanym specjalnie dla niej liternictwem (projekt Jakub Jezierski)

Na następnej stronie:
Noc Muzeów, 17 maja 2008
(fot. J. Kinowska)

Wydarzenia, projekty gospzczące w galerii Zachęta

Spotkanie poświęcone pamięci Krystiany Robb-Narbutt 28 stycznia

udział wzięli: Agnieszka Morawińska, Piotr Paziński, Dorota Jarecka, Marzenna Guzowska, Bella Szwarzman-Czarnota, Piotr Lachman

Krystiana Robb-Narbutt — rysownicza, autorka oryginalnych, niezwykle subtelnych kompozycji o niecodziennym ładunku kontemplacyjnym i lirycznym. Zajmowała się również tkaną artystyczną i poezją (tom *Ziemia dotyka anioła*, 1997; *Jest. Jest inaczej*, 2002). W latach 1980–1990 tworzyła też indywidualnie traktowane drobne przedmioty, często z naturalnych, zniszczonych elementów, które przechowywała w szklanych gablotkach niewielkich rozmiarów. W 2003 roku odbyła się w Zachęcie jej wystawa monograficzna. Zmarła w Warszawie w 2007 roku. Przyjaciele Krystiany powołali fundację jej imienia, której celem jest opieka nad jej spuścizną i udzielanie pomocy artystom. Spotkanie zorganizowane przy współpracy z miesięcznikiem „Midrasz”.

Konferencja prasowa Minister Edukacji Katarzyny Hall oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdana Zdrojewskiego 12 marca

Tematem konferencji był projekt Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczący nowej edukacji kulturalnej w szkole, przewidujący rozszerzenie oferty zajęć szkolnych poświęconych kulturze oraz rozwijanie zainteresowań kulturą wśród dzieci i młodzieży. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego zapowiedział nowy priorytet *Sztuka w szkole, szkoła sztuce*, w ramach którego mają powstać instytucje umożliwiające twórczy kontakt młodych ludzi z artystami.

Noc Muzeów 17 maja

Zachęta po raz piąty uczestniczyła w akcji warszawskiej Nocy Muzeów. Galerię otwartą do godziny 1 w nocy zwiedziło kilka tysięcy widzów.

Oprowadzanie po wystawach; warsztat dla dzieci „Dobranocka”; pokazy filmów dokumentalnych Joanny Helander i Marii Zbąskiej (Joanna Helander & Bo Persson, *Powroty*; Maria Zbąska, z cyklu *Spełniona w biznesie*, trzy filmy; Joanna Helander & Bo Persson, *Teatr 8 Dnia*); specjalny pokaz instalacji *Echa*, będącej wynikiem zajęć plastyczno-teatralnych towarzyszących wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”; konkurs z nagrodami.

WRO 07 in Tour 28 maja

sala kinowa
prowadzenie: Piotr Krajewski

Przygotowany przez WRO Art Center program prezentujący prace konkursowe z 12. Międzynarodowego Biennale Sztuki Mediów WRO 07. W ramach specjalnie opracowanego programu pokazów, wykładów i projekcji prezentowane są nagrodzone i najciekawsze z prac konkursowych (z lat 2005–2007) kolejnych edycji Biennale WRO. Wybór prac dokonany przez dyrektora artystycznego Biennale, Piotra Krajewskiego, ukazuje strategie artystyczne, style i nurty pojawiające się w najnowszej sztuce mediów, poszczególne dzieła pozwala zobaczyć jako elementy przestrzeni współczesności kreowanej wchłoniętymi przez sztukę narzędziami komunikacji.

Filmy: Aki Nakazawa, *Nagai wo hiku*, 2006, Japonia/Niemcy; Pascual Sisto, *28 Years in the Implicate Order*, 2005, USA; Stadtmusik, *Mauerpark*, 2007, Austria; Jonas Nilsson, *Me & Myself*, 2006, Szwecja; Dawid Marcinkowski, *Sufferrosa*, 2007, Polska; Kurt d'Haeseleer, *Fossilization*, 2005, Belgia; Łukasz Gronowski, *Untitled Works*, 2007, Polska; Tal Amiran, *Untitled (Band in a Studio)*, 2006, Wielka Brytania; Istvan Kantor, *Revolutionary Song*, 2006, Kanada; Laurent Vicente, *Superarchiskate*, 2006/2007, Francja; Dominik Boberski, *Estate*, 2006, Polska; Jae-kyu Byun, *Moving Panorama*, 2006, Japonia; Monsieur Moo, *Neon*, 2005, Francja; Volker Schreiner, *Cell*, 2006, Niemcy.

Krytyka i rynek sztuki

31 maja – 1 czerwca

kuratorki: **Dorota Monkiewicz, Hanna Wróblewska**

współpraca ze strony AICA: Paulina Rymkiewicz

współpraca ze strony Zachęty: Karolina Vyšata

organizator: Sekcja Polska AICA (International Association of Art Critics)

Celem międzynarodowej konferencji było rozpoznanie i identyfikacja relacji, jakie zachodzą na rynku idei i wartości artystycznych pomiędzy sferą publiczną i prywatną, instytucjami komercyjnymi i przedsięwzięciami typu non-profit. Przedmiotem rozważań był także wymiar etyczny działalności różnego typu podmiotów na współczesnej scenie artystycznej.

Uczestnicy konferencji: Zdenka Badovinac, Bożena Czubak, Christophe Domino, Dorota Folga-Januszewska, Łukasz Gorczyca, Eleanor Heartney, Julian Heynen, Henry Menric Hughes, Kurt Kladler, Paweł Leszkowicz, Agnieszka Morawińska, Thomas Skowronek, Monika Szewczyk, Aneta Szytak.

Materiały z sesji ukazały się drukiem: *Krytyka i rynek sztuki/Art Criticism and the Market*, red. Dorota Monkiewicz, współpraca Hanna Wróblewska, Paulina Rymkiewicz, Sekcja Polska AICA, Warszawa 2008.

Symposium „Przestrzeń publiczna. Barcelona, Sewilla, Kraków, Lyon, Warszawa”

5–6 czerwca

organizator: Coqui Małachowska-Coqui (Urbanistyka Architektura Krajobrazu, Berlin/Warszawa); Politechnika Warszawska (Ośrodek Transferu Innowacji)

Wykłady adresowane były przede wszystkim do planistów (urbanistów, architektów i architektów krajobrazu), pracowników administracji publicznej oraz do prywatnych inwestorów.

Referenci z kraju i z zagranicy prezentowali przykłady zarówno ogólnomiejskich strategii przestrzeni publicznej, jak i pojedyncze projekty. Poruszono problemy takie jak: rola przestrzeni publicznej w obrazie miasta, historyczne warstwy rozwoju miasta (na przykładzie Warszawy), znaczenie kontynuacji w urbanistyce, współistnienie „starej” i „nowej” części przestrzeni publicznej, sztuka w przestrzeni publicznej.

Uczestnicy: Peter Reinhardt, Helena Korolewska-Mróż, Iza Małachowska-Coqui, Joerg Th. Coqui, Piotr Lewicki, Krzysztof Domaradzki, Krzysztof Nawratek, Jean Pierre Charbonneau, Jordi Henrich, Jakub Szreder, Marek Dunikowski, Tomasz Gamczyk.

Wręczenie nagrody fundacji Krystiany Robb-Narbutt

30 czerwca

Udział m.in.: Jarosław Kozakiewicz (przewodniczący jury), Leszek Czajka (prezes Fundacji). Nagrodę otrzymał Zygmunt Piotrowski. Jury w uzasadnieniu werdyktu podkreśliło, że jego sztuka lokuje się poza obiegiem komercyjnym i ma charakter niezależny. Nagrodziło twórcę uprawiającego performans i grafikę, doceniło jego dyskretną obecność w sztuce i konsekwentną postawę artystyczną.

Międzynarodowa konferencja „Krytyka i rynek sztuki”
(fot. J. Kinowska)

Symposium „Przestrzeń publiczna. Barcelona, Sewilla, Kraków, Lyon, Warszawa”
(fot. J. Kinowska)

Andrzej Starmach prowadzi aukcję obrazów ze zbiorów Zachęty
(fot. Agencja Medium)

Pokonkursowa wystawa projektów koncepcyjnych ekspozycji stałej Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie

22 sierpnia – 4 września

kurator: **Anna Łęgowska-Radosz**

współpraca ze strony Zachęty: Anna Dziedzicka
sala nr 4

Wystawa współorganizowana przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina. Spotkanie z autorami zwycięskiego projektu — Migliore + Servetto Architetti Associati z Mediolanu.

XVII Międzynarodowy Konkurs Malarski dla Dzieci Zmiany klimatu w oczach dzieci

9 września – 11 października

sala dla dzieci

Na wystawie, prezentowanej po raz pierwszy w Warszawie, znalazło się kilkadziesiąt prac nagrodzonych w ubiegłorocznej edycji konkursu organizowanego przez Organizację Narodów Zjednoczonych i firmę Bayer, w której uczestniczyło 190 tys. dzieci z ponad 100 krajów. Na wernisaż przybyli ambasadorowie ojczystych krajów laureatów. Dyplomatom wręczono reprodukcje nagrodzonych prac.

Wystawa „Biznes w obiektywie — liderzy bankowości”

25 listopada

organizatorzy: firma doradcza Deloitte, Fundacja COMMITMENT TO EUROPE arts & business, Harvard Business Review Polska

Na wernisażu wystawy zaprezentowane zostały zdjęcia powstałe w ramach projektu łączącego dwa światy: biznes i fotografię. Celem projektu było wyłonienie młodych, zdolnych fotografów oraz stworzenie albumu zdjęć zawierającego sylwetki wybitnych osobistości polskiego sektora finansowego w dwóch rolach: zawodowej i prywatnej.

Aukcja obrazów ze zbiorów Zachęty

28 listopada

Po wyborze przez Komisję ds. Zakupów, Depozytów i Darowizn i akceptacji Rady Programowej Zachęty odbyła się aukcja 69 obrazów ze zbiorów Zachęty, którą poprowadził Andrzej Starmach. Poprzedzona została w dn. 25–28.11.2008 pokazem przedaukcyjnym, któremu towarzyszył folder — katalog prac. Sprzedano 66 prac za łączną sumę 311 800 zł. Pozyskane fundusze zostaną w całości przeznaczone na zakup dzieł sztuki do kolekcji Zachęty.

PLAYBACK PLAY I

29 listopada

organizatorzy: Michał Libera + Mikołaj Pałosz oraz Stowarzyszenie na Rzecz Kultury Aktywnej SO:ON + Fundacja Polskiej Rady Muzycznej

Pierwsza z serii prób koncertów skupionych na relacjach między kompozytorem i wykonawcą. Poświęcona Giacinto Scelsiemu, włoskiemu kompozytorowi muzyki współczesnej (1905–1988), który stał się znany szerszej publiczności dopiero w latach 80. Jego twórczość określają takie pojęcia jak minimalizm, mikrotonalność czy spektralizm. Scelsi rozpoczął od tworzenia muzyki dodekafonicznej, a w swej późniejszej pracy w ogóle zrezygnował z zapisu nutowego — nie tworzył partytur i określał swoją twórczość jako „komprowizację”.

Wykonawcy: Frances-Marie Uitti (wiolonczela, gitara) oraz Dagna Sadkowska (skrzypce), Aleksandra Bugaj (skrzypce), Joanna Kujda (altówka), Mikołaj Pałosz (wiolonczela).

Wystrzałowe spotkanie filmowo-paranaukowe z grupą Łyżka Czyli Chilli

2 grudnia

Promocja 4-ptykowej kolekcji filmów i programów telewizyjnych ansamblu Łyżka Czyli Chilli FU*K OFF, z serii „AWANGARDA/OFF”, wydanej przez Kino Polska.

Program spotkania: teledysk Mitch & Mitch; Łyżka Czyli Chilli — sceny odrzucone z filmu *Rabolatorium*, wybuchowy performans c.d.; filmy: *Zdraycy czyli powiedz czemu*, *Nuda*, *Enerde*, *Próba trafienia w jabłko kielbasą wyrzeloną z łuku*, *BHP w obejściu*, *Smak życia*, *Peretka*.

Akcja grupy Public Movement: 86 rocznica zamordowania prezydenta Gabriela Narutowicza przez malarza Eligiusza Niewiadomskiego

16 grudnia

Artyści z izraelskiej grupy Public Movement, Dana Yahalom i Omer Krieger, stworzyli rodzaj instalacji, performansu, nawiązując się do wydarzeń sprzed 86 lat. W Sali im. Narutowicza umieszczono obraz Bronisława Kopczyńskiego *Zachęta*, przed którym, wedle relacji, został zastrzelony prezydent. Wynajęci na ten dzień ochroniarze wpuszczali do zamkniętej sali po jednej osobie i towarzyszyli jej krok w krok, co wywoływało atmosferę zagrożenia, a jednocześnie podkreślało państwową rangę wydarzenia. Na frontowej elewacji Zachęty artyści wykonali sprayem napis ze słowami zabójcy prezydenta „za pieniądze żydowskie wybranego”. Projekt wpisuje się w główny obszar zainteresowań Public Movement, do którego należą relacje sztuki z polityką, sztuka w przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału grupy ludzi. Intencją artystów było również podkreślenie pamięci o tym wydarzeniu, wprowadzenie rocznicy do kalendarza oficjalnych obchodów i świąt państwowych, być może również do kalendarza wydarzeń Zachęty.

Projekty w przestrzeni publicznej

Anna Myca. Gra w bluszcze **inauguracja projektu 4 kwietnia**

kuratorka: **Anna Muszyńska**

filary wiaduktu na skrzyżowaniu Alej Jeruzolimskich, al. Jana Pawła II i ul. Chałubińskiego, Warszawa

Anna Myca, absolwentka Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie (dyplom z malarstwa w pracowni prof. Stefana Gierowskiego, aneks w pracowni malarstwa ściennego u prof. Edwarda Tarkowskiego), w swojej twórczości wykorzystuje motywy zaczerpnięte z tradycji sztuki bizantyjskiej i perskiej, tworzy też monumentalne dzieła w technice *sgraffito*. Zajmuje się również problemem kreowania przestrzeni miejskiej. W *Grze w bluszcze* artystka zaproponowała nowy wizerunek starego, ale bardzo ważnego wiaduktu znajdującego się przy Dworcu Centralnym. Oklejony ulotkami, źle oświetlony, z sąsiadującymi z nim rozpadającymi się wejściami do przejść podziemnych, nie jest najlepszą wizytówką stolicy. Artystka, korzystając z trwających prac remontowych w obrębie torowiska oraz wiaduktu, zaproponowała parę zmian, które wpłyną na estetykę tego miejsca. Wprowadzenie nowych elementów sprawiło, że wiadukt stał się ciekawym obiektem architektonicznym. Zastosowanie dodatkowego oświetlenia, sztucznej zieleni oraz specjalnej farby (antyplakat) w znacznym stopniu zminimalizowało działania potencjalnych wandalów i poprawiło bezpieczeństwo.

Anna Myca
Gra w bluszcze, 2008
(fot. J. Kinowska)

Na poprzedniej stronie:
Mural grupy *Twożywo*, 2008

Mural grupy Twożywo **20–26 września**

koordynatorka: **Karolina Vyšata**

Warszawa, ul. Królewska 19/21, budynek Liceum im. Mikołaja Reja od strony ul. Burschego/pl. Małachowskiego

Punktem wyjścia dla projektu grupy *Twożywo* było spotkanie Koła Miłośników Sztuki (10 września 2008), zapowiadające wystawę „Pod ścianą/Up Against the Wall” w Zachęcie. Dyskusja z uczestnikami zajęć (m.in. uczniami Liceum im. Mikołaja Reja) dotyczyła zagadnienia muralu — pojęcia, historii, funkcji oraz możliwości związanych z estetycznym kształtowaniem przestrzeni publicznej. Poszukiwania alternatywy dla rozpowszechnionych obecnie nośników reklamowych zaowocowały wspólnym pomysłem na projekt muralu.

„U zbiegu trzech instytucji, z której każda uparcie reprodukuje własny obraz człowieka — zasadziliśmy drzewo. Estetyka, eschatologia i edukacja wrastają głęboko w nasze rezolutne marnowanie czasu. Obywatel, owieczka czy odbiorca to powinności, które wypełniać musimy cierpliwie, oczekując kolejnej nagrody i zasłużonej kary. I nie ma możliwości nie grania w tę zabawę: bo jeśli nie kościół, szkoła czy galeria, wszystkiego co ważne nauczy nas stróż prawa, przedstawiciel handlowy albo osobowość telewizyjna” — Grupa *Twożywo* (www.twozywo.art.pl).

Wystawy w kraju i za granicą organizowane przez kuratorów Zachęty lub przy ich współdziale

15 III – 15 VI Wilhelm Sasnal. Lata walki/Wilhelm Sasnal. Years of Struggle

kuratorzy wystawy: **Fabio Cavallucci, Maria Brewińska**
Galleria Civica di Arte Contemporanea, Trydent

27 VIII – 26 X Katarzyna Kozyra. The Midget Gallery Presents... In Art Dreams Come True

kuratorka wystawy: **Hanna Wróblewska**
(we współpracy z Beatą Cegielską, Galleri Image, Århus)
Århus Kunstbygning, Dania

14 IX – 23 XI Hotel Polonia. The Afterlife of Buildings

11. Międzynarodowa Wystawa Architektury w Wenecji
komisarz Pawilonu Polonia: **Agnieszka Morawińska**
kuratorzy wystawy: Grzegorz Piątek, Jarosław Trybuś
artyści: Nicolas Groszpiere, Kobas Laks
współpraca ze strony Zachęty: Zofia Machnicka; zob. s. 61

10 X wystawa z kolekcji Zachęty: Katarzyna Kozyra: *Punishment and Crime. Cheerleader.*

kuratorzy wystawy: **Hanna Wróblewska, Peter Friese**
Weserburg Museum, Brema

14 XI – 23 XII Prezentacja Zachęty w Rzymie w ramach cyklu *Transfer — galerie polskie w Rzymie*. Wernisaże dwóch wystaw:

Artibus. I nuovi acquisti della collezione della Galleria Nazionale d'Arte Zachęta

kurator wystawy: **Hanna Wróblewska**
współpraca: Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek

Galeria Café Europa i Instytut Polski, Rzym
Varsavia saluta Roma — una selezione di progetti della Galleria Kordegarda — sede distaccata della Galleria Nazionale d'Arte Zachęta 2006–2008

kurator wystawy: **Magda Kardasz**

współpraca: Joanna Kinowska, Katarzyna Janus-Borkowska
Instytut Polski i galeria Café Europa, Rzym

Spotkania, sympozja w kraju i za granicą

17 | **Gabriela Świtek**, udział w dyskusji, promocja nowego numeru pisma „Czas Kultury” (ZO/Opozycje, nr 6/2007), księgarnia Głośna Samotność, Poznań

1 – X | **Gabriela Świtek**, współpraca z Instytutem Awangardy i Fundacją Galerii Foksal, redakcja naukowa książki *Awangarda w bloku. Wybrane aspekty twórczości oraz studio Henryka Stażewskiego (1894–1988) i Edwarda Krasieńskiego (1925–2004)*

22 | **Gabriela Świtek**, moderatorka dyskusji wokół książki *Nowe zjawiska w sztuce polskiej po 2000 roku*, Muzeum Sztuki w Łodzi

29 | **Gabriela Świtek**, udział w dyskusji „Co jest do zrobienia? Czy i jak Muzeum może wziąć udział w produkcji wiedzy?”, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie („Muzeum”, nr 3, 1/2008)

13–17 II | **Magda Kardasz**, ARCO, Madryt (gościem specjalnym była Brazylia — research przed planowaną wystawą)

22 II | **Gabriela Świtek**, udział w zebraniu założycielskim Instytutu Współczesnego Miasta, Katowice

27 II – 1 III | **Agnieszka Morawińska**, Targi Sztuki Współczesnej w Rzymie

29 II | **Magda Kardasz**, otwarcie wystawy Luca Tuymansa, Haus der Kunst w Monachium

6–7 III | **Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek, Joanna Egit-Pużyńska, Joanna Waško** międzynarodowa konferencja „W stronę nowoczesnego muzeum”, wystąpienie w ramach forum tematycznego *Opieka konserwatorsko-kuratoryjna: opieka nad sztuką współczesną*, Warszawa

7 III | **Gabriela Świtek**, udział w panelu dyskusyjnym towarzyszącym wykładowi prof. Richarda Shustermana „Self-Knowledge and Its Discontents: From Socrates to Somaesthetics”, Zakład Estetyki, Instytut Filozofii UAM, Poznań

14 III | **Gabriela Świtek**, spotkanie z kuratorami niemieckimi w ramach projektu „Art–Space–City” organizowanego przez Goethe-Institut w Warszawie

30 III – 13 IV | **Maria Brewińska**, spotkania z artystami w Nowym Jorku w związku z wystawą „Rewolucja 1968”

4–6 IV | **Agnieszka Morawińska, Hanna Wróblewska**, spotkanie na otwarciu Berlin Biennale

9 IV **Hanna Wróblewska**, organizacja we współpracy z Muzeum Historii Żydów Polskich i prowadzenie panelu przy wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”, Zachęta
17–18 IV **Karolina Lewandowska**, udział w sesji „Nowoczesność» po socrealizmie”, sesja KUL, Kazimierz nad Wisłą

26 IV **Maria Brewińska**, udział w seminarium „The Legacy of 1968 for Contemporary Art in Central Eastern Europe and Beyond”, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego

10 V **Karolina Lewandowska**, spotkanie na temat wystawy „Dokumentalistki — polskie fotografi XX wieku” w ramach Miesiąca Fotografii w Krakowie, Bunkier Sztuki

31 V – 1 VI **Hanna Wróblewska**, kurator (wspólnie z Dorotą Monkiewicz) Międzynarodowej Sesji Krytyków Sztuki AICA „Krytyka i rynek sztuki” (prowadzenie panelu dyskusyjnego po obradach 1 czerwca), Zachęta

2–5 VI **Agnieszka Morawińska, Hanna Wróblewska**, 39. Targi Sztuki w Bazylei

3 VI **Gabriela Świtek**, organizacja wykładu dr Marka Dorriana *The London Eye: Aeriality, Spectacle, and „The Exhibitionary Order”*, Instytut Historii Sztuki, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa

4 VI **Gabriela Świtek**, udział w seminarium „Norma i odmiennosc a kulturowe definicje cielesności”, prowadzonym przez dr hab. Annę Wieczorkiewicz i dr Joannę Bator, IFiS PAN, Warszawa (referat: *Figury architektury: Od Witruwiusza do stegofilii*)

5 VI **Magda Kardasz**, udział w sesji „Tworzenie instytucji kultury w Europie Wschodniej — Art Basel Conversations”, Bazylea, Art Basel

5–6 VI **Gabriela Świtek**, udział w XI Seminarium Metodologicznym pt. „Podróże artystyczne — artysta w podróży”, organizowanym przez Instytut Historii Sztuki KUL, Kazimierz nad Wisłą (referat: *Pojechałem szukać obrazów*). *Symboliczne geografie artystycznych pielgrzymek*)

10 VI **Zofia Koźniewska, Aleksandra Zientecka**, *Sponsoring — strzał w dziesiątkę czy wyrzucone pieniądze?*, II Forum Marketingowe Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej, Centrum Artystyczne Fabryka Trzciny

11–13 VI **Maria Brewińska**, spotkania z artystami w Berlinie w związku z wystawą „Rewolucje 1968”

13 VI **Zofia Dubowska-Grynberg**, udział w II Warszawskim Zlocie Kobiet Kultury Dziecięcej „Złotka 2008”

14 VI **Agnieszka Morawińska, Elżbieta Sobiecka**, udział w otwarciu Centrum Sztuki Współczesnej *Znaki Czasu* w Toruniu

23–24 VI **Hanna Wróblewska**, wizyta w Londynie, spotkanie z Gustavem Metzgerem na temat udziału w wystawie „Rewolucje 1968” (nowa praca artysty)

26–27 VI **Hanna Wróblewska**, wizyta w Weserburg Museum w sprawie nawiązania współpracy

9–13 VII **Agnieszka Morawińska**, przygotowania do wystawy „Inwazja dźwięku”, Paryż

15–19 VII **Hanna Wróblewska**, otwarcie Manifesta 7, region Trentino–Tyrol Południowy

28–30 VII **Gabriela Świtek**, udział w międzynarodowym seminarium Claire Bishop pt. „1968–1989”, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie (referat: *Szeemann w Warszawie, czyli etyczna funkcja wystawy*)

IX 2008 – IX 2009 **Joanna Sokołowska**, stypendium dla kuratorów z Europy Wschodniej z Galerie für Zeitgenössische Kunst w Lipsku

9–14 IX **Agnieszka Morawińska**, udział w otwarciu i ceremonii wręczenia Złotych Lwów, 11. Międzynarodowa Wystawa Architektury w Wenecji

15–19 IX **Joanna Waśko**, udział w konferencji pt. „Conservation and Access”, zorganizowanej przez IIC (International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works), Londyn, stypendium The Getty Foundation

19–21 IX **Julia Leopold**, nadzór nad montażem wideoinstalacji Katarzyny Kozyry *Faces* w ramach festiwalu *dancEUnion*, Southbank Centre, Londyn, współorganizator: Instytut Kultury Polskiej w Londynie

16–18 X **Maciej Gajewski**, udział w konferencji „Nowoczesność kolekcji”, Centrum Sztuki Współczesnej *Znaki Czasu*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń

20 X **Gabriela Świtek**, udział w spotkaniu „Cyfrowe muzeum”, Muzeum Narodowe we Wrocławiu (prezentacja: *Zastosowanie programu MuseumPlus w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie*)

23–25 X **Gabriela Świtek**, udział w Seminarium Metodologicznym Stowarzyszenia Historyków Sztuki „Białostocki”, Nieborów (referat: *„Triumf uczoneości”. Postanie Aby Warburga według Jana Białostockiego*)

31 X **Agnieszka Morawińska**, udział w zebraniu organizacyjnym 53. Biennale Sztuki w Wenecji w 2009 roku, Wenecja

6 XI **Agnieszka Morawińska**, prezentacja programu *Zachęty*, Polsko-Niemiecka Izba Przemysłowo-Handlowa

9–11 XI **Joanna Waśko**, konferencja „6th European Registrars Conference” (konferencja głównych inwentaryzatorów), zorganizowana przez stowarzyszenie szwajcarskich inwentaryzatorów w Bazylei

Nagrody, dyplomy i pełnione funkcje

11 XI **Joanna Sokołowska**, konferencja „Art Moves” (prezentacja: *Inne miasto, inne życie*), Centrum Sztuki Współczesnej *Znaki Czasu*, Toruń

14 XI – 14 XII **Zofia Machnicka**, rezydencja kuratorska w CSW w Kijowie

16–27 XI **Agnieszka Morawińska**, udział w konferencji CIMAM dotyczącej kolekcjonowania sztuki współczesnej i udział w programie wizyt Departamentu Stanu w Nowym Jorku, Filadelfii i Waszyngtonie

16–27 XI **Elżbieta Sobiecka**, udział w programie wizyt Departamentu Stanu w Nowym Jorku, Filadelfii i Waszyngtonie

20–22 XI **Gabriela Świtek**, organizacja i moderowanie międzynarodowych paneli dyskusyjnych „Awangarda w muzeum. Jakie muzeum? Jaka awangarda?” w ramach otwarcia ms2, nowej przestrzeni Muzeum Sztuki w Łodzi

26 XI **Maria Brewińska**, udział w panelu „Japonia 1968”, Zakład Japonistyki, Uniwersytet Warszawski

1–4 XII **Joanna Waśko**, udział w kursie „Konserwacja plastiku” organizowanym przez ICN (Netherlands Institute for Cultural Heritage) w Amsterdamie

5 XII **Joanna Waśko**, udział w warsztatach „INCCA Database for Artists’ Archives” organizowanych przez INCCA (International Network for the Conservation of Contemporary Art) w Amsterdamie

9 XII **Karolina Lewandowska**, udział w sesji „Architektura i fotografia, fotografia i architektura”, panel z okazji 20-lecia pracowni architektonicznej JEMS, Warszawa

13–14 XII **Gabriela Świtek**, udział w seminarium „Konflikt. Trauma. Sztuka” prowadzonym przez prof. Krzysztofa Wodiczkę, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Warszawa (referat: *Ars oblivionis. Przypadek Osiedla za Żelazną Bramą*)

16 XII **Zofia Machnicka**, wykład *Re-wizje. Współczesna sztuka w Rumunii*, w ramach cyklu „jaka? SZTUKA! Sztuka wschodniej Europy?” organizowanym przez Lubelskie Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych oraz Galerię KONT

Uroczystość wręczenia nagrody „Wdech 2008”

Od lewej: Nicolas Groszpiere, Kobas Laksa, Jarosław Trybuś, Grzegorz Piątek (fot. K. Pacholak)

We wrześniu 2008 Pawilon Polski, którego opiekunem jest Zachełta Narodowa Galeria Sztuki, a komisarzem dyrektor Agnieszka Morawińska, otrzymał nagrodę Złotego Lwa na 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji za wystawę „Hotel Polonia”.

W lutym 2009 roku zdobycie Złotego Lwa przez Polski Pawilon zostało uhonorowane kulturalną nagrodą „Wdech 2008” „Gazety Co Jest Grane”, w kategorii Wydarzenie Roku w plebiscycie publiczności.

W listopadzie 2008 „Spojrzenia — konkurs dla najbardziej interesujących młodych twórców na polskiej scenie artystycznej” był nominowany do nagród „Złote spinacze” Związku Firm Public Relations, w kategorii Corporate Social Responsibility. Deutsche Bank Polska i Bank Zachodni WBK byli nominowani do nagrody Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dobroczyńca Kultury Polskiej”, w kategoriach Ofiarodawca i Sponsor.

Maria Brewińska, wykładowca Studium Kuratorskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (rok akademicki 2008/2009)

Maria Brewińska, członkini jury Larry Aldrich Award, przyznawanej przez The Aldrich Contemporary Art Museum Ridgefield, USA (nominowała Christiana Marclaya, laureata tegorocznej nagrody) Magda Kardasz, prowadzenie seminarium z przygotowania wystaw sztuki współczesnej na Studiach Kuratorskich, na Wydziale Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (rok akademicki 2007/2008, 2008/2009), zakończone wystawą „Reisefieber” przygotowaną przez grupę studentów w Rondzie Sztuki w Katowicach

Karolina Lewandowska, członkini jury European Central Bank Photography Award

Zofia Machnicka uzyskała tytuł doktora na podstawie pracy: *Tristan Tzara devant les arts visuels, 1915–1924*, Uniwersytet Warszawski Agnieszka Morawińska, komisarz Pawilonu Polonia na 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji

Agnieszka Morawińska, udział w jury konkursu na projekt do Pawilonu Polonia (jako komisarz pawilonu) na Biennale Sztuki w 2009 roku Agnieszka Morawińska, członkini Rady Programowej Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie

Agnieszka Morawińska, członkini Rady Programowej Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy Elżbieta Sobiecka, koordynator biura programów operacyjnych w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki w ramach Programu MKiDN: Wydarzenie Artystyczne, Priorytet 2. Sztuki wizualne

Gabriela Świtek, przewodnicząca Zespołu Sterującego, Program MKiDN: Wydarzenie Artystyczne, Priorytet 2. Sztuki wizualne Gabriela Świtek, wiceprzewodnicząca Rady Naukowej Instytutu Historii Sztuki UW

Gabriela Świtek, udział w obradach jury wybierającego projekt wystawy w Pawilonie Polskim w ramach 11. Międzynarodowej Wystawy Architektury w Wenecji

Karolina Vyšata, udział w obradach jury Henkel Art Award 2008

Rysunek współczesny Hanna Wróblewska, członek Rady Programowej Galerii Arsenat w Białymstoku

Hanna Wróblewska, członek Zarządu Sekcji Polskiej AICA

Hanna Wróblewska, udział w jury konkursu na projekt do Pawilonu Polonia na Biennale Sztuki w 2009 roku

11. Międzynarodowa Wystawa Architektury w Wenecji

Hotel Polonia. The Afterlife of Buildings

14 września – 23 listopada

komisarz Pawilonu Polonia w Wenecji: **Agnieszka Morawińska**

kuratorzy wystawy: **Grzegorz Piątek, Jarosław Trybuś**

artyści: Nicolas Groszpiere, Kobas Laksa

współpraca ze strony Zachęty: Zofia Machnicka

Międzynarodowe Biennale Architektury w Wenecji jest organizowane od 1978 roku, na przemian z Międzynarodowym Biennale Sztuki. Pokazy gromadzą coraz większą liczbę publiczności, ostatnia edycja przyciągnęła 130 tysięcy zwiedzających. W tym roku w Pawilonie Polskim miała miejsce wystawa „Hotel Polonia. The Afterlife of Buildings”. Projekt kuratorów Grzegorza Piątka i Jarosława Trybusia to przewrotna prezentacja sześciu ważnych budynków zrealizowanych w Polsce w ostatnich latach: METROPOLITAN, budynek biurowy, Warszawa (autorzy: Foster and Partners, JEMS Architekci, Grupa 5, 2003); BIBLIOTEKA UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO, Warszawa (autorzy: Marek Budzyński, Zbigniew Badowski, 1999); MARINA MOKOTÓW, osiedle strzeżone (projekt urbanistyczny i architektoniczny: APA Kuryłowicz & Associates, od 2003); RONDO 1, budynek biurowy, Warszawa (autorzy: Skidmore, Owings & Merrill, AZO, Epstein, 2006); SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ BOLESNEJ, Licheń (główna projektantka Barbara Bielecka, 2004); TERMINAL 2, Lotnisko im. Fryderyka Chopina, Warszawa (autorzy: Estudio Lamela, Lamela y Asociados, architekci: Antonio Lamela, Carlos Lamela,

Pierluca Roccheggiani, Paweł Czaplicki, 2008). Autorzy projektu postawili pytanie: co stanie się z tymi budowlami, gdy zaniknie przypisana im funkcja, gdy diametralnie zmienią się stosunki społeczne czy ekonomiczne? Co stanie się z Biblioteką Uniwersytetu Warszawskiego, gdy książki zostaną zdigitalizowane? Co począć z dwustumetrowym wieżowcem lub biurowcem Metropolitan Normana Fostera, gdy nastąpi załamanie na spekulacyjnym rynku nieruchomości albo zmieni się model pracy biurowej? Co z terminalem lotniczym, gdy pod wpływem wzrostu cen ropy latanie znów stanie się luksusem? Co stanie się z sanktuarium w Licheniu, gdy nawet Polacy przestaną chodzić do kościoła? Obiekty te, dziś ważne i prestiżowe, zaprezentowane zostały „przed” i „po” wielkiej zmiany. Przed — na uroczystych,

Złoty Lew dla Pawilonu Polskiego, otrzymany na 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji, 2008 (fot. J. Kinowska)

Uroczystość wręczenia nagrody
Od lewej: Jarosław Trybuś, Grzegorz Piątek, Agnieszka Morawińska, Paolo Baratta, Zofia Machnicka, Kobas Laksa, Nicolas Groszpiere (fot. Mikołaj Długosz)

nastrojowych zdjęciach Nicolasa Grosperre'a. Po — w hipotetycznej przyszłości, na surrealistycznych fotomontażach Kobasa Laksy. Funkcję zmienili nie tylko budynki pokazane na fotomontażach, ale i wenecki pawilon, w którym odbyła się wystawa. Pawilon z napisem POLONIA na fasadzie na czas biennale rozszerzył swoją działalność, stając się Hotelem Polonia. Zaistniał na kilka dni jako miejsce, do którego trafili szukający noclegu podróżni. Oficjalna funkcja i architektura pawilonu zostały wzięte w nawias, co wskazało jednocześnie możliwość wykorzystywania go w inny sposób.

Jury 11. Międzynarodowej Wystawy Architektury w Wenecji 2008 nagrodiło Złotym Lwem ekspozycję „Hotel Polonia. The Afterlife of Buildings”.

Po raz pierwszy Pawilon Polski został odznaczony najwyższym laurem Najlepszego Pawilonu (Best National Participation)!

publikacje: katalog, ulotki promocyjne

Na biennale było kilka dobrych pawilonów, ale tylko w polskim każdy, kto wszedł, natychmiast rozumiał jego idee; nie trzeba było się wczytywać w zawile manifesty, krząć wśród skomplikowanych instalacji. Tak prostą, a zarazem inteligentną, ponadnarodową i bardzo aktualną wystawę naprawdę trudno jest zrobić. A zdjęcia pokazane w Pawilonie Polonia to najpiękniejsze fotografie, jakie kiedykolwiek widziałem.

Jeffrey Kipnis, przewodniczący jury, profesor na Uniwersytecie Stanowym Ohio, wypowiedź dla „Gazety Wyborczej” przy okazji artykułu Anny Cymer *Złoty Hotel Polonia*, „Gazeta Wyborcza” nr 216, 15 IX 2008

Biblioteka UW została przekształcona w centrum handlowe. Rondo 1, chluba kapitalistycznej Warszawy, stało się kolumbarium i przywróci wyrzuconym w wieku XIX i XX poza miasto cmentarzom ich miejsce w centrum. Bazylika w Licheniu — największe sanktuarium w Polsce, symbol „gustu narodowego”, miejsce kultu maryjnego — na skutek postępującej laicyzacji stała się aquaparkiem, swoistymi termami. Metropolitan, najśłynniejszy polski biurowiec ze szkła i polerowanego granitu, na skutek zwielokratnionych odbić może stać się doskonałym miejscem kontrolowania... więźniów. Natomiast Marina Mokotów — dwudziestojednohektarowe osiedle strzeżone, symbol statusu klasy średniej — przekształcona została, ze względu na swoją dużą powierzchnię, w wielkie miejskie wyspisko śmieci. Pawilon Polonia też zyskał swoje nowe życie — w cierpiącej na brak miejsc noclegowych Wenecji został zamieniony na hotel.

Małgorzata Tomczak, *Hotel Polonia*, „Architektura & Biznes” nr 11, 2008

Czas zmierzć się z prawdziwym sukcesem. Apeluję o szczerą i bezkrytyczną radość ze zwycięstwa Polskiego Pawilonu na XI Biennale Architektury w Wenecji. Niech trwa. [...] Ciesz się, że na tegorocznym Biennale nareszcie wygrała publiczność.

A właściwie postawa, która przyznaje widzowi pierwsze miejsce w relacji artysta — widz. Bo Polski Pawilon jasnym przekazem i przejrzystą formą przekazu wyróżnił się zdecydowanie na tle innych Pawilonów Narodowych. Stał się miejscem wytchnienia i szansą na zebranie myśli dla zwiedzającego przygniecionego wykresami, makietami, gadającymi głowami, laserami itd.

Justyna Wesołowska, *Wezwanie do radości*. Zwycięstwo Polskiego Pawilonu na XI Biennale Architektury w Wenecji, www.obieg.pl, 10 X 2008

Jurorzy uzasadniając wybór, podkreślili błyskotliwość koncepcji i ironię. Zaznaczyli, że nie jest to praca na wyrost, lecz odpowiada warunkom panującym w krajach nie będących ekonomiczną potęgą. [...]

Więść o naszym sukcesie rozniosła się dzięki esemesom w kilka sekund. Jak za dotknięciem czarodziejskiej różdżki międzynarodowi widzowie zebrani w polskim pawilonie zaczęli klaskać, ścisnąć się, gratulować. Dopiero po chwili z entuzjastycznego chaosu wyłonił się konkretny: Złoty Lwy!

Monika Małkowska, Grzegorz Sowula, *Ironiczna wizja przyszłości*, „Rzeczpospolita” nr 216, 15 IX 2008

The tone in the best of national pavilions, on the other hand, could not be more different or seem more timely. The standout Polish pavilion — curated by a pair of young architecture critics, one 28 and the other 32 — features Photoshopped images of new buildings in Warsaw as they might be used in a dystopian future five or six decades from now, with a steel-and-glass office block by Norman Foster re-imagined as a dark prison and an airport holding livestock instead of planes. The tone of the accompanying wall text is pitch-perfect: apocalyptic but dry, like Cassandra writing in the Onion.

Christopher Hawthorne, *Venice Architecture Biennale*, „Los Angeles Times”, 17 IX 2008

The project didn't stop with a bunch of photos. The building of Polish Pavilion itself — a monumental building raised in the 1930s — is subject to change. The curators repurposed it into a hotel for the first five days of the Biennale. When I visited, beds were still welcoming visitors willing to have a quick rest and a red sign that reads „Hotel” was added on the façade the Polish pavilion.

Regine, *Venice Biennale of Architecture: the Polish pavilion*, www.we-make-money-not-art.com, 6 XI 2008

There were also plenty of other noteworthy moments: The Polish pavilion won the Golden Lion this year for *Hotel Polonia*. The *Afterlife of Buildings*, a wittily speculative show where contemporary Polish architectural landmarks were imagined as they may appear in 20 years. With a little help from Photoshop, the buildings were transformed into dystopian visions affected by overpopulation, fading natural resources and garbage disposal problems (A Norman Foster-designed office building was transformed into a prison, the Warsaw University Library became a hypercommercial shopping mall, etc).

Felix Burrichter, *Venice Architecture Biennale*. *Gaga for Zaha*, www.themoments.blogs.nytimes.com, 16 IX 2008

11. Międzynarodowa Wystawa Architektury w Wenecji
Pawilon Polski (fot. Marta Lesniakowska)

Performans Oliviera Perpointa w Pawilonie Polonia
(fot. Olivier X)

Kolekcja dzieł sztuki

Galeria Zachęta obok działalności wystawienniczej, która jest jej podstawowym statutowym zadaniem, gromadzi zbiory, nawiązując do tradycji Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych, którego jednym z głównych celów było tworzenie kolekcji sztuki. W 1949 roku TZSP zostało rozwiązane, a jego zbiory, przeniesione w czasie wojny do Muzeum Narodowego w Warszawie, pozostały tam, tworząc trzon obecnej galerii sztuki polskiej. Powołane wówczas Centralne Biuro Wystaw Artystycznych przez wiele lat gromadziło prace polskich artystów na marginesie swojej działalności wystawienniczej i oświatowej. Od początku lat 90., kiedy to Zachęta stała się samodzielną instytucją, zbiory CBWA były wielokrotnie rewaloryzowane. Współczesna kolekcja Zachęty zawiera ponad 3 tys. obiektów, które odzwierciedlają ważne zjawiska w sztuce polskiej od końca lat 40. do czasów najnowszych. Szczególnie reprezentatywne są zbiory malarstwa i sztuki wideo. Kolekcja jest systematycznie uzupełniana o prace polskich twórców średniego i młodego pokolenia — głównie tych, których wystawy pokazywane są w Zachęcie — oraz obiekty sztuki realizowane przy udziale naszej galerii.

Kolekcja obejmuje działy: malarstwo — 669 obiektów, rzeźba — 98 obiektów, grafika — 2376 obiektów, rysunek — 295 obiektów, fotografia — 44 obiekty, nowe media — 31 obiektów.

W dniu 1 maja 2008 roku został powołany dział inwentaryzacji i zbiorów w składzie: Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek — kierownik, główny inwentaryzator, Joanna Egit-Pużyńska — kurator zbiorów, Joanna Waśko — specjalista ds. profilaktyki konserwatorskiej.

W roku 2008 zakupiono następujące prace:
 Wilhelm Sasnal, *Kraków–Warszawa*, 2006, olej, płótno, 55 x 70 cm (zakup w ramach programu operacyjnego „Znaki Czasu”)
 Robert Rumas, *Power Rangers*, 1998, 9 lightboxów o wym. 145 x 100 cm każdy (zakup w ramach programu operacyjnego „Znaki Czasu”)
 Zbigniew Dłubak, z cyklu *Asymetria*, 1987, 4 fotografie cz.b o wym. 31 x 30 cm każda (zakup w ramach programu operacyjnego „Znaki Czasu”)
 Piotr Wysocki, *Aldona*, 2006, instalacja wideo (zakup sponsorowany przez Fundację Sztuki Polskiej ING)
 Wojciech Gilewicz, *KMS Zachęta*, 2007, instalacja wideo (zakup sponsorowany przez Fundację Sztuki Polskiej ING)
 Sędzia Główny, *Wirus w Magnetyzmie serc*, 2006, wideo (zakup sponsorowany przez Fundację Sztuki Polskiej ING)

Wilhelm Sasnal, Kraków–Warszawa, 2006, olej, płótno (fot. J. Sielski)

Zachęta otrzymała w darze następujące prace:
Robert Rumas, *Power Rangers*, 1998, 2 figury 140 cm wys.-
każda

Zbigniew Dłubak, z cyklu *Asymetria*, 1987, 2 fotografie
cz.b. 31 x 30 cm każda

Sędzia Główny, *Beznadziejnik. Rozdział 0. Furie*, 2007,
video, 2'50"

Kobas Laksa, z cyklu *Budynków życie po życiu*, 3 z 6
fotomontaży w formie lightboxów (z wystawy *Hotel Polonia*).

The Afterlife of Buildings w Pawilonie Polonia podczas
11. Międzynarodowej Wystawy Architektury w Wenecji)

Nicolas Gnospiere, z cyklu *Życie budynków*, 10 z 12
wielkoformatowych fotografii w formie lightboxów (z wystawy
Hotel Polonia. The Afterlife of Buildings w Pawilonie Polonia
podczas 11. Międzynarodowej Wystawy Architektury w Wenecji)
Włodzimierz Pawlak, *Niuanse*, 1985, 160 x 150 cm, olej,
płótno

Do depozytu przyjęto:

Katarzyna Kozyra, z cyklu *W sztuce marzenia stoją się
rzeczywistości*:

1. *Non so piu*, 2004, wideoinstalacja
 2. *Kwadrans*, 2004, performans, oraz filmy do performansu:
Lekcja śpiewu, Fascynacja Glorią, Fortepian w Trento)
 3. *Koncert na fasadzie*, 2005, performans
 4. *Diwa. Reinkarnacja*, 2005–2006, performans
 5. *W hołdzie Glorii Viagrze. Przyjęcie urodzinowe*, 2005,
squatting event
 6. *Opowieść zimowa*, 2005–2006, film
 7. *W sztuce marzenia stoją się rzeczywistości*, 2006, film
 8. *The Midget Gallery*, 2006, zapis akcji w procesie
 9. *Madonna z Regensburga*, 2005, film
- Wojciech Gilewicz, *KMS Zachęta*, 2007, instalacja wideo (praca
zakupiona do kolekcji)
- Katarzyna Kozyra, *Olimpia*, 1996, film
- Katarzyna Kozyra, *Faces*, 2005–2006, wideoinstalacja

Prace ze zbiorów Zachęty są użyczane muzeom i galeriom
w Polsce i za granicą. W 2008 roku 64 obiekty z naszej kolekcji
było pokazywanych na 23 wystawach. m.in. na organizowanych
przez Zachęte w Instytucie Polskim w Rzymie ekspozycjach
*„Artibus. I nuovi acquisti della Galeria Nazionale d'Arte
Zachęta”* oraz *„Arsavia saluta Roma”*. 11 prac z kolekcji
zostało zaprezentowanych w Zachęcie w ramach wystaw
„Rewolucje 1968” i *„Włodzimierz Pawlak. Autoportret
w powidokach”*.

Od 26 kwietnia do 4 maja 2008 roku w Zachęcie realizowany
był projekt Małgorzaty Bogdańskiej-Krzyżanek i Joanny Egit-
-Pużyńskiej *„To nie jest wystawa”* poświęcony opiece nad
kolekcjami sztuki współczesnej. Materiały z projektu zostały
opublikowane w książce *O opiece nad kolekcją*.

W 2008 roku kontynuowano prace nad tworzeniem bazy
danych programu MuseumPlus, który służy m.in. do
inventaryzacji zbiorów. Zakończenie projektu digitalizacji
kolekcji pozwoliło na wprowadzenie do bazy danych ponad
1,5 tysiąca zdjęć.

W 2008 roku utrzymana została współpraca z firmą Art Office
(wypożyczenie obrazów z kolekcji do dekorowania pomieszczeń
biurowych) oraz z Agencją Fotograficzną Medium (dystrybucja
zdjęć obiektów z kolekcji).

Opiekę konserwatorską nad naszą kolekcją sprawował Paweł
Sadlej i konserwatorzy z CROATON — Konserwacja
i restauracja obiektów, dzieł sztuki sp. z o.o. Konserwacji zostały
poddane 3 obiekty z kolekcji.

Dział edukacji

Dział edukacji tworzy program towarzyszący wystawom
w Galerii, zajmuje się popularyzacją wiedzy o sztuce, udostępnia
informacje o aktualnym programie galerii Zachęta i galerii
Kordegarda. Organizuje wykłady, spotkania z artystami,
historykami i krytykami sztuki, sesje naukowe, projekcje filmowe,
warsztaty, promocje książek. Dział edukacji odpowiada także za
specjalne wydarzenia towarzyszące wernisażom wystaw, w roku
2008 zorganizował koncerty towarzyszące otwarciu wystawy
„Pod ścianą” (zob. Kalendarium wystaw, s. 74).

Od początku lat 60. działa przy Zachęcie Koło Miłośników
Sztuki, skupiające głównie młodzież licealną i studencką. W roku
2008 kontynuowali serię spotkań z młodymi artystami z całej
Polski. Każde spotkanie prowadzone było na zasadzie ciągłego
dialogu z publicznością. Spotkania w pierwszej połowie roku
prowadziły historyczki sztuki Anna Ciabach i Karolina Łabowicz-
-Dymanus. W drugiej połowie roku spotkania z artystami
prowadziła koordynatorka programu Karolina Vyšata,
każdorazowo wiążąc temat spotkania z aktualną lub
nadchodzącą wystawą. Zadaniem Koła Miłośników Sztuki jest
kształtowanie środowiska młodych, świadomych i aktywnych
odbiorców sztuki współczesnej.

W pierwszej połowie roku 2008 kontynuowano również cykl
wykładów *„Architektura współczesna. Idee — ideologie”*. Istotną
częścią tych spotkań była dyskusja nie tylko nad ideą zawartą
w dziele architektonicznym, ale także nad ideologią, która przez
to dzieło przemawia. Cykl koordynowała Barbara Dąbrowska.
W drugiej połowie roku rozpoczęliśmy nowy program *„Pytania
o architekturę”*. Jest on przeznaczony zarówno dla publiczności
związanej zawodowo z architekturą, jak i dla osób interesujących
się przemianami społecznego miasta. Tematem dyskusji są
problemy związane z projektowaną i istniejącą architekturą,
urbanistyką, rewitalizacją obiektów przemysłowych i fragmentów
miast oraz różnego rodzaju niepokojącymi zmianami
zachodzącymi w ostatnim czasie w przestrzeni miejskiej. Do
rozmowy zapraszamy architektów, historyków i krytyków
architektury, konserwatorów, a także specjalistów z różnych
dziedzin nauki zajmujących się problemami współczesnego
miasta. Cykl koordynuje Anna Zdzieborska.

Kontynuowano spotkania z artystami fotografami pt. *„Fotografia
polska po 1945 roku”*. Patronami medialnymi cyklu były: portal
internetowy Fotopolis.pl oraz miesięcznik Foto. W tym roku
publiczność miała okazję poznać twórczość Georgii Krawiec,
Basi Sokołowskiej, Leszka Szurkowskiego oraz Rafała Milacha.
Cykl został zakończony spotkaniem z młodym fotografem
(wyłonionym w głosowaniu publiczności), fotoedytorem Przekroju
Kubą Dąbrowskim. Cykl koordynowała Joanna Kinowska.
Prowadzono nadal spotkania promujące kolejne numery
czasopisma *„Czas Kultury”* (koordynacja Benjamin Cope).
W dyskusjach udział biorą redaktorzy pisma i zaproszeni
specjaliści.

Istotnym uzupełnieniem programu wystaw są projekcje filmowe.
W 2008 roku zorganizowano cztery duże programy, m.in.
wakacyjne: *„Lato miłości”* oraz towarzyszący wystawie
„Rewolucje 1968” wraz z pokazami filmów dokumentalnych
produkcji Newsreel. Wystawy monograficzne są okazją do
poznania inspiracji filmowych artysty, dlatego też towarzyszą im
pokazy z serii *„Artysta poleca”*. W roku 2008 mieliśmy okazję
poznać ulubione filmy Wilhelma Sasnala i Luca Tuymansa.
(koordynacja programu Karolina Vyšata).

W roku 2008 organizowaliśmy spotkania i koncerty przy współudziale naszych dotychczasowych partnerów, przede wszystkim były to koncerty Warsaw Electronic Festiwal, koncerty i warsztaty „Playback-play1” Stowarzyszenia na Rzecz Kultury Aktywnej SO:ON oraz pokaz filmów i akcja artystyczna grupy tyżka Czyli Chill (wykaz wszystkich wydarzeń w Kalendarium wystaw).

Warsztaty zajmują istotne miejsce w programie edukacyjnym. Są to zajęcia o charakterze teoretyczno-praktycznym dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także dla całych rodzin. Towarzyszą one wystawom, ale również odbywają się niezależnie od nich — w czasie wakacji i ferii oraz raz w miesiącu z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”.

Dużą popularnością cieszyły się warsztaty organizowane na wystawach „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”, „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku” oraz „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”. W roku 2008 prowadziliśmy warsztaty rodzinne w każdą niedzielę, ze względu na dużą popularność w dwu grupach. Wprowadziliśmy też podział wiekowy, by dostosować zabawę i oglądanie wystaw do potrzeb i możliwości dzieci.

Projekt „Zachęta czyta dzieciom”, rozpoczęty jeszcze w 2007 roku, w 2008 wpisał się na stałe w nasz program kierowany dla najmłodszych. Raz w miesiącu w soboty zapraszamy dzieci i rodziców na wspólne czytanie wybranej przez nas książki. Zaprezentowaliśmy między innymi D.O.M.E.K. Aleksandry Machowiak i Daniela Mizielińskiego oraz *Gryzmoły dla ślimaka* Adama Adacha.

Z okazji Dnia Dziecka zorganizowaliśmy specjalne warsztaty promujące książkę *Zachęta do sztuki* Zofii Dubowskiej-Grynberg, w opracowaniu graficznym Natki Luniak. Na przykładzie 25 dzieł polskich artystów współczesnych, m.in. Henryka Stażewskiego, Jerzego Nowosielskiego, Edwarda Dwurnika, Katarzyny Kozyry, Wilhelma Sasnala i wielu innych autorka pokazuje dzieciom, czym jest sztuka współczesna. Przy warsztatach stale współpracuje 9 osób.

W dziale edukacji odbywają praktyki i wolontariaty studenci wydziałów historii sztuki, kulturoznawstwa, edukacji artystycznej i pedagogiki uniwersytetów polskich i zagranicznych (Viadrina, Uniwersytet Londyński, Sorbona). Współpracujemy z Narodowym Centrum Kultury w programach stażowych. W 2008 roku współpracowało z nami 9 praktykantów, 4 stażystów i 20 wolontariuszy.

Dział zapewnia opiekę merytoryczną nad widzami galerii w czasie weekendów: dyżur przewodnika, bezpłatne oprowadzanie po wystawach, rozszerzoną informację o programie wystaw w Zachęcie, Kordegardzie i o ważniejszych wystawach w Warszawie.

Oprowadzanie z przewodnikiem to najbardziej klasyczna forma poznawania wystaw. Dział edukacji organizuje je od wielu lat w każdą pierwszą niedzielę po otwarciu nowej ekspozycji — opowiada o niej kurator, najlepiej znający jej tajniki. W miarę możliwości proponujemy również oprowadzania autorskie, kiedy twórcy opowiadają o swoim warsztacie i doświadczeniu przy swoich dziełach. We wszystkie pozostałe niedziele zwiedzający mogą bezpłatnie skorzystać z usługi przewodnickiej. W dziale edukacji można zamawiać oprowadzania dla grup zorganizowanych — w 2008 roku oprowadzono 76 takich grup (łącznie 1737 osób). W ciągu roku w sposób nieklasyczny, interaktywny oprowadziliśmy 32 grupy. Młodzież pod opieką

przewodnika próbuje znaleźć odpowiedzi na ważne pytania, rozwiązać quizy czy wykonać pracę nawiązującą do wystawy. Z działem edukacji współpracowało w 2008 roku piętnastu przewodników.

Barbara Dąbrowska odeszła na emeryturę w maju 2008 roku, po 18 latach kierowania działem edukacji. Stale jednak współpracuje z działem edukacji, prowadzi nowy cykl „Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy”. Jego celem jest przybliżanie problemów sztuki najnowszej osobom starszym oraz przełamanie powszechnego stereotypu dotyczącego trudności w jej odbiorze. Spotkania odbywają się raz w miesiącu na wybranej wystawie. Dyskusja po obejrzeniu ekspozycji prowadzona jest wspólnie przez młodego historyka sztuki i osobę w „trzecim wieku”.

Działalność działu edukacji w liczbach

program towarzyszący wystawom: 13 864 uczestników
89 spotkań, 3848 uczestników
w tym:

23 wykłady z udziałem 39 prelegentów, 861 słuchaczy
4 spotkania dyskusyjne z udziałem 20 prelegentów, 145 słuchaczy
10 spotkań „Konservator radzi”, 5 prowadzących, 120 uczestników
4 spotkania z młodymi artystami w ramach Koła Miłośników Sztuki, 8 prowadzących, 140 słuchaczy
3 spotkania z cyklu „Patrzeć/Zobaczyć, sztuka współczesna i seniorzy”, 2 prowadzące, 87 uczestników
3 koncerty, w tym otwarcie wystawy „Pod ścianą” – KOT, Psychocukier; 580 uczestników
2 promocje książek, 2 autorów, 5 osób dyskutujących, 130 uczestników
37 projekcji filmowych, 43 filmy, 5 programów filmowych, 1665 widzów
3 spotkania autorskie, 6 artystów, 20 filmów, 2 prezentacje, 120 uczestników
155 warsztatów teoretyczno-praktycznych, 6410 uczestników
76 oprowadzonych wycieczek, w tym 32 interaktywnie, 1737 uczestników
11 oprowadzeń kuratorskich, 35 niedzielnych przez przewodników (w cenie biletu), 849 widzów
Noc Muzeów: oprowadzanie po wystawach, 4 filmy, quiz, 1020 uczestników przy frekwencji na wystawie 5000 osób

działania poza programem wystaw: 2147 uczestników
26 wykłady cykliczne, 1397 słuchaczy
w tym:

3 spotkania z cyklu „Czas Kultury w Zachęcie”, 12 uczestników dyskusji, 100 słuchaczy
9 wykładów z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”, 470 słuchaczy
3 spotkania dyskusyjne z cyklu „Pytania o architekturę”, 13 uczestników, 137 słuchaczy
5 spotkań z cyklu „Fotografia polska po 1945 roku”, 530 słuchaczy
6 wykładów dla Koła Miłośników Sztuki, 160 słuchaczy

2 festiwal muzyczny, 17 muzyków w ciągu 2 dni koncertów, 140 uczestników
4 sympozja, 41 wykładów w ciągu 6 dni, 45 uczestników, 390 słuchaczy

1 przegląd filmów, 21 filmów, 30 widzów
 2 spotkania gościnne, 1 wręczona nagroda, 60 uczestników
 4 spotkania dla nauczycieli i pracowników działów edukacji
 w innych galeriach i muzeach, 5 prowadzących,
 130 uczestników

52 sobotnio-niedzielnych dyżurów merytorycznych
 9 praktykantów
 4 stażystów
 20 wolontariuszy
 15 przewodników
 9 prowadzących warsztaty teoretyczno-praktyczne
 52 wysłane newslettery

Zakupiono 66 publikacji
 Otrzymano w ramach wymiany między galeriami 210 publikacji.
 27 wypożyczeń międzybibliotecznych
 282 czytelników korzystających z księgozbioru biblioteki

Spotkanie z cyklu „Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy” (fot. Z. Dubowska-Grynberg)

Panel dyskusyjny towarzyszący wystawie „Luc Tuymans. Idź i patrz” (fot. J. Kinowska)

Spotkanie z Kamilem Sipowiczem, autorem książki *Hipisi* w PRLu oraz prezentacja publikacji (fot. J. Kinowska)

Warsztat z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”: D.O.M.E.K
 (fot. M. Witkowska)

Pod ścianą
 Warsztat rodzinny „Pomaluj swój dom”
 (fot. A. Szostakiewicz)

Dział dokumentacji

Dział gromadzi dokumentację wystaw prezentowanych w galeriach Zachęta i Kordegarda oraz innych wydarzeń artystycznych organizowanych przez galerię od 1950 roku. Druki dokumentujące wystawy to: zaproszenie, katalog, plakat, materiały przygotowane na konferencję prasową, plany sal z rozmieszczeniem eksponowanych prac, spis prac na wystawie, dokumentacja fotograficzna (konferencja prasowa, wernisaż, ekspozycja, poszczególne dzieła), recenzje prasowe.

Dział gromadzi również informacje o twórczości artystów polskich, tworzących po 1945 roku; zebrano dokumenty dotyczące 30 171 artystów. Zbiór poszerza się systematycznie o nazwiska artystów młodszego pokolenia; w 2008 roku utworzono dodatkowo 378 kart ewidencyjnych.

W dziale dokumentacji znajduje się także:

— archiwum fotograficzne (zdjęcia cyfrowe, diapozytywy, negatywy) dotyczące wystaw organizowanych w galeriach Zachęta i Kordegarda od 1950 roku oraz fotografie prac wybranych artystów

— zbiór katalogów wystaw prezentowanych w galerii Zachęta (około 1304 tytuły) i galerii Kordegarda (573 tytuły)

— druki zwarte związane z działalnością Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych (sprawozdania, przewodniki, katalogi — 209 tytułów)

W ramach zajęć fakultatywnych co roku studenci historii sztuki, bibliotekoznawstwa lub kulturoznawstwa odbywają praktyki z zakresu dokumentacji sztuki współczesnej.

Działalność działu dokumentacji w liczbach:

15 wystawom prezentowanym w galerii Zachęta i 6 wystawom w galerii Kordegarda założono dokumentację
1290 zdjęć cyfrowych i 260 odbitek załączono do dokumentacji wystaw w galerii Zachęta i Kordegarda
30 171 artystów posiada dokumentację indywidualną
5014 recenzji prasowych zostało opracowanych i dołączonych do dokumentacji artystów i wystaw
463 katalogi wystaw pozyskano do działu dokumentacji
6 studentów (historii sztuki, kulturoznawstwa, bibliotekoznawstwa) odbyło zajęcia fakultatywne
310 osób skorzystało z materiałów działu dokumentacji

baza danych MuseumPlus

W elektronicznej bazie danych MuseumPlus dostępne jest:

— pełne kalendarium wystaw w galerii Zachęta (1242 wystawy) i w galerii Kordegarda (673 wystawy) z lat 1950–2008

— 30 171 nazwisk artystów

— lista katalogów wystaw prezentowanych w galerii Zachęta z lat 1928–2008

— pełna lista katalogów wystaw prezentowanych w galerii Kordegarda z lat 1950–2008

— katalog wideoteki (556 pozycji).

Dział wydawnictw

W roku 2008 ukazały się następujące publikacje:

Raport roczny 2007

opracowanie: Maciej Gajewicz

projekt graficzny: Jan Bokiewicz

wersja językowa polska, wkładka w języku angielskim

80 s., il. barwne, oprawa miękka

ISBN 978 83 60713 16 7

Zofia Dubowska-Grynberg

Zachęta do sztuki. Sztuka współczesna dla dzieci

projekt graficzny: Natka Luniak

wersja językowa polska

książka wydana we współpracy z Wydawnictwem Muchomor

s.nlb, il. barwne, oprawa twarda

ISBN 978 83 60713 12 9, ISBN 978 89774 28 6

Dokumentalistki. Polskie fotografki XX wieku

pod redakcją Karoliny Lewandowskiej

wstęp: Agnieszka Morawińska

teksty: Karolina Lewandowska, Karolina Puchata-Rojek, Adam

Sobota, Agata Jakubowska

projekt graficzny: Lech Majewski

wersje językowe: polska i angielska

książka wydana we współpracy z wydawnictwem Bosz

224 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka i twarda

ISBN 978 83 7576 0066 4, ISBN 978 83 60713 11 2

Wersja angielska: She-Documentalists. Polish Women

Photographers of 20th Century,

ISBN 978 83 7576 019 4, ISBN 978 83 60713 13 6

Rewolucje 1968

koncepcja i redakcja naukowa: Hanna Wróblewska, Maria

Brewińska, Zofia Machnicka, Joanna Sokołowska

wstęp: Adam Michnik, Agnieszka Morawińska

antologia tekstów

projekt graficzny: Maciej Kałkus, Krystian Rosiński

wersja językowa polska

książka wydana we współpracy z Agorą SA

296 s., il. kolor, czarno-białe, oprawa twarda

ISBN 978 83 60713 20 4, ISBN 978 83 7552 368 3

O opiece nad kolekcją
(materiały z projektu „To nie jest wystawa”)
pod redakcją Małgorzaty Bogdańskiej-Krzyżanek i Joanny Egit-Pużyńskiej

wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek i Joanna Egit-Pużyńska,
Iwona Szmelter, Joanna Czernichowska, Bogumiła J. Rouba
(wywiad), Anna Czajka, Agnieszka Wielocha, Agata Jarczyk,
Joanna Waśko, Krzysztof Lewandowski
projekt graficzny: Dorota Karaszewska
wersja językowa polska
168 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 25 9

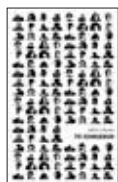
Katalogi

Barbara Zbrożyna. *Figury nastonecznione*
pod redakcją Anny Marii Leśniewskiej
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Anna Maria Leśniewska, Jacek Waltoś, Krzysztof Knittel
projekt graficzny: Raman Tratsiuk, Ludwika Gnyp
wersja językowa polska z angielskim streszczeniem
64 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 15 0

Zofia Lipecka. *Po Jedwabnem*
pod redakcją Hanny Wróblewskiej
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Phillippe Piguet, Elżbieta Janicka, Zofia Lipecka
projekt graficzny: Maciej Sikorzak
wersja językowa polsko-angielsko-francuska
170 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 14 3

Dada East? *Rumuńskie konteksty dadaizmu*
pod redakcją Zofii Machnickiej
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Adrian Notz, Ion Grigorescu, Zofia Machnicka, Ion Pop,
Tom Sandquist (wywiad), Alina erban
projekt graficzny: Tomasz Bierkowski
wersja językowa polsko-angielska
86 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 10 5

Hotel Polonia. *The Afterlife of Buildings*
11. *Mostra Internazionale di Architettura. La Biennale di Venezia*
pod redakcją Grzegorza Piątki i Jarosława Trybusia
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Marta Leśniakowska, Jarosław Trybuś
noty o pracach: Grzegorz Piątek
projekt graficzny: Magda Płowar

wersja językowa angielsko-polsko-włoska
166 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 17 4

Guy Ben-Ner. *Zgodnie z instrukcją*
pod redakcją Magdy Kardasz
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Magda Kardasz, Nimrod Matan
nota biograficzna: Nimrod Matan
projekt graficzny: Maciej Sikorzak
wersja językowa polsko-angielska
108 s., il. barwne, oprawa miękka
ISBN 978 8360713 18 1

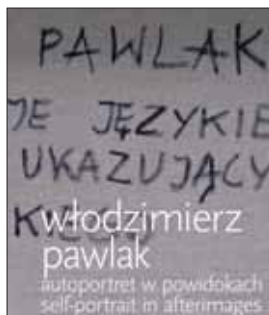
Marek Piasecki. *Fragile*
pod redakcją Joanny Kordjak-Piotrowskiej
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Joanna Kordjak-Piotrowska, Karolina Lewandowska,
Anna Markowska, Andrzej Pieńkos
kalendarium, bibliografia, katalog prac wystawionych: Joanna
Kordjak-Piotrowska
projekt graficzny: Maciej Sikorzak
wersja językowa polsko-angielska
204 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 24 2

Włodzimierz Pawlak. *Autoportret w powidokach*
pod redakcją Agnieszki Szewczyk
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Agnieszka Szewczyk, Maryla Sitkowska, Janusz Zagrodzki
kalendarium, bibliografia, katalog dzieł wszystkich: Agnieszka
Szewczyk
projekt graficzny: Tomasz Bierkowski
wersja językowa polsko-angielska
234 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 8360713 21 1

wkładka z tekstami w jęz. polskim do publikacji towarzyszącej
wystawie *Luc Tuymans*, wydanej przez wydawnictwo Stockmans,
Belgia
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: György Dragomán, Olga Stanisławska, Ottó Tolnai,
Agata Tuszynska

Foldery do wystaw w Zachęcie

Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku
opisy: Anna Duńczyk, Karolina Lewandowska, Karolina Puchała-
-Rojek
projekt graficzny: Maciej Sikorzak
wersja językowa polska

Krystyna Piotrowska. Dokument podróży
teksty: Paweł Śpiewak, Michał Sobelman
projekt graficzny: Maciej Sikorzak
wersja językowa polska

To nie jest wystawa
teksty: Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek, Joanna Egit-Pużyńska,
Iwona Szmelter, Anna Czajka (wywiad), Bogumiła J. Rouba
(wywiad), Joanna Waśko
projekt graficzny: Tomasz Bierkowski
wersja językowa polska

Luc Tuymans. Idź i patrz
teksty: Piotr Bernatowicz, Rafał Jakubowicz
projekt graficzny: Tomasz Bierkowski
wersje językowe: polska i angielska

Rewolucje 1968
tekst: Hanna Wróblewska
projekt graficzny: Tomasz Bierkowski
wersje językowe: polska i angielska

Pod ścianą
tekst: Maria Brewińska
projekt graficzny: Marianka Dobkowska, Krzysztof Bielecki
wersja językowa polsko-angielska

Foldery do wystaw w Kordegardzie

projekt graficzny Jakub Jezierski, wersja językowa polsko-angielska

Daniel Malone. Upadając/Powstając
teksty: Magda Kardasz, Daniel Malone

Iwo Rutkiewicz, Stawek ZBK Czajkowski. wlepka
tekst: Magda Kardasz

Pies w wielkim mieście
teksty: Magda Kardasz, Jerzy Pilch

Hadassah Emmerich. Salon
tekst: Magda Kardasz

Rene Maisner. Elementy
teksty: Rene Maisner, Izabela Wojciechowska

Kuba Bąkowski. Potęga
tekst: Magda Kardasz

Inne

informator Dział Edukacji Zachęty Narodowej Galerii Sztuki
wersja językowa polska

folder Aukcja obrazów ze zbiorów Zachęty 28.11.2008
projekt graficzny: Maciej Sikorzak
wersja językowa polska

Informator o galeriach warszawskich
projekt graficzny: Jakub Jezierski, wersja językowa polsko-angielska
6 edycji (styczeń–marzec, kwiecień–maj, czerwiec,
lipiec–wrzesień, wrzesień–listopad, listopad–styczeń)

Plakat do wystawy „Dada East?. Rumuńskie konteksty dadaizmu”
(projekt Tomasz Bierkowski)

Dział marketingu i rzecznik prasowy

Dział marketingu odpowiedzialny jest za opracowanie strategii promocyjnej i reklamowej galerii na kolejne lata, a także planu pozyskania dodatkowych środków (usług, produktów) wspomagających działalność Zachęty od podmiotów prywatnych. Dział marketingu koordynuje również zdobywanie dotacji ministerialnych na projekty, jak również środków pozabudżetowych od podmiotów publicznych i prywatnych, polskich i zagranicznych. Do zadań działu należy współpraca w ramach patronatów medialnych, organizacja imprez promocyjnych oraz koordynacja udziału galerii w wydarzeniach organizowanych w Warszawie. W ubiegłym roku dział uczestniczył w organizacji i realizacji projektów promocyjnych i oświatowych, w Nocy Muzeów (razem z działem edukacji), a także w wydarzeniach towarzyszących wystawom prezentowanym w Zachęcie.

W ramach współpracy ze sponsorami Zachęty dział marketingu był odpowiedzialny m.in. za koordynację uroczystości wręczenia nagród BZWBK Press Photo, wystawy pokonkursowej „Zmiany klimatu w oczach dzieci”, organizowanej przez UNEP i Bayer, organizację Dnia Dziecka, połączonego z warsztatami rodzinnymi dla PLIVA Kraków oraz cyklu szkoleń i spotkań Leroy Merlin Polska.

Dział marketingu koordynuje także działania fundraisingowe związane z udostępnianiem powierzchni Zachęty na organizację konferencji, imprez promocyjnych i gali jubileuszowych. W tym roku z oferty Zachęty skorzystały m.in. następujące instytucje i firmy: Akademia Rozwoju Filantropii, ARC Rynek i Opinia, Niemiecka Izba Przemysłowo-Handlowa, ORTO_FAN, Warszawski Uniwersytet Medyczny, Congress-Or Biuro Kongresów i Turystyki, Fundacja Sztuki Polskiej ING, Canon, Nescafe, Fundacja Dzieci Niczyje, Fundacja Commitment to Europe, Fundacja Współpracy Polsko-Ukraińskiej PAUCI.

Rzecznik prasowy odpowiada za kontakty z mediami i dba o wizerunek instytucji. Wraz z działem marketingu bierze czynny udział w organizacji i koordynacji wydarzeń promocyjnych galerii. Wspólnie z działem edukacji uczestniczy również w realizacji projektów oświatowych, a także w specjalnych wydarzeniach towarzyszących wystawom prezentowanym w Zachęcie. Do zadań rzecznika należy redakcja materiałów prasowych, komunikatów, komentarzy lub ewentualnych polemik dotyczących publikacji na temat działalności galerii. Rzecznik kontaktuje się z osobami zgłaszającymi uwagi lub poszukującymi informacji na temat funkcjonowania instytucji. Jest w stałym kontakcie z innymi instytucjami kultury oraz czołowymi tytułami prasowymi, stacjami radiowymi i telewizyjnymi. Dbą o rzetelną i terminową dystrybucję materiałów, odpowiada za udostępnienie na stronie internetowej zdjęć aktualnych wystaw, koordynuje nagrania radiowe, filmowe i wywiady prasowe w galerii.

W 2008 roku Zachęta zaprosiła dziennikarzy na 13 konferencji prasowych i 16 wernisaży.

Plakaty reklamujące wystawę „Disco Zachęta”
(projekt Magda Piwowar)

Baner promujący wystawy, stacja metro Centrum, Warszawa
(projekt Maciej Sikorzak)

Dział administracji

W tym roku do zadań działu należały m.in.: modernizacja systemów bezpieczeństwa (wymiana wyeksploatowanych urządzeń w centrum monitorowania z zachowaniem dotychczasowego okablowania i kamer wraz z wymianą i konfiguracją zintegrowanego programu wizualizacji służącego do obsługi systemu SAP — system alarmu pożaru i SSWiN — system sygnalizacji włamania i napadu); organizacja i nadzór prac remontowo-budowlanych na dachu budynku polegających na uzupełnieniu ubytków oraz usunięciu nieszczelności w połaciach dachowych, naprawach spękanych kominów, gzymsów, sztukaterii, wykonaniu obróbek blacharskich i rynien; remont sali kinowej obejmujący wymianę tapet, malowanie ścian, cyklinowanie i olejowanie parkietu; modernizacja systemu teletechnicznego polegająca na wymianie wyeksploatowanej centrali analogowej na centralę cyfrową DGT Millenium; poprawa warunków klimatycznych na salach ekspozycyjnych (wyklejenie świetlików górnych folią termoizolacyjną pozwalającą na znaczne obniżenie temperatury w przestrzeni między świetlikami i na salach wystawowych).

Księgarnia artystyczna

Specjalizuje się w sprzedaży wydawnictw poświęconych sztuce. W obecnej formie (wnętrze zaaranżował Tomasz Osiński) działa od 1997 roku i ze względu na bogatą ofertę oraz konkurencyjne ceny cieszy się ogromnym zainteresowaniem zarówno u polskich, jak i zagranicznych klientów. Księgarnia oferuje albumy, książki z zakresu malarstwa, grafiki, rysunku, plakatu, fotografii, rzeźby, architektury, teatru, filmu, oraz eseje i opracowania naukowe poświęcone kulturze, filozofii i socjologii. W księgarni znaleźć można również liczne wydawnictwa dla dzieci ilustrowane przez wybitnych grafików oraz ciekawe pamiątki i gadżety z logo Zachęty. W 2008 roku został otwarty nowy dział księgarni z filmami DVD nie tylko dotyczącymi sztuki, ale i innymi, realizowanymi przez uznanych twórców i nagradzanymi na festiwalach filmowych. Księgarnia podjęła współpracę m.in. z Polskim Wydawnictwem Audiowizualnym, Ośrodkiem Dokumentacji Sztuki Tadeusz Kantora Cricoteka, Best Filmem, Gutek Filmem, Solopanem, Mayfly, SPI Video, Kino Polska. Księgarnia Artystyczna współorganizuje również cykl warsztatów plastycznych dla dzieci „Zachęta czyta dzieciom” oraz spotkania promocyjne książek i płyt DVD. Dzięki współpracy z Księgarnią Serenissima powstała także strona internetowa, na której można zapoznać się z katalogami wystaw, a także je kupić. Od stycznia 2008 kierownictwo księgarni objęła **Marta Dąbrowska**. Księgarnia jest czynna w czasie otwarcia Zachęty od wtorku do niedzieli w godzinach 12–20, a także podczas specjalnych okazji oraz imprez towarzyszących wystawom organizowanym przez galerię.

Biuro programów operacyjnych

Od 1 października 2008 w Zachęcie działa biuro programów operacyjnych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w którym rozpatrywane są wnioski o dotację z programu MKiDN: Wydarzenie Artystyczne, Priorytet 2. Sztuki wizualne.

Odpowiedzialna za biuro jest **Elżbieta Sobiecka**.

Pracownikami biura są: **Izabela Pastuszko, Paulina Rymkiewicz, Katarzyna Słoboda**.

W trzech ostatnich miesiącach 2008 biuro zajmowało się przyjmowaniem wniosków składanych w pierwszym naborze programu, analizowaniem ich pod względem formalnym, udzielaniem informacji dotyczących prawidłowego wypełnienia wniosków oraz przygotowaniem obrad zespołu, mającego dokonać merytorycznej oceny wniosków. Zespół biura programów operacyjnych jest w ciągłym kontakcie z MKiDN. Pracownicy biura posługują się programem komputerowym do ewidencji wniosków Szpon.

Kalendarium wystaw. Spotkania autorskie, sesje naukowe, wykłady, promocje książek, koncerty, spektakle teatralne, projekcje filmowe, program edukacyjny towarzyszący wystawom i poza programem wystaw

- 6 I** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”: *Portret na tle*, prowadzenie: Anna Owsiany, Agnieszka Szostakiewicz
- 8 I** Wykład z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”: *Fenomenologia architektury*, dr hab. Jeremi Królikowski
- 9 I** Warsztaty towarzyszące wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Portret*, prowadzenie: Marta Stawińska
- 10 I** Projekcja filmu z cyklu filmów wybranych i polecanych przez Wilhelma Sasnala, towarzysząca wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Ulica Graniczna*, reż. A. Ford, Polska 1949
- 11 I** Warsztaty towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”: *Artystyczna żegluga*, prowadzenie: Małgorzata Ciunowicz
- 13 I** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Alina Ślesieńska 1922–1994”: *Mosty, stadiony i wieżowce*, prowadzenie: Magda Kubecka, Agnieszka Szostakiewicz
- 16 I** Spotkanie z Barbarą Brus-Malinowską z Muzeum Narodowego w Warszawie, towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”
- 16 I** Warsztaty towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”: *Portret*, prowadzenie: Magda Kubecka
- 17 I** Projekcja filmu z cyklu filmów wybranych i polecanych przez Wilhelma Sasnala, towarzysząca wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Zagubione uczucia*, reż. J. Zarzycki, Polska 1957
- 18 I** Warsztaty towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”: *Portret*, prowadzenie: Marta Witkowska
- 20 I** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Fotograficzne historie*, prowadzenie: Magda Komornicka, Agnieszka Szostakiewicz
- 21 I** Spotkanie z cyklu „CZAS KULTURY W ZACHĘCIE”: *ZOO/Opozycja*. Udział wzięli: dr Benjamin Cope, prof. Grzegorz Kowalski, dr Monika Bakke, Jan Gondowicz
- 22 I** Wykład z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”: *Architektura władzy w Europie i Stanach Zjednoczonych ok. 1930–1940*, dr Filip Burno
- 23 I** Spotkania Koła Miłośników Sztuki z artystami: Angelika Fojtuch, prowadzenie: Ania Ciabach
- 24 I** Projekcja filmu z cyklu filmów wybranych i polecanych przez Wilhelma Sasnala, towarzysząca wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Sportowe życie*, reż. L. Anderson, Wielka Brytania, 1963
- 25 I Wernisaż wystawy „Daniel Malone. Upadając/Powstając” (Kordegarda)**
- 27 I** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”: *Maski karnawałowe*, prowadzenie: Marta Stawińska, Agnieszka Szostakiewicz
- 28 I** Spotkanie poświęcone pamięci Krystiany Robb-Narbutt. Udział wzięli: dr Agnieszka Morawińska, Piotr Paziński, Dorota Jarecka, Marzenna Guzowska, Bella Szwarzman-Czarnota, Piotr Lachman
- 30 I** Wykład z cyklu „Fotografia polska po 1945 roku”: *Projekty warszawskie*, Georgia Krawiec
- 30 I** Warsztaty towarzyszące wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Portret*, prowadzenie: Marta Stawińska
- 31 I** Projekcja filmu z cyklu filmów wybranych i polecanych przez Wilhelma Sasnala, towarzysząca wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Chudy i inni*, reż. H. Kluba, Polska 1966

3 II Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Alina Ślesieńska 1922–1994”: *Warsztat rzeźbiarski*, prowadzenie: Magda Kubecka, Agnieszka Szostakiewicz

5 II Warsztaty towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”: *Pejzaż, martwa natura*, prowadzenie: Anna Owsiany

6 II Spotkania Koła Miłośników Sztuki z artystami: Maciej Kurak, prowadzenie: Karolina Tabowicz-Dymanus

7 II Projekcja filmu z cyklu filmów wybranych i polecanych przez Wilhelma Sasnala, towarzysząca wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Persona*, reż. I. Bergman, Szwecja 1966

8 II Warsztaty towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”: *Historia portretu na wesoło i serio*, prowadzenie: Małgorzata Ciunowicz, Maria Witkowska

9 II Warsztaty rodzinne z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”, prowadzenie: Marta Sławińska, Monika Hanulak (ilustratorka książki *Wiersze Juliana Tuwima*, wyd. Wytównia)

10 II Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”: *Moda dawniej, moda dzisiejsza*, prowadzenie: Magdalena Komornicka, Agnieszka Szostakiewicz

12 II Wykład z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”: *Narodowe, internacjonalistyczne, kosmopolityczne... wnętrza II Rzeczypospolitej*, Hubert Bilewicz

14 II Projekcja filmu z cyklu filmów wybranych i polecanych przez Wilhelma Sasnala, towarzysząca wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Trzeba zabić tę miłość*, reż. J. Morgenstern, Polska 1972

17 II Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała”: *W pracowni malarza*, prowadzenie: Marta Kubecka, Agnieszka Szostakiewicz

20 II Wykład z cyklu „Fotografia polska po 1945 roku”: *Warstwy, procesy, symbole*, Beata Sokółowska

20 II Spotkanie z artystą Danielem Malone, towarzyszące wystawie „Daniel Malone. Upadając/Powstając”

21 II Projekcja filmu z cyklu filmów wybranych i polecanych przez Wilhelma Sasnala, towarzysząca wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Zawód reporter*, reż. M. Antonioni, Francja, Hiszpania, Włochy, USA 1975

24 II Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Alina Ślesieńska 1922–1994”: *Każdy zasługuje na pomnik*, prowadzenie: Anna Owsiany, Agnieszka Szostakiewicz

26 II **Początek projektu „To nie jest wystawa”**

26 II Wykład z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”: *Ciało architektury/architektura ciała*, Lidia Klein

26 II Warsztaty z serii „Zachęta na kółkach”: *Miasto przyszłości*, prowadzenie: Magda Kubecka, Zofia Dubowska-Grynberg, Powiślańska Fundacja Społeczna

27 II Warsztaty towarzyszące wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Portret*, prowadzenie: Magda Komornicka, Marta Kubecka

28 II Projekcja filmu z cyklu filmów wybranych i polecanych przez Wilhelma Sasnala, towarzysząca wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata Walki”: *Przyjęcie na dziesięć osób plus trzy*, reż. J. Gruz, Polska 1973

29 II Warsztaty towarzyszące wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Portret*, prowadzenie: Magdalena Komornicka, Anna Owsiany

1 III Spotkanie z cyklu sobotnich spotkań z publicznością „Konserwator radzi” towarzyszące wystawie „To nie jest

wystawa”, prowadzenie: Joanna Waśko, Agnieszka Wieloch (konserwatorki malarstwa)

1 III Warsztaty rodzinne z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”, prowadzenie: Marta Sławińska, Bogna Pniewska (ilustratorka książki Tyny Osiewicz *O wiadukcie kolejowym, który chciał zostać mostem nad rzeką...*, wyd. Dwie Siostry)

2 III Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Wilhelm Sasnal. Lata walki”: *Komiks 2*, prowadzenie: Marta Sławińska, Agnieszka Szostakiewicz

3 III Wykład towarzyszący projektowi „To nie jest wystawa”: *Być albo nie być sztuki najnowszej*, prof. Iwona Szmelter

4 III Wykład z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”: *Sacrum świekości. O sakralizowaniu architektury*, Jarosław Trybuś

4 III Warsztaty towarzyszące projektowi „To nie jest wystawa”: *Kulisy Zachęty*, prowadzenie: Anna Owsiany

5 III Warsztaty towarzyszące projektowi „To nie jest wystawa”: *Kulisy Zachęty*, prowadzenie: Magda Kubecka

7 III **Wernisaż wystawy „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”**

7 III Warsztaty towarzyszące projektowi „To nie jest wystawa”: *Kulisy Zachęty*, prowadzenie: Anna Owsiany

8 III Spotkanie z cyklu sobotnich spotkań z publicznością „Konserwator radzi” towarzyszące projektowi „To nie jest wystawa”, prowadzenie: Joanna Waśko, Agnieszka Wieloch (konserwatorki malarstwa)

8 III **Wernisaż wystawy „Krystyna Piotrowska. Dokumenty podróży”**

9 III Spotkanie z kuratorką Hanną Wróblewską na wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”

9 III Warsztaty rodzinne towarzyszące projektowi „To nie jest wystawa”: *Kulisy Zachęty*, prowadzenie: Magdalena Komornicka, Agnieszka Szostakiewicz

12 III Spotkania Koła Miłośników Sztuk z artystami: *Survivals of the White Cube*, Hubert Czerepok, prowadzenie Ania Ciabach

12 III Konferencja prasowa ministrów Bogdana Zdrojowskiego (MKiDN) i Katarzyny Hall (MEN)

13 III Spotkanie z Julią Wójcik na wystawie „To nie jest wystawa”, prowadzenie: Joanna Waśko, Aleksandra Zientecka

14 III – 4 V **Iwo Rutkiewicz, Stawek ZBK Czajkowski. vleпка (Kordegarda)**

15 III Spotkanie z cyklu sobotnich spotkań z publicznością „Konserwator radzi” towarzyszące projektowi „To nie jest wystawa”, prowadzenie: Erika Krzyczkowska-Roman (konserwator prac na papierze)

16 III Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „To nie jest wystawa”: *Puzzle — Zachęta*, prowadzenie: Magda Kubecka, Agnieszka Szostakiewicz

17 III **Wernisaż wystawy „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”**

18 III Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Krótką historia fotografii*, prowadzenie: Magdalena Komornicka

27 III Spotkanie z Jadwigą Sawicką na wystawie „To nie jest wystawa”, prowadzenie: Joanna Waśko, Aleksandra Zientecka

28 III **Wernisaż wystawy „Barbara Zbrożyna. Figury nasłonecznione”**

29 III Spotkanie z cyklu sobotnich spotkań z publicznością „Konserwator radzi”, towarzyszące projektowi „To nie jest wystawa”, prowadzenie: Erika Krzyczkowska-Roman (konserwator prac na papierze)

30 III Spotkanie z kuratorką Karoliną Lewandowską na wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”

30 III Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Portret na kliszy*, prowadzenie: Anna Owsiany, Agnieszka Szostakiewicz

1 IV Wykład z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”: *Mieszkanie w czasach gomutkowskich. Wzorce i rzeczywistość*, dr Jacek Friedrich

1 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Kolaże*, prowadzenie: Marta Sławińska

2 IV Pokaz filmu poprzedzony wstępem autorki, towarzyszący wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”: *Sąsiedzi*, reż. Agnieszka Arnold, Polska 2001

2 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Kolaże*, prowadzenie: Magda Kubecka

2 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Kolaże*, prowadzenie: Anna Owsiany

3 IV Sum-Up Project, spotkanie studyjne z edukatorami z Muzeum Narodowego w Pradze

4 IV Anna Myca. Gra w błuszcze

4 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Z pamiętnika prababki*, prowadzenie: Marta Witkowska

5 IV Spotkanie z publicznością na wystawie „To nie jest wystawa”: *Konserwator radzi*, prowadzenie: Katarzyna Dudek, Dorota Gutkowska

5 IV Warsztaty fotograficzne towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Warsztat fotografa dokumentalisty*, prowadzenie: Jakub Certowicz, Jędrzej Sokołowski

5 IV Czytelmania w Zachęcie. Dzieci wysłuchały opowiadań: *Kazio i Nocny potwór* Martyny Skibińskiej i Anny Niemierko, *Przepraszam, czy jesteś czarownicą?* Emily Horn i Pawła Pawlaka oraz *O malarzu rudym jak cełga* Janusza Stannego.

5 IV Warsztaty rodzinne z okazji Czytelmanii z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”, prowadzenie: Magda Komornicka

6 IV Warsztaty specjalistyczne towarzyszące projektowi „To nie jest wystawa”: *Jak eksponować, przechowywać i transportować dzieła sztuki — konserwacja profilaktyczna w praktyce*. Udział wzięli: prof. Bogumiła J. Rouba, dr Joanna Czernichowska, prof. Iwona Szmelter, Anna Czajka, Agata Jarczyk, Joanna Waśko, Agnieszka Wielocha

6 IV Oprowadzanie kuratorskie po wystawie „Barbara Zbrożyna. Figury nastłonecznione” i spacer po Warszawie śladami Barbary Zbrożyny z dziennikarzami „Gazety Wyborczej” Tomaszem Urzykowskim i Jerzym S. Majewskim

6 IV Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *2 wymiary*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

7 IV Wykład towarzyszący wystawie „Inne miasto, inne życie”: *Politics in Art of Problems of Urban Interventions/Polityzacja sztuki i miejskie interwencje*, prof. Miško Šuvaković

8 IV Performans Angeliki Fojtuch towarzyszący wystawie „Inne miasto, inne życie”, ul. Marszałkowska 123/róg ul. Żłotej, przy sklepie Reserved w Warszawie

9 IV – 31 VII Projekt „Inne miasto, inne życie”

9 IV Panel dyskusyjny towarzyszący wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”: *Jedwabne 8 lat później. Stan świadomości a fakty*. Udział wzięli: dr hab. Paweł Machcewicz, Radosław Ignatiew, Michał Bilewicz, dr hab. Andrzej Żbikowski, Hanna Wróblewska. Moderator: Jerzy Halberstadt

9 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Z pamiętnika prababki*, prowadzenie: Magda Komornicka

10 IV Spotkanie z Robertem Rumasem na wystawie „To nie jest wystawa”, prowadzenie: Aleksandra Zientecka, Joanna Waśko

11 IV Wykład towarzyszący wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Dokumentalność: krótka historia terminu w fotografii/Documentaire: petite histoire de la notion en photographie*, Olivier Lugon. Wykład odbył się w Instytucie Francuskim.

11 IV Spotkanie z nauczycielami ze szkół plastycznych z całej Polski. Prezentacja Działu Edukacji, oprowadzenie po wystawach „To nie jest wystawa”, „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”.

12 IV Spotkanie z publicznością na wystawie „To nie jest wystawa”: *Konserwator radzi*, prowadzenie: Joanna Waśko, Agnieszka Wielocha

12 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”: *Po Jedwabnem — echa*, prowadzenie: Dominik Skrzypkowski (Instytut Teatralny), Renata Piotrowska (Teatr Academia), współpraca: Magda Kubecka

12 IV Prezentacja książki Leszka Kołakowskiego z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”: *Kto z was chciałby rozweselić pechowego nosorożca*, prowadzenie: Marta Sławińska

13 IV Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dokumentalistki. Polskie fotografki XX wieku”: *Album rodzinny*, prowadzenie: Anna Owsiany

14 IV Spotkanie z cyklu „CZAS KULTURY W ZACHĘCIE”: *Sztuka (na) ulicy*. Udział wzięli: dr Agata Jakubowska, dr Benjamin Cope, Aleksandra Jach, prof. Marek Krajewski, dr Jarosław Lubiak, Bogna Świątkowska

15 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Zwyczajne — niezwykajne*, prowadzenie: Małgorzata Ciunowicz

16 IV Spotkania Koła Miłośników Sztuki z artystami: Ania i Adam Witkowsy *Nagrania*, prowadzenie: Anna Ciabach

16 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „To nie jest wystawa”: *Kulisy Zachęty*, prowadzenie: Anna Owsiany

16 IV Warsztaty z cyklu „Zachęta na kółkach”, świetlica socjoterapeutyczna Powiślańskiej Fundacji Społecznej, prowadzenie: Magda Kubecka, Zofia Dubowska

19 IV Spotkanie z publicznością na wystawie „To nie jest wystawa”: *Konserwator radzi*, prowadzenie: Katarzyna Dudek, Dorota Gutkowska

20 IV Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Krótką historią fotografii*, prowadzenie: Magda Komornicka

21 IV Wykład towarzyszący wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: Spotkanie z fotoedytorem. Przegląd portfolio: Anna Brzezińska-Skarżyńska

22 IV Promocja książki Aleksandry Zienteckiej *Działalność Zachęty w latach 1989–2001*, prowadzenie: prof. Joanna Sosnowska, Piotr Kosiewski. W dyskusji udział wzięli: Anda Rottenberg, Hanna Wróblewska

22 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *2 wymiary*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

22 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografki XX wieku”: *Kolaże*, prowadzenie: Anna Owsiany

23 IV Wykład z cyklu „Fotografia polska po 1945 roku”: *STILL-A-LIFE/MARTWA-A-NATURA 1968–2008*, Leszek Szurkowski

25 IV Konferencja dla pracowników regionalnych Towarzystw Zachęty Sztuk Pięknych. Udział wzięli: Béatrice Josse, Joanna Mytkowska, Jacek Rafał Kudelski, Monika Szewczyk, prof. Iwona Szmelter, prof. Bogumiła J. Rouba,

Dorota Ignatowicz-Woźniakowska, Krzysztof Lewandowski, Bogdan Zdrojewski

25 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Kolaże*, prowadzenie: Marta Witkowska

26 IV Spotkanie z publicznością na wystawie „To nie jest wystawa”: *Konserwator radzi*, prowadzenie: Hanna Machaj

27 IV Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Fotografia kontra monotypia*, prowadzenie: Marta Sławińska

30 IV Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Krótką historią fotografii*, prowadzenie: Magda Komornicka

6 V Wykład z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”: *Materia powietrza: sztuka i architektura przeciw pustce*, dr Monika Bakke

6 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Zwyczajne — niezwykłe*, prowadzenie: Małgorzata Ciunowicz

6 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Krótką historią fotografii*, prowadzenie: Magda Komornicka

7 V Wykład towarzyszący wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Fotografia jako dokument w teorii i praktyce lat 20. i 30.*, Lech Lechowicz

7 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Krótką historią fotografii*, prowadzenie: Magda Komornicka

8 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”: *Po Jedwabnem — echa*, prowadzenie: Dominik Skrzypkowski (Instytut Teatralny), Renata Piotrowska (Teatr Academia), współpraca: Magda Kubecka

9 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Z pamiętnika prababki*, prowadzenie: Marta Witkowska

10 V Spacer z Anną Marią Leśniewską po Starych Powązkach towarzyszący wystawie „Barbara Zbrożyna. Figury nasłonecznione”

10 V Prezentacja książki Marcina Brykczyńskiego, z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”: *Czarno na białym białą na czarnym*, prowadzenie: Marta Sławińska

11 V Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Barbara Zbrożyna. Figury nasłonecznione”: , prowadzenie: Magda Komornicka

12 V Wykład towarzyszący wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Polski reportaż lat 50.*, Karolina Lewandowska

12 V Wernisaż wystawy „Hadessah Emmerich. Salon” (Kordegarda)

13 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Kolaże*, prowadzenie: Anna Owsiany

14 V Spotkania Koła Miłośników Sztuki z artystami: Marzena Nowak, prowadzenie: Karolina Łabowicz-Dymanus

14 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Kolaże*, prowadzenie: Marta Sławińska

15 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”: *Po Jedwabnem — echa*, prowadzenie: Dominik Skrzypkowski (Instytut Teatralny), Renata Piotrowska (Teatr Academia), współpraca: Magda Kubecka

15 V Wykład towarzyszący wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Nowe tendencje w światowej fotografii dokumentalnej*, Krzysztof Miękus

16 V Wernisaż wystawy „Dada East? Rumuńskie konteksty dadaizmu”

16 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Krótką historią fotografii*, prowadzenie: Magda Komornicka

17 V Noc Muzeów —oprowadzanie po wystawach; warsztat dla dzieci „Dobranocka”; pokazy filmów dokumentalnych Joanny Helander i Marii Zbąskiej (Joanna Helander & Bo Persson, *Powroty*; Maria Zbąska, z cyklu *Spełniona w biznesie*, trzy filmy; Joanna Helander & Bo Persson, *Teatr 8 Dnia*); specjalny pokaz instalacji *Echa*, będącej wynikiem zajęć plastyczno-teatralnych towarzyszących wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”; konkurs z nagrodami.

17 V Specjalny pokaz instalacji będącej wynikiem warsztatów *Po Jedwabnem — echa*, towarzyszący wystawie „Zofia Lipecka. Po Jedwabnem”

18 V Oprowadzanie kuratorskie po wystawie „Dada East? Rumuńskie konteksty dadaizmu”, Zofia Machnicka

18 V Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dokumentalistki — polskie fotografie XX wieku”: *Pamiętka z warsztatów*, prowadzenie: Marta Witkowska

19 V Wykład towarzyszący wystawie „Dada East? Rumuńskie konteksty dadaizmu”: *Dada i dadaizmy/dada et les dadaïsmes*, Marc Dachy, Zofia Machnicka

20 V Wykład z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”: *Modernistyczna utopia/dystopia urbanistyczna ok. 1945–1960*, dr Filip Burno

21 V Prezentacja książki z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”: *Wczek*, prowadzenie: Marta Sławińska, Zofia Dubowska

25 V Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dada East?”: *Przez dziurkę od klucza*, prowadzenie: Anna Owsiany

27 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Dada East?”: *PoDADArunek*, prowadzenie: Anna Owsiany

28 V WRO 07 in tour, pokaz wybranych prac wideoartu XII Międzynarodowego Biennale Sztuki Mediów Wrocław 2007.

Wykład wprowadzający Piotr Krajewski. Filmy: *Aki Nakazawa, Negai wo hiku*, Japonia/Niemcy, 2006; *Pascual Sisto, 28 Years in the Implicite Order*, USA 2005; *Stadtmusik, Mauerpark*, Australia 2007; *Jonas Nilsson, Me & Myself*, Szwecja 2006; *Dawid Marcinkowski, Sufferrosa*, Polska 2007; *Kurt d'Haeseleer, Fossilization*, Belgia 2005; *Łukasz Gronowski, Untitled Works*, Polska 2007; *Tal Amiran, Untitled (Band in a Studio)*, Wielka Brytania 2006; *Isvan Kantor, Revolutionary Song*, Kanada 2006; *Laurent Vicente, Superarchiskate*, Francja 2006/2007; *Dominik Boberski, Estate*, Polska 2006; *Jae-kyu Byun, Moving Panorama*, Japonia 2006; *Monsieur Moo, Neon*, Francja 2005; *Volker Schreiner, Cell*, Niemcy 2006

28 V Warsztaty towarzyszące wystawie „Dada East?”: *Dada-zabawka*, prowadzenie: Anna Owsiany

30 V Wernisaż wystawy „Luc Tuymans. Idź i patrz”

30 V – 1 VI Konferencja AICA. Temat I: *W jaki sposób kreowane są wartości na globalnej scenie artystycznej?* Udział wzięli: Henry Meyric Hughes, Eleanor Heartney, Christophe Domino, dr hab. Dorota Folga-Januszewska; Temat II: *Jaki jest mechanizm zapewniania widzialności artyście?* Udział wzięli: Łukasz Gorczyca, Kurt Kladler, dr Bożena Czubak, Aneta Szytak. Pokaz filmu Katarzyny Kozry *The Midget Gallery*; panel z udziałem publiczności, moderowany przez Dorotę Monkiewicz; Temat III: *Prywatne/publiczne — partnerstwo? konflikt? wyzwanie?* Udział wzięli: dr Julian Heynen, dr Agnieszka Morawińska, Zdenka Badovinac, dr Paweł Leszkowicz, Monika Szewczyk, Thomas Skowronek; panel z udziałem publiczności, moderowany przez Hannę Wróblewską

31 V Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dada East?": *Kolaż*, prowadzenie: Marta Sławińska

1 VI Dzień Dziecka w Zachęcie. Anna Owsiany, Magda Komornicka, Urszula Jagodzińska, Agnieszka Szostakiewicz, Zofia Dubowska, warsztat rodzinny i prezentacja książki *Zachęta do sztuki*

2 VI Prezentacja projektów studentów Wydziału Architektury Uniwersytetu w Edynburgu *Dom dla mieszkańca Warszawy*, towarzysząca wystawie „Inne miasto, inne życie” oraz dyskusja na temat przestrzeni architektonicznej Warszawy. Prowadzenie: dr Ella Chmielewska, dr Mark Dorrian. Projekty: Jie Shen, Michael Cooke, Sarah Price, Mathew Ozga-Lawn

3 VI Wykład z cyklu „Architektura współczesna. Idee — ideologie”: *The London Eye: Aeriality, Spectacle and „the Exhibitionary Complex”*, dr Mark Dorrian. Wykład organizowany we współpracy z Instytutem Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego, odbył się w budynku starej Biblioteki Uniwersyteckiej

4 VI Prezentacja dokumentacji akcji plenerowej *Wycieczka*, towarzysząca wystawie „Inne miasto, inne życie”. Akcja plenerowa odbyła się 22 listopada 1970 roku, i udział w niej wzięli: Zofia Kulik, Przemysław Kwiek, Jan S. Wojciechowski, Bartłomiej Zdrojewski, Urszula Kwiek. Wprowadzenie: Sylwia Serafinowicz

5 – 6 VI Sympozjum *Przestrzeń publiczna. Barcelona — Sewilla — Kraków — Lyon — Warszawa*. Temat I: *Przestrzeń publiczna w kontekście urbanistycznym*, Temat II: *Strategie dla europejskiego miasta*. Udział wzięli: Peter Reinhardt, Helena Korolewska-Mróz, Iza Małachowska-Coqui, Joerg Th. Coqui, Piotr Lewicki, Krzysztof Domaradzki, Krzysztof Nawratek, Jean-Pierre Charbonneau, Jorki Henrach, Jakub Szreder, Tomasz Gamdzyk, Marek Dunikowski. Organizatorzy: Politechnika Warszawska, Wydział Inżynierii Produkcji oraz Coqui Małachowska-Coqui, Urbanistyka Architektura Krajobrazu, Berlin/Warszawa

8 VI Oprowadzanie kuratorskie po wystawie „Luc Tuymans. Idź i patrz”, Magda Kardasz

8 VI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dada East?": *Zilustruj dadaistyczny wiersz*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

11 VI Wykład towarzyszący wystawie „Dada East? Rumuńskie konteksty dadaizmu”: *W orbicie międzynarodowego konstrukttywizmu. Rumuńska awangarda lat dwudziestych*, Przemysław Stróżek

12 VI Projekcja filmu towarzysząca wystawie „Luc Tuymans. Idź i patrz”: *Idź i patrz/Idi i smotri*, reż. Elem Klimow, ZSRR 1985

14 VI Warsztaty towarzyszące wystawie „Dada East?": *Kolaż*, prowadzenie: Marta Sławińska

15 VI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dada East?": *Świat widziany z księżycy*, prowadzenie: Marta Sławińska

16 VI Prezentacja projektów dla przestrzeni miejskiej studentów Wydziału Architektury Uniwersytetu w Edynburgu *Tracking the City/W poszukiwaniu miasta*, towarzysząca wystawie „Inne miasto, inne życie”. Prowadzenie: dr Ella Chmielewska, dr Mark Dorrian. Projekty: Simon Johnson, Piotr Leśniak, Bryony Smeed. Udział w dyskusji: Jakub Szreder, Gall Podlaszewski

18 VI Wykład z cyklu „Fotografia polska po 1945 roku”: *Nie jestem reporterem*, Rafał Milach

19 VI Projekcja filmu towarzysząca wystawie „Luc Tuymans. Idź Opi patrz”: *Judex, albo zbrodnia ukarana*, reż. G. Franju, Francja 1964

22 VI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dada East?": *PoDADArunek*, prowadzenie: Marta Witkowska

24 VI Warsztaty towarzyszące wystawie „Dada East?": *Techniki dadaistów*, prowadzenie: Magda Kubecka

24 VI Warsztaty towarzyszące wystawie „Dada East?": *Techniki dadaistów*, prowadzenie: Marta Sławińska

25 VI Spotkanie członków Koła Miłośników Sztuki z artystami: *Twożywo* (Mariusz Libel, Krzysztof Sidorek), *Cel*, prowadzenie: Anna Ciabach

26 VI Wykład towarzyszący wystawie „Dada East?": *Między HILARIOPOLIS a MICUL PARIS — architektura w Bukareszcie* *dadaistów*, Tomasz Ogiński

27 VI Wernisaż wystawy „Pies w wielkim mieście” (Kordegarda)

28 VI *Warszawa — Wilno. Wymiana kulturowa*. Koncert grupy Zimbabwe i wystawa *CooltÉristes*, towarzyszące wystawie „Inne miasto, inne życie”, *Pasaż Wileński*

29 VI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Dada East?": *Techniki dadaistów*, prowadzenie: Magda Komornicka

30 VI Wręczenie nagrody fundacji Krystiany Robb-Narbutt. Udział wzięli: Jarosław Kozakiewicz (przewodniczący jury), Leszek Czajka (prezes Fundacji). Nagrodę otrzymał Zygmunt Piotrowski (Pio Troski).

3 VII Panel dyskusyjny towarzyszący wystawie „Luc Tuymans. Idź i patrz”: *Co stanowi o wyjątkowości malarstwa Luca*

Tuymansa? Dlaczego wywiera wpływ na innych artystów? Udział w dyskusji: Łukasz Gorczyca, dr Piotr Bernatowicz, Grzegorz Szwertnia, Andrzej Przywara. Moderator: Magda Kardasz

4 VII Projekcja filmu towarzysząca wystawie „Luc Tuymans. Idź i patrz”: *Vrijdag*, reż. Hugo Claus, Belgia 1981

6 VII Warsztaty rodzinne z cyklu wakacyjnego: *Latawce*, prowadzenie: Anna Owsiany

7 VIII Projekcja filmu z cyklu *Summer of Love* zapowiadającego wystawę „Rewolucje 1968”: *Yellow Submarine*, reż. George Duning, Wielka Brytania 1986

11 VII Wernisaż wystawy „Lech Majewski”

12 VII Spotkanie z artystą, towarzyszące wystawie „Lech Majewski”

13 VII Warsztaty rodzinne z cyklu wakacyjnego: *Morze*, prowadzenie: Magda Kubecka

14 VIII Projekcja filmu z cyklu *Summer of Love*, zapowiadającego wystawę „Rewolucje 1968”: *Przywilej*, reż. Peter Watkins, Wielka Brytania 1967

17 VII Prezentacja towarzysząca wystawie „Inne miasto, inne życie”: dokumentacja warsztatu Romana Dziadkiewicza *Alice’s Adventures Under Ground (Podziemne Przygody Alicji)*

21 VIII Projekcja filmu z cyklu *Summer of Love*, zapowiadającego wystawę „Rewolucje 1968”: *Czas życia i miłości*, reż. Bernard Paul, Francja 1969

28 VIII Projekcja filmu z cyklu *Summer of Love*, zapowiadającego wystawę „Rewolucje 1968”: *Hair*, reż. Miloš Forman, USW, RFN 1979

29 VIII Projekcja filmu artysty w ramach filmowego zakończenia wystawy „Lech Majewski”: *Pokój saren*, reż. Lech Majewski, Polska 1997

30 VIII Projekcja filmu artysty w ramach filmowego zakończenia wystawy „Lech Majewski”: *Angelus*, reż. Lech Majewski, Polska 2001

31 VIII Projekcja filmu artysty w ramach filmowego zakończenia wystawy „Lech Majewski”: *Ogród rozkoszy*, reż. Lech Majewski, Polska 2003

1 IX Spotkanie z autorami zwycięskiego projektu na koncepcję ekspozycji stałej Muzeum Fryderyka Chopina, towarzyszące pokonkursowej wystawie prac: Migliore + Servetto Architetti Associati z Mediolanu

8 IX Wernisaż wystawy „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”

10 IX Spotkanie członków Koła Miłośników Sztuki z artystami:

Grupa Twożywo (Mariusz Libel, Krzysztof Sidorek), Cel, prowadzenie: Karolina Vyšata; spotkanie zapowiadające wystawę „Pod ścianą”. W efekcie spotkania z publicznością Grupa Twożywo wykonała mural na ścianie XI Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Reja w Warszawie.

13 IX Warsztaty rodzinne z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”:

Domek, prowadzenie: Magdalena Bravo, Zofia Dubowska

14 IX Oprowadzanie kuratorskie po wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Agnieszka Szewczyk

15 IX Wernisaż wystawy „Rewolucje 1968”

17 IX Wernisaż wystawy „Rene Maisner. Żywioty” (Kordegarda)

21 IX Oprowadzanie kuratorskie po wystawie „Rewolucje 1968”, Hanna Wróblewska

21 IX Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”: *Światłem malowane*, prowadzenie: Anna Owsiany

23 IX Spotkanie z autorem książki oraz prezentacja publikacji, towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: Kamil Sipowicz *Hipisi w PRLu*, wyd. Baobab, Warszawa 2008

24 IX Projekcja filmu towarzysząca wystawie „Rewolucje 1968”:

491, reż. Vigliot Sjoman, Szwecja 1964 + newsreel

24 IX Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Ille kolorów ma biel — warsztat malarza, prowadzenie: Anna Owsiany

25 IX Projekcja filmu towarzysząca wystawie „Rewolucje 1968”:

Pożegnanie z dniem wczorajszym, reż. Aleksander Kluge, RFN 1965 + newsreel

26 IX Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Ille kolorów ma biel — warsztat malarza, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

28 IX Oprowadzanie kuratorskie po wystawie „Rewolucje 1968”, Maria Brewińska

28 IX Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Barwy-symbole, prowadzenie: Magda Komornicka

29 IX Wernisaż wystawy „Guy Ben-Ner. Zgodnie z instrukcją”

2 X Projekcja filmów towarzysząca wystawie „Rewolucje 1968”:

Newsreel: You don't have to buy the war, 1968; *People's park*, 1969; *Lions Love*, reż. Agnes Varda, USA/Francja 1969

4 X Warsztaty rodzinne z cyklu „Zachęta czyta dzieciom”

towarzyszące wystawie „Marek Piasecki. Fragile”: *Kropelka*, Magdalena Bravo, Zofia Dubowska

5 X Oprowadzanie kuratorskie po wystawie „Guy Ben-Ner. Zgodnie z instrukcją”, Magda Kardasz

5 X Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: *Kolorowy zawrót głowy*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

7 X Spotkanie dyskusyjne z cyklu „Pytania o architekturę”:

Przyszłość architektury w kontekście wystawy w Pawilonie Polskim na Biennale Architektury w Wenecji. Udział w dyskusji: prof. Marta Leśniakowska, Jarosław Trybuś, Grzegorz Piątek, Bartosz Haduch, Roman Rutkowski, Agnieszka Tarasiuk

7 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Ille kolorów ma biel — warsztat malarza, prowadzenie: Anna Owsiany

7 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Ille kolorów ma biel — warsztat malarza, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska

9 X Projekcja filmów towarzysząca wystawie „Rewolucje 1968”: *Newsreel: Summer '68*, 1968; *People's park*, 1969; *Steal this movie!*, reż. Robert Greenwald, USA 2000

10 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Ille kolorów ma biel — warsztat malarza, prowadzenie: Anna Owsiany

11 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Ille kolorów ma biel — warsztat malarza, prowadzenie: Magda Komornicka, Agnieszka Szostakiewicz — dla Uniwersytetu Dzieci

12 X Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”:

Rewolucyjne szczyty, prowadzenie: Monika Jakubiak, Zofia Dubowska

13 X Spotkanie z cyklu „CZAS KULTURY W ZACHĘCIE”: *Czas imigrantów — dyskusja*, „Czas Kultury” w Zachęcie. Udział wzięli: Waldemar Kuligowski (red. „Czasu Kultury”, prof. UAM, Poznań), Michał Buchowski (UAM, Poznań), Piotr Zwierzchowski (UKW, Bydgoszcz), dr Benjamin Cope

14 X Spotkanie z Marylą Sitkowską na wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Obrazy zamalowane

14 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”:

Kodeks buntownika, prowadzenie: Magda Komornicka

15 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”:

Dzieci kwiaty, prowadzenie: Anna Owsiany

16 X Projekcja filmów towarzysząca wystawie „Rewolucje 1968”: *People's park*, 1969; *Newsreel: You don't have to buy the war*, 1968; *Off the Pig (Black Panthers)*, 1968; *Black Panthers*, reż. Agnes Varda, USA, 1968

17 X Wykład towarzyszący wystawie „Rewolucje 1968”: *Każdy ma swój 1968*. Pytanie tylko jakiego rodzaju?, prof. László Beke

17 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Ille kolorów ma biel — warsztat malarza, prowadzenie: Marta Witkowska

17 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Barwy — symbole, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

18 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Ille kolorów ma biel — warsztat malarza, prowadzenie: Marta Witkowska, Magda Komornicka, Agnieszka Pruszkowska — dla Uniwersytetu Dzieci

19 X Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”:

Kodeks buntownika, prowadzenie: Anna Owsiany, Agnieszka Szostakiewicz

21 X Spotkanie dyskusyjne z cyklu „Pytania o architekturę”:

Aktualność idei lat 60. we współczesnej architekturze i urbanistyce. Udział w dyskusji: Jarema Dubiel, Ewa Kipta, Kuba Szreder, dr Jarosław Lubiak

21 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”:

Kolorowy zawrót głowy, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska

21 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”:

Bohaterowie bajek, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

22 X Spotkanie z prof. Waldemarem Baraniewskim na wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Rozmowa o obrazach

22 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”:

Ille kolorów ma biel — warsztat malarza, prowadzenie: Anna Owsiany

23 X Projekcja filmów towarzysząca wystawie „Rewolucje 1968”:

Newsreel: Ameryka, 1969; *Off the Pig (Black Panthers)*, 1968; *The Murder of Fred Hampton, Howard Alk & Mike Gray*, 1971

24 X Spotkanie z cyklu „Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy”:

Na wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret

w powidokach”, prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

24 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”: *Ile kolorów ma biel* — warsztat malarza, prowadzenie: Marta Witkowska

25 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”: *Ile kolorów ma biel* — warsztat malarza, prowadzenie: Marta Witkowska, Magda Komornicka, Agnieszka Pruszkowska — dla Uniwersytetu Dzieci

26 X Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Guy Ben-Ner. Zgodnie z instrukcją”: *Elia — historia strusiczki*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

27 X Projekcje filmów towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”: *Grzyb, Kowalewski, Pawlak. Recital* (27.01.1987 w Pracowni Dziekanka w Warszawie), realizacja: Zbigniew Libera, wystąpienie Grupy; *Dzień po dniu jestem artystą*, reż. Paweł Sosnowski, 2001, prod. Galeria Bayer

28 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”: *Ile kolorów ma biel* — warsztat malarza, prowadzenie: Anna Owsiany

28 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”: *Ile kolorów ma biel* — warsztat malarza, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

29 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Włodzimierz Pawlak. Autoportret w powidokach”: *Ile kolorów ma biel* — warsztat malarza, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska

29 X Warsztaty towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: *Kolorowy zawrót głowy*, prowadzenie: Anna Owsiany

30 X Projekcja filmów towarzysząca wystawie „Rewolucje 1968”: *Newsreel: Garbage, 1968; Amerika, 1969; Guerilla* — uprowadzenie *Patty Hearst*, reż. Robert Stone, USA 2004

4 XI Wykład towarzyszący wystawie „Rewolucje 1968”: *Mexico 1968/pokaz projektu artystycznego*, Heidrun Holzfeind

4 XI Warsztaty towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: *Kolorowy zawrót głowy*, prowadzenie: Anna Owsiany

5 XI Wykład z cyklu „Fotografia polska po 1945 roku”: *Chciałbym umrzeć jak James Dean*, Kuba Dąbrowski

5 XI Warsztaty towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: *Kolorowy zawrót głowy*, prowadzenie: Anna Owsiany

6 XI Projekcja filmów towarzysząca wystawie „Rewolucje 1968”: *Newsreel: Summer '68, 1968; Witaj nocy*, reż. Marco Bellocchio, Włochy 2003

7 XI Promocja książki „Rewolucje 1968” i spotkanie dyskusyjne: *Uniwersytet — kryzys i nowe otwarcie*. Udział: dr Maciej Gdula, dr Ewa Majewska, Seweryn Blumsztajn, Maria Brewińska, Hanna Wróblewska

7 XI Warsztaty towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: *Kolorowy zawrót głowy*, prowadzenie: Marta Witkowska

7 XI Warsztaty towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: *Kolorowy zawrót głowy*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

7 XI Wernisaż wystawy „Kuba Bąkowski. Potęgą” (Kordegarda)

8 XI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: *Dzieci kwiaty*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

9 XI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: *Dzieci kwiaty*, prowadzenie: Marta Witkowska

12 XI Wykład towarzyszący wystawie „Guy Ben-Ner. Zgodnie z instrukcją”: *Tylko wideo*, Paweł Sosnowski

15 XI Spotkanie z cyklu „Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy”: *Na wystawie „Guy Ben-Ner. Zgodnie z instrukcją”*, prowadzenie: Barbara Dąbrowska

15 XI Warsztaty rodzinne z cyklu „Zachęta czyta dzieciom” towarzyszące wystawie „Marek Piasecki. Fragile”: *Twój pokój w nocy*, Adam Adach

16 XI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Guy Ben-Ner. Zgodnie z instrukcją”: *Zestaw Drzewodom*, prowadzenie: Magdalena Kubecka

26 XI Spotkanie „Koła Miłośników Sztuki” zapowiadające wystawę „Pod ścianą”: *Drugi plan*, prowadzenie: Dominik Lejman, Karolina Wyśata

27 XI Wernisaż wystawy „Marek Piasecki. Fragile”

28 XI Spotkanie pracowników działu edukacji z nauczycielami, Zofia Dubowska-Grynberg, Magda Komornicka

29 XI Spotkanie „Koła Miłośników Sztuki” towarzyszące wystawie „Rewolucje 1968”: *Butelki z benzyną i inne puste gesty* — *Bunt w dniu dzisiejszym*, Anna Senkara, Daniel Chmielewski — studenci Pracowni Przestrzeni Audiowizualnej prof. Grzegorza Kowalskiego (Wydział Rzeźby, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie)

29 XI PLAYBACK-PLAY1: festiwal muzyki Giacinto Scelsi. Wykonawcy: Frances-Mare Uitti, Dagna Sadkowska, Aleksandra Bugaj, Joanna Kujda, Mikołaj Pałosz. Seria prób i koncertów skoncentrowanych wokół relacji między kompozytorem i wykonawcą.

30 XI Oprowadanie kuratorskie po wystawie „Marek Piasecki. Fragile”, Joanna Kordjak-Piotrowska

30 XI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Marek Piasecki. Fragile”: *Pudełko ze sztuką*, prowadzenie: Magda Kubecka

2 XII Wystrzałowe spotkanie filmowo-paranaukowe. Promocja z okazji wydania 4-płytowej kolekcji filmów i programów telewizyjnych ansamblu Łyżka Czyli Chilli, „FU*K OFF”, z serii „AWANGARDA/OFF” w wydawnictwie Kino Polska pod patronatem DKF Zachęta. Udział: Tomasz Waciak-Wójcik, Michał Maria Mendyk, Tomasz z Tych Trzos. W programie m.in: teledysk *Mitch & Mitch*; filmy: *Zdrójcy, czyli powiedz czemu; Nuda; Energde; Próba trafienia w jabłko kielbasą wystrzeloną z łuku; BHP w obejściu; Smak życia; Perłka*

6 XII Warsaw Electronic Festiwal z cyklu „WEF on tour”. Koncerty: Basen, Krzysztof Orłuk (aka More), Nejmano, Pitrzeak/Mitka/Nasung — Nowy Projekt, Minoo + Zawadzki, Lady Arp; VJ: Pani K.

6 XII Warsztaty rodzinne z cyklu „Zachęta czyta dzieciom” towarzyszące wystawie „Marek Piasecki. Fragile”: *Boże Narodzenie w Bullerbyn*, Magdalena Bravo, Zofia Dubowska

6 XII Wernisaż wystawy „Pod ścianą”

7 XII Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Marek Piasecki. Fragile”: *Niezwykła pracownia*, prowadzenie: Marta Witkowska

9 XII Spotkanie dyskusyjne z cyklu „Pytania o architekturę”: *Adaptacja historycznych obiektów poprzemysłowych — sztuka kompromisu*. Udział w dyskusji: Margerita Szulińska, Jacek Owczarek, Bartosz Walczak

10 XII Warsztaty towarzyszące wystawie „Marek Piasecki. Fragile”: *Laboratorium sztuki*, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska

10 XII Warsztaty towarzyszące wystawie „Marek Piasecki. Fragile”: *Laboratorium sztuki*, prowadzenie: Magdalena Kubecka

12 XII Spotkanie z cyklu „Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy”: *Na wystawie „Marek Piasecki. Fragile”*, prowadzenie: Barbara Dąbrowska i Maria Kosińska

12 XII Warsztaty towarzyszące wystawie „Marek Piasecki. Fragile”: *Laboratorium sztuki*, prowadzenie: Marta Witkowska

12 XII Wernisaż wystawy „Disco Zachęta. Budynków życie po życiu”

14 XII Orowadzanie kuratorskie po wystawie „Disco Zachęta. Budynków życie po życiu”, Jarosław Trybuś, Grzegorz Piątek

14 XII Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Pod ścianą”: *Pomaluj swój dom*, prowadzenie: Maria Świerżewska

16 XII Wykład towarzyszący wystawie „Marek Piasecki. Fragile”: *Fotografia i surrealizm: koniec awangardy?*, dr David Bate

17 XII Spotkanie „Koła Miłośników Sztuki”: *Po rewolucjach*

21 XII Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie „Disco Zachęta. Budynków życie po życiu”: *Zmieniam mój pokój w...*, prowadzenie: Magdalena Olasińska

Finanse galerii Zachęta w 2008 roku

dane przed zatwierdzeniem bilansu w tys. zł

Stan środków pieniężnych, należności
i zobowiązań na 31.12.2007 168 tys. zł

Przychody ogółem	13 014 tys. zł
w tym:	
dotacja podmiotowa z MKiDN	7 061 tys. zł
dotacja majątkowa	300 tys. zł
zwiększenia dotacji	1 574 tys. zł
dochody własne	4 079 tys. zł
w tym:	
ze sprzedaży biletów	349 tys. zł
ze sprzedaży wydawnictw i towarów	753 tys. zł
ze sprzedaży usług	1 991 tys. zł
dary finansowe i rzeczowe	326 tys. zł
pozostałe przychody	660 tys. zł

Wydatki ogółem	13 281 tys. zł
w tym:	
na działalność wystawienniczą	4 448 tys. zł
na działalność edukacyjną	187 tys. zł
na działalność dokumentacyjną	28 tys. zł
zakupy inwestycyjne i roboty konserwatorskie	435 tys. zł
koszty utrzymania: płace i pochodne oraz administracyjno gospodarcze	8 183 tys. zł

Stan środków pieniężnych, należności
i zobowiązań na 31.12.2008 384 tys. zł
[w tym 312 tys. zł pozyskane z aukcji (28.11.2008)
wyselekcjonowanych obrazów z kolekcji Zachęta
przeznaczone na zakupy dzieł sztuki]

Środki finansowe pozyskane przez galerię Zachęta w 2008 roku z dotacji podmiotowej, programów operacyjnych MKiDN i innych źródeł, zostały wykorzystane na cele statutowe, tj. - organizację wystaw, działalność wydawniczą związaną z wystawami, działalność edukacyjną i dokumentacyjną. W ramach dotacji majątkowej zakupiono wyposażenie stanowisk pracy w sprzęt komputerowy i centralę telefoniczną, dokonano modernizacji systemu bezpieczeństwa oraz ekspertyzy budowlanej w związku z zawilgoceniem murów budynku Zachęty. Ponadto w ramach zwiększenia budżetu wykonano remont dachu i schodów.

Warszawa, 17.02.2009 r.

Dyrekcja i pracownicy galerii Zachęta w 2008 roku*

Dyrektor

Agnieszka Morawińska

I zastępca dyrektora

Hanna Wróblewska

Zastępca dyrektora

Elżbieta Sobiecka

Galeria Kordegarda

Magda Kardasz

Zespół kuratorów

Maria Brewińska

Julia Leopold

Karolina Lewandowska (urlop macierzyński 28.08.2008 – 14.01.2009)

Zofia Machnicka (urlop bezpłatny 19.11.2008 – 31.08.2009, stypendium)

Joanna Sokołowska (urlop, urlop bezpłatny 16.09.2008 – 15.09.2009, stypendium)

Anna Tomczak (zastępstwo 15.09.2008 – 14.09.2009)

Dział inwentarzy i zbiorów

Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek, kierownik działu

Joanna Egit-Pużyńska (urlop bezpłatny 10.06 – 31.12.2008)

Joanna Waśko

Dział edukacji

Joanna Kinowska, kierownik działu

Zofia Dubowska-Grynberg

Benjamin Cope

Karolina Vyšata

Biblioteka

Monika Kozak (urlop macierzyński do 4.12.2009)

Łukasz Olejarczyk (zastępstwo)

Dział dokumentacji

Gabriela Świtek, kierownik działu

Maciej Gajewski

Aldona Głowała

Sebastian Madejski

Inez Piechucka

Dział wydawnictw

Dorota Karaszewska, kierownik działu

Małgorzata Jurkiewicz

Krzysztof Łukawski

Jolanta Pieńkos

Maciej Sikorzak

Dział marketingu

Paulina Celińska, kierownik działu (urlop macierzyński
16.12.2008 – 4.05.2009)
Zofia Koźniewska, p.o. kierownika działu
Wanda Uziębło
Aleksandra Zientecka

Rzecznik prasowy

Olga Gawerska

Księgarnia artystyczna

Marta Dąbrowska, kierownik działu
Małgorzata Jakubczak
Ewa Majsterek

Dział realizacji wystaw

Anna Muszyńska, kierownik działu
Marek Janczewski
Krystyna Sielska

Grupa montażowa i stolarnia

Andrzej Bialik
Dariusz Bochenek
Stanisław Jabłoński
Maciej Lach
Remigiusz Olszewski

Dział finansowo-księgowy

Jolanta Wodnicka, główna księgowa
Bożena Artyniew
Joanna Figiel (urlop bezpłatny)
Katarzyna Pałyska
Małgorzata Prokopiuk
Grażyna Suchorab

Kasa biletowa

Elżbieta Kalińska
Mirostawa Rojek

Dział administracji

Monika Popiołek, kierownik działu
Roman Barański
Krzysztof Barański
Jarosław Fik
Michał Lemańczyk
Łukasz Olejarczyk
Paweł Pietrzak
Aleksander Wodnicki

Sekretariat

Monika Piesio
Elżbieta Grelik

Dział kadr

Natalia Kęsoń

Radca prawny

Janina Sławińska

Zamówienia publiczne

Anna Sokólska

Specjalista ds. obsługi i konserwacji urządzeń technicznych (obsługa komputerów)

Janusz Dębowski

Portierka

Zdzisława Krajewska

Stała współpraca

Anna Kawalec
Teresa Mokrzycka
Michał Przykorski
Jarosław Turek
Anna Zdzieborska

Biurowisko programów operacyjnych

Izabela Pastuszko
Paulina Rymkiewicz
Katarzyna Słoboda

*stan w dniu 31 XII 2008

Wydawca **Zachęta Narodowa Galeria Sztuki**

plac Małachowskiego 3, 00-916 Warszawa

dyrektor Agnieszka Morawińska

www.zacheta.art.pl

opracowanie Maciej Gajewski

projekt graficzny Jan Bokiewicz

redakcja Zespół

fotografie (jeśli nie zaznaczono inaczej) Sebastian Madejski

redakcja techniczna Dorota Karaszewska

łamanie Krzysztof Łukawski

przygotowanie materiału ilustracyjnego i druk ARW A. Grzegorzcyk

© Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2009

ISBN 978 83 60713 27 3

